KÖZÖS PIAC

AZ „EURÓPAI EGYSÉG" ÉS A KÖZVETLEN VÁLASZTÁSOK

A tervek szerint egy év múlva tartják meg a Közös Piac tagállamaiban az úgynevezett közvetlen választásokat, amelyektől a kilencek az Európai Parlament és bizonyos fokig az integráció arculatának a megváltozását várják. A tagországok kormányai jelenleg széles körű kampányt folytatnak a lakosság támogatása érdekében. Mint annyi más kérdésben, az Európai Parlament körül sem teljes az egyetértés a kilenc kormány között, a jelek azonban arra mutatnak, hogy a hátralevő 12 hónapban nem lesz lényeges változás a tavaly júniusban, Brüsszelben elfogadott alapelvekben.

A Közös Piac parlamentje — hivatalos nevén a közgyűlés — hatásköre jelenleg igen korlátozott, inkább konzultatív vitafórumnak tekinthető. A luxemburgi székhelyű testület évente hatszor tart ülést Strasbourgban, tulajdonképpen törvényhozó hatalom nélkül. A Római Szerződés értelmében a közgyűlés megvitatja a bizottság jelentéseit és az „európai honatyák" kérdéseket tehetnek fel mind a bizottságnak, mind pedig a miniszteri tanácsnak. Valóságos törvényhozó és ellenőrző tevékenységet a parlament tehát nem folytat. Jelenleg 198 tagja van (Nagy-Britannia, Franciaország, Olaszország és az NSZK 36—36, Hollandia, Belgium 14—14, Dánia és Írország 10—10, Luxemburg pedig 6 hellyel rendelkezik), a képviselőket saját hazájuk parlamentje delegálja. A képviselők azonban pártok és nem országok szerint foglalnak helyet az Európai Parlamentben. Ez az „elrendezés" a nemzetek fölöttiséget hivatott kifejezni, de tényleges hatáskör híján ez csak elv maradt ezen a fórumon is.

Már a hetvenes évek elején világossá vált a tagországok kormányai előtt — s azóta még inkább ez a kép alakult ki —, hogy a Közös Piac nem több egy vámuniónál, amely még közös, bár igen ingatag mezőgazdasági politikával is rendelkezik. A gazdasági, pénzügyi és politikai unió hangzatos terve továbbra is csak terv marad, a megvalósítás pedig egyelőre hallgatólagosan le is került a napirendről.

Néhány tagország a szinte megmerevedett integrációs folyamat feléledéseként még 1974-ben javasolta, hogy az Európai Parlament tagjait mind a kilenc országban a hazai parlamenti választásoktól külön, tehát közvetlenül válasszák meg. Ez azt jelenti, hogy az Európai Parlament, valamint a nemzeti törvényhozó testületek tagjai nem azonosak. Így az EGK közgyűlése tulajdonképpen kikerül a nemzeti parlamentek hatásköre alól, hiszen tagjainak nem feltétlenül kell házájukban parlamenti képviselőknek lenniük. A tagországok nemzeti parlamentjei fölött az elképzelések szerint ott áll majd az Európai Parlament, s ezzel csorbát szenved a nemzeti szuverenitás. Különösen Nagy-Britanniában, valamint a „nemzetek Európája" elvet hirdető Franciaországban váltott ki nagy ellenzést a közvetlen választások gondolata. Tavaly nyáron a brüsszeli csúcskonferencián végül is sikerült megállapodásra jutni az 1978-as választások alapelveiben.

A megegyezés azonban csak a felszín, a nézetkülönbségek továbbra is jelentősek. Bár néhány ország belső jogalkotására hivatkozva ellenzi az 1978-as szavazást (a nemzetek fölötti parlament eszméje nem egyeztethető össze a féltve óvott nemzeti törvényhozás alapgondolatával), a vonakodás tulajdonképpen a nemzeti szuverenitás elvesztésétől való félelemből ered. Az Európai Unió megteremtéséről szóló Tindemans-jelentéstől például a gauellista UDR párt egyértelműen elítélően nyilatkozott, mert veszélyeztetni látja a tagállamok nemzeti függetlenségét.

Az elfogadott alapelvek értelmében az új Európai Parlamentben majd 410 képviselő foglal helyet, a következő nemzeti megoszlásban: Nagy-Britannia, Franciaország, Olaszország, NSZK 81—81, Hollandia 25, Belgium 24, Dánia 16, Írország 15, Luxemburg 6 fő. Az évek során számos javaslat hangzott el a parlament szerepének bővítésére — ilyen volt például a miniszteri tanács döntéseinek felülvizsgálata —, de a nemzetek fölötti hatáskört biztosító felhatalmazást hol a szigetország, hol pedig a kisebb tagállamok megtorpedózták. Lényegében tehát az Európai Parlament hatáskörének bővítésére nem kerül sor — ez volt az ára a közvetlen választás elvét elfogadó kompromisszumnak.

Az amúgyis sok problémával küszködő közös piaci országok kormányai nem kevés energiát fektetnek be a választók megnyerésére, hiszen a „steril kompromisszum" sem vált ki egyértelmű helyeslést. A meggyőző-hadjárat hozott is eredményt, mert — egy tavaly év végi felmérés szerint — a kilenc ország összlakosságának 65 százaléka már helyesli a közvetlen választást. Luxemburgban a lakosság 75, Olaszországban és az NSZK-ban 74, Hollandiában és Belgiumban 72, Franciaországban 70, Írországban 65, Nagy-Britanniában 55, Dániában pedig 40 százaléka ért egyet az új választási rendszerrel.

A brit Munkáspárt legutóbbi konferenciája az új választási rendszer ellen foglalt állást, de a párt határozatai a szigetországban nem kötelezik a kormányt, amely — természetesen — „Európa-párti".

Franciaországban a jelenlegi pillanatfelvétel azt mutatja, hogy a közvetlen választást valószínűleg el lehet fogadtatni a parlamenttel. Giscard elnök — aki most az Európai Parlament reformjának egyik legodaadóbb híve — maga mögött tudhatja a független republikánusokat, a centristákat, a szocialistákat. A gaulleisták egy része, valamint a kommunista párt ellenzi a közvetlen választásokat, bár Marchais, az FKP főtitkára legutóbb jelezte: bizonyos körülmények között hajlandó a párt felülvizsgálni álláspontját.

Az NSZK három legnagyobb pártja egyértelműen támogatja a közvetlen választást. Hasonló a helyzet Hollandiában és Luxemburgban. Olaszországban és Írországban a parlamentben nincs jelentős politikai ellenzéke a közvetlen választás gondolatának, mégis fennáll a veszély, hogy a ratifikációs eljárás elhúzódik majd, s ezzel kérdésessé válhat a jövőre tervezett egyidejű közös piaci választás. Belgiumban a kormányzat legfontosabb feladata a flamand és vallon lakosság meggyőzése arról, hogy az Európai Parlamentben elfogadható arányban kapnak majd helyet. Dániában — bár a lakosság nagyobb része nem ért egyet az újfajta Európai Parlamenttel — a törvényhozó testület várhatóan a megfelelő időben ratifikálja majd a közvetlen választásra vonatkozó törvényt.

Brüsszel az új Európai Parlamenttől az „európai gondolat" erősödését, a közgyűlés tekintélyének emelését várja. Bár a közvetlen választású Európai Parlament látszólag egy kis lépést jelent az „európai unió" megvalósítása irányába, tartalmilag valójában semmi előrehaladás sem történik. Az ellentéktől szabdalt Közös Piac talán még sohasem volt olyan messze az uniótól (a vámunió kivételével), mint manapság. És ezen nem változtat sem az 1978-as, sem pedig az esetleg később megtartandó közvetlen választás.

G. GY.—L. P.

KELET—NYUGAT

Devizakímélő üzletek a kelet—nyugati kereskedelemben

A kelet—nyugati kereskedelemben az utóbbi években tért nyertek azok a devizakímélő konstrukciók, amelyeknél a nyugati cég exportja valamilyen formában összekapcsolódik egy párhuzamos importügylettel. A *Business Eastern Europe* ezeknek négy fajtáját különbözteti meg.

Legrégibb formája a barter, amelynél pénzmozgás nélkül cserél gazdát az áru. A közvetlen termékcsere elsősorban a második világháborút követő zilált pénzügyi helyzetben virágzott fel. A cserekereskedelemnek ez a fajtája a kelet—nyugati kereskedelemből ma már csaknem teljesen kiszorult.

A kompenzációs szerződésbe egy export- és egy párhuzamos importszerződést foglalnak be. Például ha a szerződés úgy szól, hogy a nyugati exportőr a szállítási érték 70 százalékát kapja kézhez készpénzben, 30 százalékát pedig áruban, gondoskodnia kell az áru elhelyezéséről, a barterrel ellentétben azonban az áruvásárlási kötelezettséget átruházhatja. Ezzel a joggal elsősorban azok a kisebb cégek élnek, amelyek nem rendelkeznek kiterjedt értékesítő hálózattal, s az erre specializált kereskedőházaknak árengedménnyel értékesítik az általuk lekötött árut. A nyugati exportőrök mindazonáltal húzódoznak a kompenzációs üzletektől, mert egyazon szerződés tartalmazza az export- és az importüzletet. Hiába szállítják le az árut, a szerződést csak akkor teljesítik, ha az importnak is gazdát találnak. A kompenzációs üzletek ezért — a lap szerint — visszaszorulóban vannak, részesedésük a kelet—nyugati kereskedelemben nem több 10—15 százaléknál.

A visszavásárlási üzleteknél (counterpurchase) a kompenzációval ellentétben nem egy, hanem két szerződést kötnek, külön-külön egy export- és egy importszerződést. A nyugati exportőr szempontjából e konstrukció fő előnye, hogy exportkötelezettsége teljesítésével azonnal hozzájut pénzhez, az importért pedig csak annak megérkezte után kell fizetnie. Az importmegbízás kiadására általában 6—12 hónapos határidőt kötnek ki. Elvben még arra is lehetőség kínálkozik, hogy elálljon az importtól; ilyenkor a szerződésben meghatározott kötbért kell kifizetnie.

Az áruvisszavásárlási (product buy-black) megállapodást elsősorban a Szovjetunió alkalmazza, nyugati gyárak vásárlásánál. A kulcsra kész üzemek szállítóját részben az elkészült gyár termékeivel fizetik ki. A visszavásárlási kötelezettség általában a gyár értékének 20—30 százalékáig terjed, de újabban 100 százalékos arány is előfordul. A nyugati gépeladó leggyakrabban az általa szállított gyár termékeit veszi át. Ezek azonban éppen saját piacain teremtenek versenyt számára, ezért néha egyéb árukat is felvesznek a visszavásárlási listára.

A Business Eastern Europe cikke rövid összefoglalóját adja annak a 450 oldalas kötetnek, amelyet a *Business International* gazdasági kiadó vállalat állított össze. A „Current Countertrade Policies and Practices in East-West Trade" a Business International európai középpontjában (12—14 chemin Rieu, 1208 Genève, Svájc) rendelhető meg, 8000 (!) svájci frankért. *(Business Eastern Europe)*

A HUNGEXPO jelenti

Az elektrotechnikai világszövetség kongresszusa

Az ELEKTRO '77 elnevezésű nemzetközi szakkiállítással egyidejűleg Moszkvában június 9—23. között megrendezik az elektrotechnikai világszövetség kongresszusát is: „Az elektronika jelene és jövője" címmel. A tanácskozásra a Szovjetunióból 1000, a többi szocialista országból 2000 szakembert vár a kongreszszust szervező I. E. C. (Nemzetközi Elektrotechnikai Bizottság). Számos szakember érkezik a tőkésországokból is. A kongresszus résztvevői megtekintik az ELEKTRO '77 szakkiállítást, s ennek során felkeresik majd a szokolnyiki vásárterület 17. számú pavilonjában levő magyar árubemutatót, amelyen a Csepel-PANNONIA, az Egyesült Izzó, a TECHNOIMPEX, a TRANSELEKTRO és a VIDEOTON vesz részt.

Magyar kiállítási módszer elismerése

A Frankfurtban megjelenő Messe und Ausstellungen című szaklap áprilisi számában elismerően méltatta a HUNGEXPO újfajta kiállítási módszerét, amelyet először a múlt év novemberében, a lagosi vásáron alkalmazott. Ennek lényege, hogy a külföldi partnereket a kiállítás kapcsán komplett berendezések, technológiák vásárlására ösztönözzék. A „komplex berendezések kiállítását" a HUNGEXPO ez év áprilisában megismételte Bagdadban. Itt 1400 négyzetméter fedett és 600 négyzetméter szabad kiállítási területen 21 magyar vállalat termékeit mutatták be.

Vállalati élet

Merre billen a mérleg nyelve?

AZ ÁLLAMI ÉS A MAGÁNTŐKE A MONTEDISON IRÁNYÍTÁSÁÉRT

Az állami szektor befolyása körüli viták újabb állomása Olaszországban Cefis-nek, a Montedison konszern elnökének lemondása. A félig állami tulajdonban levő konszern irányító szindikátusán belül nagyjából egyenlő a magán- és az állami tőke részaránya, de a cég súlyos anyagi gondokkal küszködik, ami az egyensúlyt valamelyik irányba elbillentheti. Cefis az ellen tiltakozott, hogy az állam a konszern alaptőkéjét bővítő újabb részvények felvásárlásával még szorosabb ellenőrzés alá vonja a Montedisont.

Döntő szakaszába érkezett az olasz *Montedison* vegyipari konszern irányításának megszerzéséért vívott harc. A kérdés az: növekedjék-e az állami tőke befolyása Olaszország egyik legnagyobb konszernjének vezetésében. Az OKP az állami befolyásolás erősítését sürgeti, míg *Cefis*, a konszern lemondott elnöke — a magántőkével karöltve — azon igyekszik, hogy gyengítse az állami ellenőrzést. Ez az erőfeszítése azonban az utóbbi időben nem igen járt sikerrel: a konszern ugyanis pénzügyi gondokkal küszködik, amelyeken Olaszország jelenlegi gazdasági viszonyai között csak az államtól kapott segély tudna valamelyest enyhíteni. Ennek viszont — a kommunisták és a szocialisták követelése szerint — az állami befolyás erősödésével kellene együttjárnia, ami ellen azonban a konszern magántőkés tulajdonosai élénken tiltakoznak. Az OKP és a szocialista párt — a szakszervezetekkel a hátuk mögött — csak úgy lennének hajlandók megszavazni a Montedisonnak az állami támogatást, ha ezáltal az állam a korábbinál nagyobb betekintést nyerne a konszern ügyeibe és hathatósabban avatkozhatna be azokba. Az állami beavatkozást végletekig ellenző Cefis ezt nem hajlandó vállalni.

Ezért mondott le, ugyanakkor az új elnök megválasztásáig hivatalában marad.

A Montedison körül kirobbant viták tulajdonképpen az olasz politikai élet problémáiból fakadnak. Egyre nyíltabbá válik ugyanis a harc a kereszténydemokrata és a kommunista párt között a magas állami hivatalok betöltéséért, az állami vállalatok feletti ellenőrzés megszerzéséért. Nemrégiben az állami vállalatok a kereszténydemokrata párt erős hatalmi bázisául szolgáltak, az erőviszonyok megváltozásával azonban egyre inkább kicsúszott a kezéből az állami szektor irányítása. Olaszországban mostanában nap mint nap szó esik az egész állami szektor átszervezéséről — ezért is került terítékre a Montedison. Másrészről viszont nincs még egy olyan óriásvállalat Olaszországban, ahol a magán- és az állami tőke közötti kapcsolat olyan sajátos, mint a Montedison esetében.

Részvénytulajdonosok

A konszern részvényei 250 ezer kisebb részvényes tulajdonában vannak, a csoport irányítását azonban egy szindikátus látja el, amely a konszern alaptőkéjének (körülbelül 490 millió dollár) 32,2 százalékát birtokolja. 1971-ben, amikor Cefis a Montedison élére került, a szindikátuson belül a részvények állami vállalatok, az *ENI* és az *IRI*, valamint Olaszország legnagyobb magántőkései — *Pirelli*, *Fiat* — alkotta csoport kezében voltak.

A szindikátuson belül az állami tőke volt túlsúlyban, jóllehet, a konszern alaptőkéjének 20 százalékát mondhatta magáénak az állami szektor.

Cefis a szindikátust 1975-ben „megreformálta"; abból a célból, hogy átmenetileg javuljon az állami és a magánérdekeltségek megoszlásának aránya a konszernen belül. A részvények 4 százaléka három állami tulajdonban levő pénzintézet, az *IMI*, a *Mediobanca* és az *ICIPU* tulajdonában ment át azzal a hátsó gondolattal, hogy ezek a részvények is végső soron magánkézbe kerülnek majd, s így 50—50 százalékos lesz a részvények megoszlása az irányítást ellátó szindikátuson belül. A magántőkések azonban nemigen kapkodtak e részvények után — így végül is megmaradt az állami vállalatok hegemóniája a szindikátuson belül.

A magántőkések tartózkodása abból fakad, hogy nem szívesen kötelezik el magukat egy olyan ügynek, amely kevés eredménnyel kecsegtet. A recesszió ugyanis a Montedisont sem kerülte el, bevételei alaposan összezsugorodtak.

Adósságok és veszteségek

A tavalyi évet 172 milliárd lírás veszteséggel (körülbelül 198 millió dollár) zárták az egy évvel korábbi 163 milliárd lírás (188 millió dollár) veszteséggel szemben. A konszern adósságállománya 2840 milliárd líra volt tavaly év elején, míg egy évvel korábban 2397 milliárd.

A veszteségek okozója főként a konszern műtrágyát, valamint textíliákat és műszálakat gyártó részlege volt. A *Montefibre*, amely Olaszország műszálgyártásának 40 százalékát adja, s mintegy 34 ezer főt foglalkoztat, az 1975. évet 112 milliárd lírás veszteséggel zárta, s ez az irányzat megmaradt 1976-ban is. Gondokkal küzdött a konszern gyógyszereket és vegyipari termékeket gyártó részlege is. Egyedül a *Montecatini* ért el jó eredményeket a műanyagok, különösen a polipropilén értékesítésében. A legjobb üzleti évet a *Tecnimont*, a Montedison „gyöngyszeme", vegyipari berendezéseket gyártó cége zárta.

Terjeszkedés külföldön

A Montedison tervei között mindenekelőtt a külföldi piacokon való terjeszkedés szerepel, 1975-ben a forgalom 35 százalékát bonyolították le külföldön, 1976-ban 42 százalékát, ami azonban még mindig jóval alatta marad a nyugat-európai 60 százalékos átlagnak. A Montedison külföldön előállított termékeinek mennyisége alig éri el a konszern teljes termelésének 8 százalékát. Ahhoz, hogy tovább tudjon ugrani a nemzetközi ranglistán, külföldön kell terjeszkednie. Kérdés azonban, miként tudja ezt megvalósítani jelenlegi pénzügyi helyzetében, s olyan politikai légkörben, amikor az olasz szakszervezetek szemében a külföldi beruházás hűtlenségnek tűnik.

Eddig a konszern főként közös vállalatok létrehozásával igyekezett terjeszkedni a tőkés piacokon.

A szocialista és a fejlődő országokkal kialakult kapcsolatára mindenekelőtt a know-how-ok, a technológiák eladása a jellemző: ezekben az országokban üzemeket építenek és olykor azok irányítását is ellátják. Amióta a Tecnimont megalakult, a konszern 20 komplett gyárat adott el külföldön, csaknem felét a Szovjetuniónak. (A Montedison volt például az első tőkés vállalat, amely irodát nyitott Moszkvában a 60-as években.) A két ország közötti külkereskedelmi forgalomban szereplő áruk 15 százaléka Montedison termékek.

Irodák megnyitását tervezi a konszern Romániában, Lengyelországban és *Magyarországon* is. 1976 elején műszaki megállapodást írtak alá Csehszlovákiával és Kubával és bizakodnak abban, hogy Kínában is rövidesen irodát nyithatnak.

Kvassinger Klára

FEJLŐDIK A BŐRKIKÉSZÍTŐ IPAR AZ AFRIKAI ORSZÁGOKBAN

Az utóbbi időben néhány afrikai ország napirendre tűzte a bőrkikészítő ipar fejlesztését. Korábban a nyersbőrt és a prémet kisipari módszerekkel, csupán kis mennyiségben tudták nemesíteni, a korszerű üzemek létesítése révén a kikészített bőrök mennyisége ugrásszerűen fog emelkedni és javulni fog a minőség is. Az új bőripari létesítmények kivitelezésében a fejlett ipari országok cégei számottevő szerephez jutnak.

Szudánban, Vad Medaniban a közeljövőben nyitja meg kapuit az afrikai kontinens egyik legnagyobb, francia közreműködéssel felépült cserzőüzeme. A beruházás 2,8 millió szudáni fontos ráfordítást követel, ebből 1,8 millió arab pénzforrásokból származik. Az üzem napi 2500 darab bárányprém és 1000 darab marhabőr kikészítésére lesz alkalmas. Az előirányzat e mennyiség jelentős részét exportra szánja. Khartoumban már 1975 óta működik egy jugoszláv támogatással létesült hasonló nagyüzem.

Uganda tavaly decemberben egy angol céget bízott meg kulcsrakész cserzőüzem felépítésével. A gyár 18 hónap alatt készül el és évi 210 ezer darab marhabőrt és 450 ezer darab prémet fog kikészíteni. A gyártmányok 75 százalékát félkésztermékként fogják exportálni, 25 százaléka pedig készáruként a belső piac szükségleteit fogja szolgálni.

Tanzániában a közeljövőben kezdi meg működését egy évi 360 ezer darab nyersbőr kikészítését szolgáló üzem. A finanszírozásban a nemzeti fejlesztési társaság, a Kelet-afrikai Fejlesztési Bank és a Tanzániai Fejlesztési Bank vesz részt. Az üzem 265 személynek biztosít majd munkát, a szakemberképzést pedig egy olasz cég vállalta magára. A fejlesztési tervekben még egy hasonló üzem létesítése szerepel, ehhez Bulgária fog segítséget nyújtani.

Zambiában is napirenden van a bőrfeldolgozó ipar fejlesztése. Egy bőrkikészítő üzem az ottani cipőgyár ellátására már 1975-ben megkezdte működését. A beruházás költségeiből a belföldi pénzforrások mellett a Nemzetközi Pénzügyi Társaság (IFC) is részt vállalt. A kikészített bőrt a lusakai cipőgyár dolgozza fel, az üzem kapuit évi 2 millió 800 ezer pár cipő hagyja el.

Kamerunban az idén tavasszal kezdi meg termelését a doualai cserzőüzem. A létesítmény évente 200 ezer darab marhabőrt, 650 ezer darab kecske- és bárányprémet fog kikészíteni 350 munkás közreműködésével. A termelés 65 százaléka félkészáruként az európai, főként a francia piacra kerül.

Felső-Volta is a bőripar jelentős fejlesztését tervezi. Az ottani bőripari vállalat *(Sovolta)* a bőrkikészítés mellett készáru gyártására is berendezkedik. A tervek szerint a cserzőüzem napi 2800 darab nyersbőrt fog kikészíteni, különféle készáruból évi 100 ezer darabot, műszaki cikkekből évi 1,2 millió négyzetlábnyit fog forgalomba hozni. A fejlesztési tervekben az említett projektumok mellett helyet kapott még egy kisebb kikészítő üzem létesítése is.

Niger bőripara az utóbbi évek folyamán két kikészítő gyárral gazdagodott, ezek kapuit évente 870 ezer kecske- és birkabőr, 300 ezer darab nyersbőr hagyja el. Az áru javarészt külországok, főként Franciaország, Olasz- és Spanyolország, valamint az Egyesült Államok piacára kerül.

Algériában az állami SONIPEC vállalat *(Société Nationale des Industries des Peaux et Cuirs)* már korábban hozzálátott a szóban forgó iparág fejlesztéséhez. Tavaly egy újabb kulcsrakész kikészítőgyár létesítésére nemzetközi versenytárgyalást hirdetett meg, tervbe vette továbbá egy bőrbegyűjtő telep létesítését is. A SONIPEC irányításával jelenleg három olyan cserzőüzem működik, amelynek profiljába marhabőr, teve- és lószőr feldolgozása tartozik, és évente összesen 17 500 tonna árut hoz forgalomba. Emellett még további két gyár működik az országban. A SONIPEC 1975. évi termelése felsőbőrből 15,3 millió négyzetlábat, talpbőrből 646 tonnát, fehérbőrből 9,9 millió négyzetlábat ért el.

A *tunéziai* bőripari termékek mintegy 60 százaléka a *Tannerie Moderne de la Manouba S. A.* gyáregységeiből kerül ki. Az üzemet az NSZK-ból származó gépekkel szerelték fel. Emellett Tunéziában még egy tucatnyi kikészítőüzem működik. Az ország bőr- és cipőipari fejlesztésének a *Centre National du Cuir et de la Chaussure* egyesülés a gazdája.

Líbiában 1974 óta működik egy bőrcserző üzem, évi kapacitása 30 ezer négyzetméter.

Egyiptom fejlesztési terveiben is fontos helyet kapott a bőripar szélesítése. Az ágazat 1974-ben 86,2 millió négyzetláb felsőbőrrel és 13 698 tonna talpbőrrel gyarapította az ország készletét. A mennyiség 20 százalékát az állami ipar, 80 százalékát a magáncégek szolgáltatták. Az állami szektor három vállalatot ölel fel, ezek közül a *Model Tanneries Company* és a *Kairo-el Basateen* a jelentős. *(Blick durch die Wirtschaft)*

NEHÉZSÉGEK AZ AUSZTRÁLIAI MARHAHÚS EXPORTJÁBAN

Ausztrália kormányzatának komoly gondokat okoz, hogy igen bizonytalanul alakul a marhahús exportja Japánba. A most befejeződött tárgyalások sem hozták meg a kívánt eredményt.

A japán küldöttek rámutattak arra, hogy országukban a marhahús fogyasztása a közeljövőben nem emelkedik, viszont a belföldi termelés nőtt. Ausztráliai részről viszont azt panaszolták, hogy az ország állattenyésztőinek gondot okoz a marhahúspiac jelenlegi lanyhasága. Az ausztráliaiak bírálták a Japánban bevezetett ártámogatási rendszert.

Az ausztráliai állattenyésztők országos tanácsa az elmúlt napokban elkeseredetten támadta Japánt a marhahúskereskedelemmel kapcsolatos álláspontjáért. A tanács szerint, a japánok megbízhatatlan vásárlók, ezért teljes erővel törekedni kell új piacok feltárására *(Kyodo)*

ÚJ-ZÉLAND GYAPJÚEXPORTJA

Új-Zéland 8 százalékkal 1 millió 76 ezer bálára növelte gyapjúexportját a februárban végződött 8 hónapban. A legtöbb országban, így Angliába, Belgiumba, az NSZK-ba, a Szovjetunióba, Csehszlovákiába, Lengyelországba, Kínába, és Hongkongba az előző évinél jóval nagyobb mennyiséget szállítottak. Japán és Irán csaknem 40 százalékkal kevesebb új-zélandi gyapjút vásárolt, mint a hasonló 1975—76-os időszakban, de mérséklődött a gyapjúexport Ausztráliába, Görögországba és Jugoszláviába is. Az ország legfontosabb vásárlója Nagy-Britannia maradt 185 ezer bálával, majd sorrendben a Szovjetunió (108 ezer), Hollandia (105 ezer), az NSZK (101 ezer), Japán (84 ezer) és Franciaország (78 ezer bála) következett. Az új-zélandi gyapjútanács jelentése szerint Kína februárban vásárolt a szezonban első ízben nagyobb mennyiséget, 21 ezer bálát. Ugyanebben a hónapban a Szovjetunió csaknem 30 ezer bála importjával a második legfontosabb importőrré vált. *(AP—DJ)*

A nyers borjúbőr forgalmáról

A nyers borjúbőr nemzetközi forgalma 1976 első félévében javult annak ellenére, hogy egyes exportáló országokban kevesebb volt a vágás.

Az ismertetett időszakban a nyers borjúbőr exportja több, mint 9 százalékkal nőtt 1975 azonos időszakához viszonyítva. Az export növekedési üteme lassúbb volt, mint 1975-ben. Ennek az oka elsősorban az, hogy a legnagyobb exportőr, Franciaország a vártnál kevesebb árut szállított (13 100 tonnát). Egyes exportőrök szállításai viszont némileg emelkedtek. (Hollandia exportja 8400 tonnáról 10 000-re, az USA-é becslések szerint 5300 tonnáról 5900 tonnára, az NSZK-é 2800-ról 3300 tonnára nőtt.) Más, ugyancsak fontos szállítók kivitele csökkent: Svájcé — a bárányborral együtt számítva — 2400 tonnáról 2300-ra, Svédországé 1700 tonnáról 1300-ra, Olaszországé 2200-ról 700-ra, Dániáé 500-ról 300-ra, Nagy-Britanniáé 1200-ról 900-ra, Új-Zélandé 1200 tonnáról 700 tonnára.

A világ legnagyobb importőre továbbra is Olaszország maradt, amelynek vásárlásai körülbelül 55 százalékkal nőttek. Szállítója főleg Franciaország, az USA, Hollandia és az NSZK. Közülük az USA mintegy négyszerte több nyers borjúbőrt szállított Olaszországnak (4600 tonnát), mint 1975 első félévében. Olaszország 1976 első félévében 16 100 tonna nyers borjúbőrt importált, míg egy évvel korábban 16 900 tonnát.

Az importőrök listáján Spanyolország a második helyről a harmadikra került az NSZK mögé, 3300 tonna nyers borjúbőrt importálva, főleg Hollandiából, Franciaországból és az USA-ból. Japán vásárlásai — az USA-tól és Hollandiától — az 1975. évi első félévi mennyiséggel egyeztek (2900 tonna).

A becslések szerint 1976 harmadik negyedévében a világ nyersborjúbőr-exportja kisebb volt, mint egy évvel korábban, főleg a három legnagyobb exportőr: Franciaország, Hollandia és az Egyesült Államok szállításainak csökkenése miatt. Csak Ausztrália és Dánia kivitele nőtt. *(Rynki Zagraniczne)*

AZ URUGUAYI MARHAHÚS ÉS AZ EGK IMPORTTILALMA

Az EGK 1974. júliusi marhahús-beviteli korlátozása éppen a termelés bővítésének időszakában érte Uruguayt. Ez a döntés azért járt súlyos következményekkel az ország gazdaságára nézve, mert a marhahús kivitelének 50 százaléka az EGK-ba irányult, s Uruguay bevételeinek java része a marhahús exportjából adódik. A mezőgazdaság csak 16 százalékát adja ugyan a bruttó nemzeti termelésnek, az export 90 százaléka azonban mezőgazdasági termék. Az ország marhahús-termelésének felfuttatásában döntő szerepet a 60-as évek kedvező világpiaci árai játszották, de az is serkentette a termelést, hogy Uruguayban legeltetéssel olcsón lehet marhahúst termelni. (A mezőgazdaságilag hasznosított terület 16 millió hektár, ebből 14,4 millió a legelő.)

Az importstop után Uruguay megpróbált új piacok után nézni, váltakozó szerencsével. Kereskedelmi megállapodást kötött például Izraellel, Brazíliával és Egyiptommal. Mégsem tudták a közös piaci exportkiesést pótolni, így csökkent a kivitel. Ráadásul 1974 óta a marhahús ára csaknem a felére esett. Ez érzékenyen érintette az ország külkereskedelmi mérlegét, 1973-ban 36,7 millió dollár, 1975-ben pedig 174 millió dollár volt a hiány. *(DLG Mitteilungen)*

A PIRMASENSI BŐRHÉT

Pirmasens, az NSZK cipőiparának központja kedvező tavaszban reménykedik. A vásár vezetősége szerint a május elején tartandó bőrhéttel kapcsolatban szaporodnak a pozitív előjelek. A cipőipar valamivel nagyobb forgalmat vár a tavalyinál, bár a nyersanyag-választék korlátozza az áremelési lehetőségeket. A bemutató kiállítóinak száma tavalyhoz, de a rendszerint nagyobb részvétellel lezajló őszi vásárhoz képest is újból emelkedett. Részvételét jelentette be 25 országból az alapanyag-szakmák 465 képviselője; írországi, thaiföldi és amerikai vállalatok első ízben állítanak ki önállóan. 161 kiállító jelentkezett Olaszországból, 138 az NSZK-ból. *(Schw. Leder-und Schuhztg.)*

Olcsó vajakció Ausztriában

Az immár 4 ezer tonnára dagadt vajfelesleg leapasztására több, mint 20 százalékos árengedménnyel hoznak forgalomba május első két hetében a vajat Ausztriában (kilogrammonként 66 schilling helyett 52 schillingért). Az olcsó vajakciót *Haiden* mezőgazdasági miniszter azzal indokolta, hogy a világpiacon mindössze 20 schilling érhető el a vaj kilójáért. 1970 óta eddig 4 hasonló akciót rendeztek, ezeken összesen 15 700 tonna vajat sikerült értékesíteni, a mostanitól 3500 tonna eladását remélik.

Az árleszállítás csak ideig-óráig segíthet a gondokon. Tejből az év eddig eltelt részében 7—10 százalékkal termeltek többet, mint a múlt év azonos időszakában. A termelők által fizetett tejadó *(Milchkrisengroschen)* visszatartó hatását ugyanis bőven ellensúlyozza a felemelt tejár, a tehénállomány jobb tejelőképessége (ami furcsa módon a múlt nyári szárazságra vezethető vissza, konkrétan arra, hogy szálastakarmány helyett táplálóbb abraktakarmányra kényszerültek), végül, hogy a termelők a felvásárlás korlátozásától tartva, igyekeznek minél jobb eredményeket produkálni. A mezőgazdasági miniszter szerint azonban hiába, a kontingensek megállapításánál ugyanis amúgy sem az utolsó hetek eredményeiből indulnának ki.

A tejfelesleg finanszírozása ebben az évben előreláthatólag 1,35 milliárd schillingbe kerül, aminek a tejadó jelenleg csak 44 százalékát fedezi, több mint felét költségvetési eszközökből kell előteremteni. Ez szükségessé teszi, hogy a május 18-án összeülő „tejcsúcs" felemelje a jelenleg literenként 24,50 groschen összegű adót. *(APA)*

PIACI HÍREK

▲ Kanadában valószínűleg enyhítik a ciklamátok használatára 8 évvel ezelőtt elrendelt tilalmat és a mesterséges édesítőszerek korlátozott mennyiségben újra forgalomba kerülhetnek.

▲ Kolumbia magánkézben levő kávéexportáló cégei nem adnak el kávét külföldön, mert a világpiaci árak libránként 2,9 dollárra estek — jelentette be a kávéexportőrök szövetségének elnöke.

▲ Pelletizáló üzem felépítésének finanszírozására kapott 55 millió dolláros kölcsönt a chilei Compania de Aceros del Pacifico cég a New York-i Bankers Trust vezette bankkonzorciumtól.

▲ A perui halászati minisztérium pénteken felfüggeszti a szardellahalászatot, mert a halak nagysága nem éri el a kívánt mértéket.

▲ Az ausztráliai Goldsworthy Mining Ltd. újra szállít vasércet a nyugat-ausztráliai Hedland kikötőből az április 13-án bejelentett vis-major után.

▲ A svéd LM Ericsson cég 35,5 millió svéd korona értékű megrendelést kapott Thaiföldtől az ország telefonhálózatának korszerűsítésére.

▲ A Mitsubishi Metal Corp. tonnánként 200 ezer jenről 210 ezerre emelte az ólom belföldi eladási árát május 2-től.

▲ A külföldi termelés felfuttatása miatt csökkenőben van a svájci óraiparban foglalkoztatottak száma. Becslések szerint 1985-ben 40—45 ezren dolgoznak majd ebben az iparágban, ez az 1970. évinek körülbelül a fele.

▲ A Kanadán átvezető gázvezeték megépítése mellett tette le voksát a washingtoni energiaügyi bizottság, de arról — belső ellentéteik miatt — még nem döntöttek, hogy az Alaszkából kiinduló vezetéket az Alaskan Arctic Gas Pipeline vagy az Alcan Pipeline Co. ajánlotta útvonalon fektessék-e le.

▲ A francia kormány hozzájárult, hogy 3 százalékkal emelkedjék a gumiabroncsok belföldi ára.

▲ A US Steel Corp. 30—45 napon belül emelni szándékozik acélárait a termelési költségek emelkedése miatt — jelentette be a konszern elnöke.

▲ Május 20-án kezdi meg működését a perui Cerro Verde rézbánya, amelynek kapacitása jelenlegleg évi 33 ezer tonna, 1980-ban pedig 165 ezer lesz.

▲ Pakisztán északnyugati részén 20 millió tonnás grafitkészletre bukkantak geológiai kutatások során.

▲ Görögország közel 15 millió barrel olajat vásárol Iránból a következő 4—5 évben gépipari termékekért cserébe.

Devizák

	Reuter valutaárindex 1977. V. 4. –8,77
ZURICH, DEVIZA Svájci frankban	
USA	2,5178–2,5188
Egyesült Királyság	4,3300–4,3335
Kanada	2,4065–2,4085
NSZK	107,16–107,25
Hollandia	103,11–103,21
Franciaország	50,88–50,92
Belgium	7,0025–7,0100
Olaszország	0,2840–0,2842
Ausztria	15,06–15,08
Japán	0,9100–0,9150
az egyes országok pénznemében	
1 USA DOLLÁR	
Bécs	16,6925–16,7925
Brüsszel	35,99–36,02
Párizs	4,9430–4,9550
Frankfurt	2,3480–2,3490
Milánó	886,35–886,70
Amszterdam	2,4420–2,4430
1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban	
London	1,7198–1,7200
1 SDR értéke USA-dollárban	
Washington	1,16263
NEMZETKÖZI ARANY 1 finomuncia/$	
Zürich	147,75–148,50
London	148,10

Állati termékek

Felvilágosítás: 9 és 17 óra között az árfolyammal kapcsolatos kérdésekben a 186-126 telefonszámon

REUTER NYERSANYAG-ÁRINDEX (BÁZIS: 1931. IX. 18.) MÁJUS 4. = 1711,9

Áru	Egység	1977. IV. 26–V. 3. magas	alacsony	1976. IV. 26–V. 3. magas	alacsony
ZSIR					
USA	dollár/100 lb				
Omlesztett, Chicago, azonnali		25,00–24,75		15,62–15,25	
HÚS					
OLASZ	lira/kg				
Marha élősúlyban					
Brescia, tehén		950–750		1000–700	
borjú		1900–1600		1650–1450	
Bologna, tehén		1220–1020		1080–980	
borjú		1720–1600		1550–1420	
Padova, tehén		1130–960		1050–950	
borjú		1530–1480		1480–1400	
Marha, frissen vágott					
Milánó, hizott marha					
oldalrész		2500–2250		2200–1900	
elejerész		2000–1350		1900–1250	
hátrész		3300–2500		2300–2000	
Borjú		2850–2350		2450–1900	
HOLLAND	holland forint/kg				
Friss sonka, 9–13 kg		4,45–4,25		5,15–5,00	
Lapocka, 4–6 kg		4,00–3,75		4,70–4,40	
TOJÁS					
Holland, Barneveld, belföldi	holland forint/100 db	16,00–14,40		15,30–12,00	
57/61 g		11,75–11,00		11,50–11,25	
exportár: 46 g		14,75–14,75		13,50–13,25	
56 g		17,50–15,75		14,75–14,00	
SAJT					
HOLLAND	holland forint/kg				
Leeuwarden, Goudo krém		5,05–5,05		4,75–4,75	
Edam		4,92–4,92		4,62–4,62	

Bőrfélék

Áru	Egység	1977. IV. 26–V. 3. magas	alacsony	1976. IV. 26–V. 3. magas	alacsony
NEW YORK – CHICAGO, bőr					
Belföldi ökörbőr 58 lb felett	cent/lb	41½–39½		43–39	
Belföldi ökörbőr könnyű, 45–48 lb		45½–45½		49–39	
Belföldi ökörbőr, extrém, könnyű, 30–48 lb		46–46		47½–39	
Belföldi tehénbőr, nehéz, 53 lb felett		40–40		40–39	
Belföldi tehénbőr, könnyű, 30–53 lb		45–44		45½–43½	
Borjúbőr, kikészítés nélkül, 9–15 lb		90–87½		67½–67½	
Báránybőr pácolt, Chicago	dollár/tucat	45,00–43,00		39,00–38,00	
LIVERPOOL, nyersbőr					
ÚJ-ZÉLAND	penny/kg				
Nedvesen sózott, vágóhídi ökörbőr, 20 kg-tól		75,00–73,50		63,00–60,00	
Nedvesen sózott vágóhídi tehérbőr, 14–18 kg		82,50–80,00		70,00–68,00	
AUSZTRÁLIA					
Nedvesen sózott vágóhídi ökörbőr, 20 kg-tól		59,00–56,75		57,50–54,50	
EURÓPA	penny/kg				
Nedvesen sózott tehénbőr, dán, 24 17–24 kg		97,00–95,00		85,00–83,00	

HUNGEXPO

A HUNGEXPO jelenti

Zágrábi vásárok 1978-ban

Zágráb ma már a világ vezető vásárvárosai közé tartozik. Az évenként megrendezésre kerülő szakvásárok és kiállítások száma meghaladja a húszat. Ezeken 60 ország több mint 8000 kiállítója közel 2 és fél millió látogatónak mutatja be az árukat. 1978-ban a következő vásárokat, kiállításokat és kongresszusokat rendezik Zágrábban:

Február 21—24 között a *27. Nemzetközi bőrhéten* bőrök, cipők, bőrkonfekció- és bőrdíszműáruk valamint segédanyagok, gépek és felszerelések kerülnek bemutatásra.

Március 14—18 között rendezik meg az *INTERGRAFIKA* — 4. Nemzetközi grafikai és papíripari kiállítást.

Április 17—23 között a zágrábi tavaszi vásár keretében 12 szakvásár illetve kiállítás megrendezésére kerül sor:

— *„Tu-Ex"* — 9. Nemzetközi turisztikai, szálloda- és vendéglátóipari kiállítás.

— *„IHOGA"* — Szakácsművészeti és szállodaipari kiállítás.

— 26. *Nemzetközi fogyasztásicikk vásár.*

— 18. *Nemzetközi élelmiszeripari és csomagolási vásár.*

— 6. *Nemzetközi bútor- és faipari vásár.*

— 20. *Nemzetközi kézműves és ipari vásár.*

— *„SPORTEX"* — 6. *Nemzetközi sportszer és szabadidő vásár.*

— *„INTERNAUTIKA"* — 6. *Nemzetközi hajó-szalon.*

— 5. *Nemzetközi textilipari vásár.*

— 9. *Nemzetközi építőipari vásár.*

— 7. *Nemzetközi bányászati vásár.*

— *„PLASTEX"* — 9. *Nemzetközi műanyag és gumiáru vásár.*

Május 16—20 között ugyancsak párhuzamos rendezvényekre kerül sor:

— 8. *Nemzetközi hegesztéstechnikai vásár.*

— 4. *Nemzetközi karosszériavédelmi és ipari felületkezelési kiállítás.*

A zágrábi vásárváros első félévi programja a június 5—10 közötti rendezvényekkel zárul:

— „BIAM" — 4. Nemzetközi szerszám- és szerszámgép kiállítás.

— 5. Sertéstenyésztési állatorvosi világkongresszus.

— Sertéstenyésztési, valamint sertéshús feldolgozási és sertéshústermékek forgalmazási kiállítás.

A második félév kezdetén, szeptember 15—24 között rendezik meg a *zágrábi őszi vásárt.* Ennek átfogó ajánlatában az alábbi cikkek szerepelnek: gépgyártás, vas és színesfémek, hajóépítés, elektromosipar, fémfeldolgozó ipar, motor- és járműipar, vegyipar, fa-, építő-, textil- és élelmiszeripar stb.

Október 16—21 között rendezik meg az *„INTERBIRO"* — 10. Nemzetközi irodafelszerelési és adatfeldolgozási kiállítást.

November 14-től 16-ig a „KUTEX" — Nemzetközi textilpiac megrendezésére kerül sor.

November 23—26 között az „INTERDISC" — 4. Nemzetközi szalonnal zárul az 1978. évi zágrábi program. Ezen hanglemezek, kazetták, rádió- és tv-készülékek, valamint audiovizuális berendezések kerülnek bemutatásra.

A brnói vásárközpont 1978. évi programja

Salima. Nemzetközi Élelmiszer Kiállítás. II. 15—20.

Welding. Nemzetközi Hegesztési Kiállítás. IV. 4—9.

Nemzetközi Fogyasztásicikk Vásár. V. 3—10.

Nemzetközi Gépipari Vásár. IX. 13—21.

Invex. 5. Nemzetközi Találmányi Kiállítás. X. 17—22.

Az 1978. évi bécsi vásárok

Nemzetközi vásár. III. 8—12.

Aqua Therm. Fűtési, Klimatizálási, Higiéniai és Környezetvédelmi Szakkiállítás. IV. 5—8.

WDW. Nemzetközi Bécsi Női Divat Hét. IV. 9—11.

Pbs. Papíripari és Irodacikk Szakkiállítás. IV. 20—23.

Óra és ékszer szakkiállítás. IX. 8—10.

Ósmu. Osztrák cipő bemutató. IX. 16—17.

WDW. Nemzetközi bécsi Női Divat Hét. IX. 24—26.

Interhoga. Nemzetközi Szállodai, Vendéglátóipari és Nagykonyhai Berendezések Vására. X. 21—26.

Schula '78. Oktatási és audiovizuális Eszközök Nemzetközi Vására. XI. 2—12.

A Paritex versenyre hívja a Heimtex szakkiállítást?

Idén, június 10—14 között tartották meg Párizsban először a *Paritex* elnevezésű szakvásárt, amelyen dekorációs- és függőanyagok, falikárpitok, tapéták és háztartási fehérneműk szerepeltek. Úgy tűnik, hogy a vásár egyes cikkekből jobban összeállított anyagot nyújtott, mint a frankfurti *Heimtex* kiállítás szokott. Bár jelentőségében még nem vehette fel a versenyt a párizsi kiállítás a frankfurti rendezvénnyel, könnyen lehet, hogy hamarosan komoly konkurrenciát jelent majd számára.

Az első Paritex-en 253 cég — 30 százaléka külföldről — mintegy 14 ezer négyzetméteren állított ki. Az eredmények felülmúlták a rendező szervek legszebb álmait. A kiállítók azon óhajuknak adtak kifejezést, hogy legyen a szakvásár évenként ismétlődő esemény. A döntés: 1978. június 9—13. között rendezik meg a másodikat, a korábbinál nagyobb területen.

Az idei 18 ezer szaklátogató közül egyébként 2600 jött külföldről. A látogatók 27 százaléka nagykereskedő, 22 százaléka dekoratőr, 18 százaléka szaküzleti kereskedő, 15 százaléka egyedárusító és 6 százaléka áruházak és bevásárlóközpontok képviselője volt.

Részvételi rekord az Anugán

Rekord részvétellel, 77 ország 3511 kiállítójának részvételével — közülük 2142 külföldi cég — nyitja meg kapuit 1977. szeptember 10-én Kölnben az *Anuga* élelmiszeripari vásár. Az NSZK-ból 1295 kiállító cég és 74 képviselet jelentkezett, a külföldiek közül pedig 1187 a kiállító és 955 a képviselet. Az 1975-ös Anuga vásáron 3361 cég vett részt, közülük 1207 az NSZK-ból, 2154 pedig külföldről.

Az idén tehát az NSZK-ból 11 százalékkal, külföldről pedig 20 százalékkal több közvetlen kiállító vonul fel a változatlanul 200 ezer négyzetméteres vásárterületen.

Véget ért a hamburgi Meteorex

Minden nap aktuális időjárásjelentést helyeztek a Meteorex 77 szakvásár és kongresszus résztvevőinek asztalára. Ezt a szolgáltatást a svájci „Skyceiver IV" új, mozgatható meteorológiai állomásnak köszönhették. Ilyen és ehhez hasonló kiállítási tárgyakkal jelentkezett a hamburgi első Meteorex szakvásár mintegy 200 kiállítója, akik Európa különböző országaiból és a tengerentúlról — összesen 11 országból — érkeztek. A kiállítással párhuzamosan a hamburgi *Kongress Zentrum*ban zajló kongresszus az időjárásvizsgálat és elemzés korszerű módszereiről tárgyalt.

EGK

Közös Piac

Az EGK intézményei II.

A brüsszeli bizottság és a miniszteri tanács mellett a Közös Piac másik két legfontosabb szerve az Európai Parlament és a Törvényszék. Míg a két előbbi igazgatási és döntéshozatali joggal van felruházva, az utóbbiak ellenőrző jogkörrel rendelkeznek.

Az Európai Parlament a Közös Piac legfontosabb konzultatív szerve. Tulajdonképpen félrevezető a parlament elnevezés (amelyet egyébként 1962-ben kapott) sokkal találóbb volt korábbi megjelölése, amikor az EGK Gyűlése nevet viselte. A Parlamentnek ugyanis egyáltalán nincs törvényhozási jogköre.

AZ EURÓPAI PARLAMENT FELÉPÍTÉSE

Az Európai Parlament 198 tagját közvetett módon, a tagállamok nemzeti parlamentjei jelölik ki. A 198 mandátum a következőképpen oszlik meg: NSZK, Franciaország, Olaszország, Nagy-Britannia egyenként 36 képviselői hellyel rendelkezik, Belgiumnak és Hollandiának 14—14 helye van. Dánia és Írország 10—10, Luxemburg pedig 6 képviselőt küldhet a parlamentbe. A testületben jelenleg 66 szocialista, 51 kereszténydemokrata, 26 liberális, 17—17 konzervatív, illetve „európai demokrata" 15 kommunista és 6 független képviselő vesz részt.

A parlament egyik legfontosabb feladat a brüsszeli bizottság ellenőrzése. A bizottság bemutatja a parlamenti képviselőknek a kidolgozás alatt levő javaslatokat, amelyeket szavazásra is bocsájtanak, s a szavazás eredménye kötelező a bizottságra nézve. A parlament ezenkívül kétharmados szótöbbséggel le is mondathatja a bizottságot. A képviselők interpellációkat is tehetnek, így 1975-ben összesen 758 írásos kérdést tettek fel a bizottságnak és 117-et a miniszteri tanácsnak.

A parlamentnek bizonyos befolyása van emellett az EGK költségvetésére is. A rendszabályok a következőket írják elő.

Az EGK költségvetését két részre osztják, „kötelező", az alapszerződések teljesítéséből fakadó, illetve „nem kötelező" kiadásokra. Kötelező kiadásnak minősül például az agráralap finanszírozása, amely egymagában felemészti az EGK költségvetésének 70 százalékát. A kötelező költségvetési előirányzatokon a parlament módosításokat javasolhat, de ezek csak akkor valósulhatnak meg, ha a miniszteri tanács is jóváhagyja ezeket. Amennyiben a módosításokkal nem növekszenek az összkiadások, a tanács csak minősített többséggel utasíthatja el a javaslatokat.

Ami a nem kötelező jellegű kiadásokat illeti a parlament átcsoportosíthat bizonyos erőforrásokat, sőt bizonyos határig emelheti is az előirányzatokat. A kiadásoknak ebbe a második csoportjába azonban az összköltségvetésnek körülbelül az ötödrésze tartozik.

A PARLAMENT REFORMJA

A miniszteri tanács 1976. szeptember 20-án fogadta el az Európai Parlament reformjára vonatkozó javaslatokat. Ezek legfontosabb vonása, hogy nem annyira a parlament hatáskörét terjesztik ki, mint inkább a képviselők megválasztásának módját változtatják meg. A képviselői helyeket ugyanis a továbbiakban nem közvetett úton, hanem közvetlen választásokon jelölik ki. Az első ízben valószínűleg 1978-ban. A közvetlen választásokra vonatkozó kívánság egyébként már a Római Szerződésben is megfogalmazódott.

A megreformált Európai Parlamentnek 410 tagja lesz. Az NSZK, Franciaország, Olaszország és Nagy-Britannia 81 mandátummal rendelkezik majd, 25 hely jut Hollandiának, 24 Belgiumnak, 16 Dániának, 15 Írországnak és 6 Luxemburgnak.

Az új parlament jogköre csak annyiban növekszik, hogy a képviselők megvétózhatják az EGK költségvetési előirányzatait. A parlament azonban a jövőben sem fogadhat el módosított kötelező érvényű költségvetési javaslatot.

A TÖRVÉNYSZÉK

Az EGK egységes Törvényszékét 1958-ban állították fel. Értelmezi a közösségi határozatokat, ellenőrzi az EGK szerveinek előírásszerű működését, véleményt mond arról, hogy a tagállamok betartják-e vállalt kötelezettségeiket. A bizottsági gyakorlatban az az elv érvényesül, hogy a közösségi rendszabályok elsőbbséget élveznek a normák hierarchiájában a nemzeti törvényekkel szemben.

A Törvényszék tagjait hat évre választják, hasonló eljárással mint a brüsszeli bizottságot. A bírói testületet 3 évenként, részlegesen, újítják meg. A bírók, ugyancsak 3 évre, elnököt választanak.

A Törvényszék eljárhat a miniszteri tanács, a bizottság, az egyes tagállamok, sőt a tagországok egyes állampolgárainak kérésére is. Jogában áll, hogy érvénytelenítsen egyes kötelező érvényű közös piaci rendelkezéseket, amennyiben ezek sértik az alapszerződéseket. A Törvényszék emellett értelmezi a közösségi alapszerződéseket. A Törvényszék — felkérésre — azt is megvizsgálja, hogy egyes tagállamok teljesítik-e vállalt kötelezettségeiket. Az eljárást kérheti egy másik tagállam vagy a bizottság is. Amennyiben az EGK intézményei, vagy tisztviselői, hivatásuk teljesítése közben anyagi vagy erkölcsi kárt okoznak, akkor az EGK ezt köteles megtéríteni, a Törvényszék határozata alapján.

B. T.

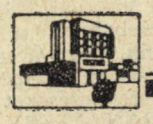

Vállalati élet

A »hét törpe« és a japánok

AZ IBM MARKETING STRATÉGIÁJA ÉS A KONKURRENCIAHARC

Megalapításától hatvan évre volt szüksége az International Business Machines (IBM) óriáscégnek, hogy éves profitja elérje a bűvös 1 milliárd dollárt. Ennek megkétszerezése viszont már csak hat évet igényelt, s 16,3 milliárd dolláros forgalma után az amerikai multinacionális vállalat tavaly 2 milliárd dollár nyereséggel zárta az évet. A tőkés világ számítógépiparának még mindig az IBM az elsőszámú uralkodója, az évtized közepétől azonban — ha lassan is — állandóan csökken piaci részesedése.

Az *IBM*-nek ma már oda kell figyelnie, sőt egyes esetekben meg is kell küzdenie a „hét törpével". A számítógépgyártásban az IBM után következő hét nagyvállalat ugyanis az „uralkodó" szemszögéből nézve veszélyes vállalkozásba kezdett: másolja, sőt továbbfejleszti a legújabb IBM-komputereket. Az erőviszonyok vizsgálata alapján ez a tevékenység egyelőre lényeges hatást nem gyakorol az IBM eladásaira, hosszabb távon azonban akár a piaci részesedés drákói csökkenéséhez is vezethet.

A „hét törpe" többsége amerikai vállalat: az *NCR*, a *Burroughs*, a *Sperry Univac*, a francia érdekeltséggel rendelkező *Honeywell*, a *Control Data*, valamint a *Digital Equipment*. Nyugat-Európát az angol *ICL* képviseli. Jól jellemzi a jelenlegi helyzetet az eladási értékek tavalyi alakulása: míg az IBM 1976-os forgalma 16,3 milliárd dollár volt, a hét cég együttesen 9,7 milliárd dollár értékben adott el számítógépeket és berendezéseket. Még nagyobb a különbség, ha a profitok (adózás előtti) nagyságát vetjük össze. 1976-ban az IBM bruttó profitja 4,5 milliárd dollár volt, míg az NCR-é 173 millió, a Burroughsé 315 millió, az Univacé 96 millió, a Honeywellé 117 millió, a Control Dataé 92 millió, a Digital Equipmenté 119 millió, az ICL-é pedig 40 millió dollár. A hét vállalat összprofitja mindössze egyötöde az IBM-ének.

Az International Business Machines piaci pozícióit elsősorban a kutatásra és a fejlesztésre fordított összegek nagyságának köszönheti. Tavaly az IBM 1 milliárd 12 millió dollárt fordított összesen erre a tevékenységre, míg a „hét törpe" összesen 654 milliót. Közülük a legtöbbet, 159 millió dollárt az Univac, a legkevesebbet, 50 milliót az ICL áldozott erre a célra.

Az IBM legfontosabb mutatói tehát minden tekintetben messze felülmúlják a hét konkurrens vállalat összesített statisztikáit. Marketing stratégiájánál azonban nem hagyhatja számításon kívül a „hét törpe" piaci módszereit. Arról van ugyanis szó, hogy a hosszú évek során magas költségekkel kifejlesztett IBM-komputereket a hét vállalat — és még néhány kisebb cég, mint az *Amdahl* és a kaliforniai *Itel* — lemásolja, viszonylag kis ráfordítással továbbfejleszti és az IBM-énél alacsonyabb áron kínálja a vevőknek. Ezt a folyamatot lelassítandó, az IBM elhatározta, hogy meggyorsítja új termékeinek piacra dobását, hiszen a kisebb cégek termelőkapacitása csak nehezen tudja követni az új típusok gyors változásait. Sőt, az IBM-nek még ahhoz is volt anyagi ereje, hogy piaci helyzetének megszilárdítása érdekében 1977 elején 35 százalékig terjedő ármérséklést hajtson végre!

Az amerikai óriásvállalat elnöke, *Frank Cary* szerint az IBM a jövőben a mennyiség helyett inkább a számítógépek sokoldalúságának fokozására törekszik, hogy többek között ezzel is megnehezítse a „másolók" dolgát. A „hét törpe" ugyanis nemcsak másolja és továbbfejleszti az IBM típusait, hanem softwarejeik is alkalmazhatók az IBM-gépeken, sőt saját komputereikre IBM-software is rávihető. A magát nagyszámítógépekre specializált Amdahl például a nagy gépekre szóló amerikai megrendelések 14 százalékát tudhatja a magáénak. Szakértők véleménye szerint az Amdahl másolatai jobbak, mint az eredeti IBM-gépek.

Az IBM marketing stratégiája szerint a jövőben fokozni kell a cég komputerkölcsönzési (bérlési) tevékenységét, ezen a területen ugyanis a konkurrencia tapasztalata és főleg gépparkja elenyésző. Ugyancsak új vonás a cég manőverei között, hogy jelentősen leszállítja azoknak a számítógép-részegységeknek az árát, amelyeknek a másolása és legyártása már nem jelent gondot a vetélytársak számára. Az árcsökkenés ellensúlyozására viszont felemeli a bonyolult, egyelőre monopolterméknek számító részegységek árát. (Amennyiben azonban a konkurrencia már képes lesz az egész berendezés lemásolására, ez a taktika nem alkalmazható tovább.)

Különböző piaci módszerekkel az IBM most arra kezdi kényszeríteni vásárlóit — szintén a konkurrencia szerepének csökkentése érdekében — hogy a teljes számítógépet és tartozékait tőle vegye meg. Nem enged választási lehetőséget egyes berendezések, addicionális felszerelések területén vásárlóinak. Az IBM-gépekhez szükséges főmemóriák mintegy 40 százalékát a vevők eddig más gyártóktól szerezték be, ezentúl erre mind kevésbé lesz lehetőség, mivel a vevők csak „teljeskörű" vétel esetén juthatnak modern IBM-gépekhez. Ez az újfajta árukapcsolás további támadási felületet nyújt azoknak, akik szerint az IBM-megsérti az amerikai trösztellenes törvényt. (Érdemes megjegyezni, hogy az USA kormánya 1969-ben trösztellenes eljárás alá vonta az IBM-et, döntés azonban mind a mai napig nem született, sőt várhatóan még további éveket vesz igénybe a kérdés lezárása.)

Néhány évvel ezelőtt az IBM-nek nem volt szüksége olyan marketing stratégiára, amelynek számolnia kellett a konkurrensekkel. Ma azonban más a helyzet. Nem is annyira a „hét törpe", hanem a japán számítógépipar jelenti a veszélyt az IBM számára a következő esztendőkben. A japán számítógépipar viszont mielőtt amerikai földön megküzdene az IBM-mel, a nyugat-európai és az USA-n kívüli egyéb piacokat akarja meghódítani. (1960-ban a japán számítógéppiac felét még az IBM uralta, részaránya ma egyharmadra csökkent.)

A japán komputergyártók jelentős állami fejlesztési segítségben részesülnek. 1980-ig az állam mintegy 300 millió dollárt juttat kutatási célokra. Jelenleg öt nagy japán komputergyártó cég konzorciuma kísérli meg a verseny felvételét az IBM-mel bel- és külföldön egyaránt. Az amerikai óriás által kitaposott úton haladnak igen nagy rugalmassággal. Jelenleg olyan típus kifejlesztésén dolgoznak, amelynek kapacitása — a tervek szerint — százszorosa lesz az IBM/370 jelű gépnek. Számítások szerint ez a program mintegy egymilliárd dollárt vesz igénybe. A jelek tehát arra mutatnak, hogy a japán gyártók — *Fujitsu, Hitachi, Mitsubishi Electric, Oki Electric, Toshiba* — az IBM-hez hasonlóan a nagyszámítógépek gyártására specializálódnak.

A 80-as évek elején várható a nagy összecsapás az IBM és a japán gyártók között, ugyanis a japán cégek ekkorra tervezik — a nyugat-európai „próbapályán" szerzett tapasztalatok felhasználásával — az USA számítógép-piacának meghódítását. Az IBM vezetői már most igyekeznek felkészíteni az óriáscéget a küzdelemre. Bár nem ismerik pontosan a japán terveket, szeretnék elkerülni a gépkocsiiparban történteket. (Néhány év alatt a japán személyautók komoly térhódításra tettek szert az amerikai piacon, az USA-ban eladott külföldi autók többsége japán gyártmány.) Úgy vélik, az IBM bármely helyzetben tud újat hozni, s ehhez döntő mértékben hozzájárul, hogy a cég idei adózás előtti nyeresége mintegy 28 százaléka lesz a termelési értéknek.

G. Gy.—L. P.

Az eocénprogram megvalósításának

Jelentős exportmunkákat is végeznek

A magyar bányászat története utóbbi negyed századának fontos tényezője az intézményes műszaki tervezés. 25 éve, 1952 júliusában jelent meg az a határozat, amely a korábban működő két tervezőirodából megalapította a *Bányászati Tervező Intézetet*, vagy ahogyan ma már az országban mindenütt ismerik: a BÁNYATERV-et.

Az intézet megalakulásának kezdeti időszaka egybeesik az első ötéves terv hatalmas ipari fejlesztésével, a szénbányászatnak a rohamosan növekvő energiaigények kielégítését szolgáló fejlesztésével. Ennek a feladatnak a megoldása hárult az idén 25 éves BÁNYATERV-re. Erről az elmúlt 25 évről, annak jelentősebb munkáiról és a vállalat előtt álló igen fontos népgazdasági feladatok megoldásáról beszélgettünk Sándor János bányamérnökkel, a BÁNYATERV igazgatójával.

— A felszabadulás előtt központi bányászati tervezés nem volt Magyarországon. Az intézet szervezetét, feladatkörét és tevékenységét teljesen új alapokon, a szocialista gazdaságpolitika nyersanyagtermelő bányászatának követelményei szerint kellett kialakítani. A gyors ütemű iparosítás a szénbányászattól is fokozódó termelést várt, s ez szükségessé tette új bányák létesítését. A tervezés során az első időkben a BÁNYATERV főleg telepítési, tervezési és bányagépészeti munkákkal foglalkozott. Ez a tevékenységi kör határozta meg a szervezeti felépítést is, amely a bányaüzemi létesítmények, a bányagépgyártás és az energiaellátás tervezési munkáit foglalta magában. A bányászati tervek sokrétűsége megkívánta, hogy a tervezés a szorosan vett bányászati területen kívül kiterjedjen egyéb gépészeti, a magas- és mélyépítési, a geológiai, a geotechnikai és a geodéziai szakterületekre is. Ezeknek megfelelően a szervezeti felépítést legjobban szakági keretbe lehetett beilleszteni. Így alakult ki a négy fő tervezési szakág: a bányászati, a gépészeti, a magas- és mélyépítési és a villamos szakág, amelyek az elmúlt 25 évben a bányászati létesítménytervezést egybekapcsolták.

— Ismert tehát a BÁNYATERV szervezeti felépítése. Mégis milyen területeken dolgozik a több mint 500 főt foglalkoztató intézet?

— A bányászati szakág keretébe tartozik a bányatelepítési és a bányaműszaki tervezés, valamint a geodézia és a bányamérés. A gépészeti szakágban dolgozók az aknaszállítás, a szállítóberendezések, a szénosztályozók és szénelőkészítők tervezésével foglalkoznak. A magas- és mélyépítési szakághoz tartoznak a külfejtési, az üzemépítési, mélyépítési és a geotechnikai tervezések, végül a villamos szakágon belül végezzük a villamosenergia-ellátás, a villamos hajtás, a villamos automatika, a vezérlőberendezések és a hírközlés tervezését. Ez a komplex szervezeti felépítési rendszer tette lehetővé számunkra, hogy az elmúlt 25 évben a bányászati beruházásokat eredményesen tudtuk tervekkel ellátni. A megalakulástól 1967-ig tervezői kapacitásunknak mintegy 80—90%-át a mélyműveléses szénbányászat kötötte le.

25 év legjelentősebb munkái

Ebben az időszakban ment végbe a mecseki szénterületen a pécsi és a komlói bányák gyors fejlesztése, a dorog-tatai szénbányák rekonstrukciója, több új bánya nyitása az oroszlányi szénbányászat, a közép-dunántúli szénterületen a várpalotai bányászat termelésének nagyarányú fokozása, az észak-magyarországi bányavidéken a nógrádi és borsodi bányászat koncentrálása. A hatvanas évek első felében elkezdődött a külfejtéses széntermelés. A legnagyobb ilyen üzemünk a visontai lignitmezőre — a Gagarin Hőerőmű célbányájaként — telepített Thorez-külfejtés. A szénbányászaton kívül részt vettünk az érc- és ásványbányászat, a bauxit- és uránbányászat fejlesztésében is. Az energiaellátás strukturális változtatása során erősen csökkent a szénbányászat tervezési igénye. A kezdeti bizonytalanság után sikerült a nem hagyományos olaj-, kő-, kavics- és agyagbányászati területeken is bekapcsolódni a tervezésbe. Vertikális felépítésünk lehetővé tette, hogy megbízásokat kapjunk a gépipar, az építőipar, a mezőgazdaság és az export területéről. Eközben azonban éberen őrködtünk, hogy a bányászat területéről — sokszor rapszódikusan — jelentkező igényeket megbízóink megelégedésére elegítjük ki.

— Mit tekint Ön az elmúlt negyed század legjelentősebb munkáinak, eredményének?

— Úgy gondolom, hogy a sok szép és népgazdaságilag fontos feladat közül talán a legszebb az a munka, amellyel részt vettünk a komlói bányászat felfejlesztésében és a visontai külszíni fejtés kiépítésében. Arra is büszkék vagyunk, hogy a magyarországi bányákban üzemelő aknaszállító berendezéseket kivétel nélkül a BÁNYATERV szakemberei tervezték. Jelentős eredménynek tartom, hogy a Nehézipari Minisztérium segítségével a múlt évek során igen jelentős és gyümölcsöző műszaki-tudományos együttműködést alakítottunk ki a szovjet, a lengyel, az NDK-beli és a csehszlovák bányászati tervezőintézetekkel. Igen sok munkánknál kaptunk tőlük segítséget, útmutatást és természetesen mi is részt vettünk egyes problémáik megoldásában.

— Da ha kiemeltem az elmúlt 25 év legnagyobb munkáiból Komlót és Visontát, röviden azt is szeretném elmondani, hogy mi is volt a mi tevékenységünk a két területen. A Mecsek északi szénterületén működő komlói bányák fejlesztése még nagyobb szabású volt, mint a pécsi szénbányászaté. A fejlesztési alapdokumentum jóváhagyása közvetlenül intézetünk alapítása után történt, ez tehát egyike volt a legelső munkáinknak. A fejlesztés során egy új, nagy teljesítményű aknaüzemet kellett létrehozni, amelynél a szállítási problémákon kívül meg kellett oldani a villamos- és sűrítettlevegős energiaellátást, a szellőztetést, valamint a bányászati segédanyagok szállítását. Új keskenyvágányú pályaudvart, központi szénosztályozót kellett terveznünk. Így a felszabadulás után a komlói szénterület és egyben a magyar szénbányászat legnagyobb beruházása volt a zobáki aknaüzem. Az itt végzett munkák jelentős követelményeket támasztottak intézetünk dolgozóival szemben, hasonlóan a visontai külfejtéses bányaüzem kiépítéséhez. A terveink szerint kialakított visontai Thorez külfejtéses bányaüzem a 30—90 m között változó vastagságú takaróréteg alatt több, művelésre alkalmas telepben elhelyezkedő, mintegy 180 millió tonna lignitvagyon kitermelésére képes. A külfejtésben felszerelt szállítószalagokat, valamint a kitermelt szénnek rövid úton való kiszállítására a szénszállító rézsühidakat, továbbá a törőműveket, valamint a külfejtés egész területén a gépek villamos hajtását, automatizálását és vezérlését a BÁNYATERV szakemebrei tervezték. Műszakilag képzett és a legkorszerűbb technikát jól ismerő szakgárdánk — az intézet munkatársainak több mint a fele törzsgárdatag — képes volt e rendkívül összetett feladatok kifogástalan megoldására. És hogy munkájukat jól végezték, azt az azóta elért bányászati eredmények igazolják. Az elmúlt negyed században mindenkor törekedtünk a műszakilag legkorszerűbb tervezési megoldásokra, gyakran vettük igénybe a szocialista, néhány esetben a tőkés országok tervezőintézeteinek, kutatóvállalatainak tapasztalatait és mindenkor számításba vettük a hazai gyártási és építési lehetőségeket. Eredményeink elérésében segítségünk volt az évek során kialakult jó munkahelyi légkör, amely megteremtette az elmélyült alkotó munka feltételét.

— Milyen feladatokra készül fel a BÁNYATERV a következő években?

— A nyersolaj áremelkedése az utóbbi években újra előtérbe helyezte a szénbányászat fejlesztését, elsősorban elektromos energiatermelés céljára. A bükkábrányi lignitterület és az északdunántúli eocén szénmedence olyan mennyiségű, kitermelésre alkalmas szénvagyonnal rendelkezik, amely kielégíti nagy teljesítményű (1000—2000 MW-os) erőművek tüzelőanyag-igényét is. Jövőnket illetően meghatározott irányvonalat adott a XI. kongresszus határozata, amely a következőket mondja: „A nyersanyagok, az energiahordozók növekvő felhasználása és a nehezebb beszerzési feltételek miatt fokozott gondot kell fordítani a takarékosságra, a hazai természeti források — köztük a szénvagyon — teljesebb, jobb, gazdaságosabb kiaknázására".

Az eocénprogram generáltervezője a BÁNYATERV

— Milyen szerepe van a BÁNYATERV-nek az eocénprogram megvalósításában?

— Nyugodtan mondhatom, hogy az eocénprogram megvalósításában, mint annak generáltervezője, a BÁNYATERV rendkívül megtisztelő és igen komoly feladatot kapott, amely a következő évtized közepéig igénybe veszi vállalatunk tervezői kapacitásának 50—60 százalékát. Az intenzívebb tervezési munkákat már két éve megkezdtük. Rendkívül komoly és jelentős segítséget kaptunk szovjet kollégáinktól, az építésszervezés, az előkészítő tanulmányok valamint az egész beruházásra vonatkozó műszaki tanácsadás területén.

— Úgy gondolom, akik e cikket olvassák, tisztában vannak az eocénprogrammal és annak jelentőségével. Mégis szeretném röviden összegezni az előttünk álló és megvalósításra váró feladatot. Az Állami Tervbizottság határozata szerint Bicske térségében létesíteni kell egy 1930 MW teljesítményű hőerőművet és ennek tüzelőanyag-ellátását a dunántúli eocénkorú széntelepekre telepített mélyművelésű bányaüzemekből kell biztosítani. A mintegy évi 8 millió tonna, 4000 kcal/kg átlag fűtőértékű barnaszén kitermelését négy új bányaüzem — Márkushegy, Nagyegyháza, Mány, Lencsehegy II. —, továbbá két, rekonstrukcióra kerülő bánya: Balinka és Dudar biztosítja. Az erőmű szénigényének mintegy 66 százalékát a közeli Nagyegyháza és Mány elégíti ki, a szén közvetlen szállítószalagon kerül az erőműbe. A többi üzemtől csak vasúti szállítás jöhet szóba. Tekintettel arra, hogy a kezdeti időben a szénellátás nagy részben Márkushegyről történik, az erőműnél már az első blokk üzeméhez biztosítani kell a vasúti kocsik fogadását. A bányaüzemek telepítésére jellemző, hogy egységesen lejtős aknába épített gumihevederes szállítószalagokon kerül a szén a külszínre.

— Milyen különleges tervezési feladatok hárulnak az eocénprogram megvalósítása keretében a BÁNYATERV-re?

— Elsőként a főfeltáró bányatereknél kell több kérdést megoldani. A szénigényeknek idejében történő kielégítése gyorsított ütemű bányalétesítést, s ezen belül gyorsított vágathajtást követel, amelynél a kivitelezés valamennyi munkafázisa gépesítve van. A földalatti bányaterek, aknák, vágatok biztosításának méretezésére a Bányászati Ku-

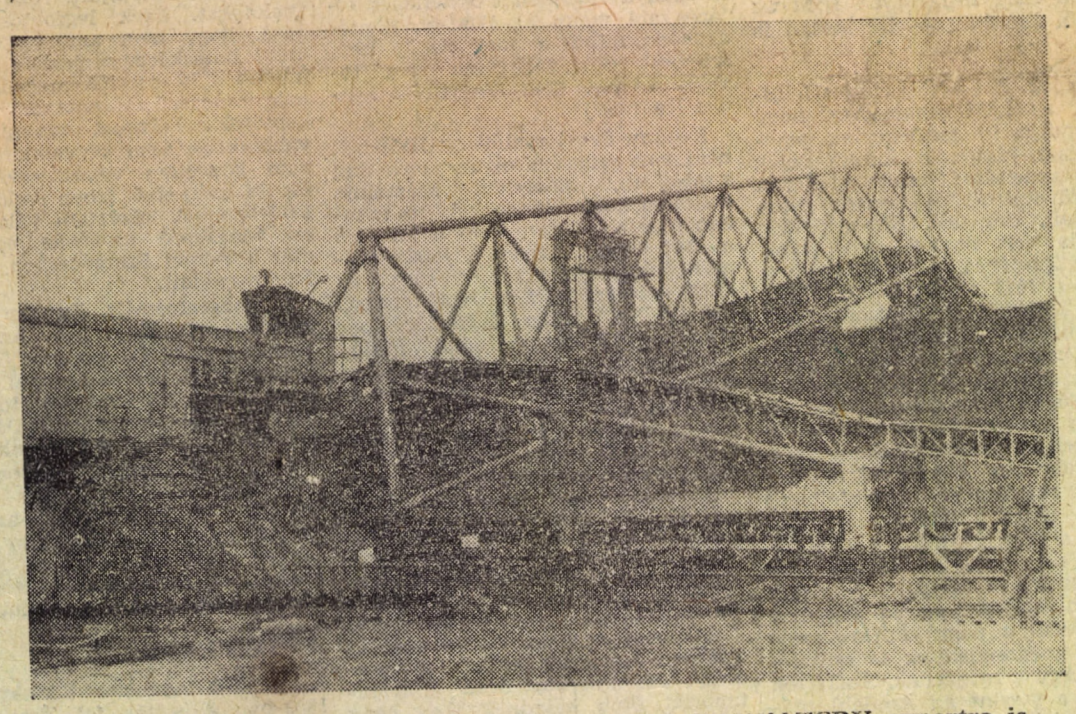

A visontai külfejtés rézsűhídjai. Ilyeneket tervez a BÁNYATERV exportra is.

Egy szép exportmunka Görögországban: hajórakodó berendezés Milos szigetén

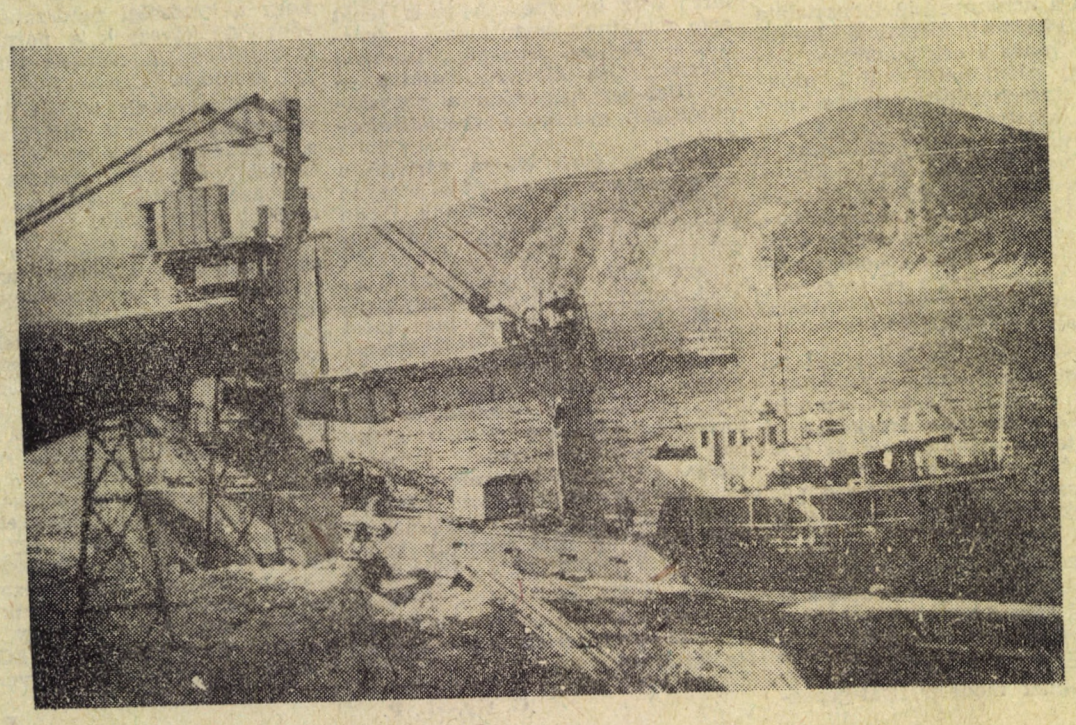

Magyar nap a Vegyipar '77 kiállításon

Moszkvai tudósítónktól:

A vendégek közül elsőnek a magyar vállalatok rendezték meg szakmai napjukat a Vegyipar '77 szakbemutatón; ez a hétfői rendezvény egyben alkalmat szolgáltatott arra is, hogy a Szovjetunió kereskedelmi és iparkamarája, valamint a kiállítás szervezőbizottsága elismerő oklevelet nyújtson át a CHEMIMAS-nak, a Borsodi Vegyikombinátnak, a Labor Műszeripari Műveknek, a LAMPART-nak, a Magyar Optikai Műveknek, a CHEMOKOMPLEX-nek, a CHEMOLIMPEX-nek és a HUNGEXPO-nak. A hétfői nap másik eseménye az volt, hogy ünnepélyes keretek között átadták a Csepeli Egyedi Gépgyár szovjet megrendelésre készített vulkanizáló préseiből az 1200. darabot. Ezt a gépet, amelyet 14 esztendővel ezelőtt szovjet dokumentáció alapján kezdtek el gyártani hazánkban, a két ország szakemberei azóta is folyamatosan továbbfejlesztik.

A magyar szakmai nap alkalmából beszélgetést folytattunk *Takács Szónyával*, a kiállítás igazgatójával és *Molnár Zoltánnal*, a Nehézipari Minisztérium főosztályvezetőjével.

Beszélgetőpartnereink elmondták, hogy a magyar bemutatón elsősorban az utóbbi évek fejlődéséről kívántak számot adni. Ez hálás feladatnak ígérkezett, hiszen utoljára négy évvel ezelőtt rendeztek hasonló tematikájú kiállítást a Szokolnyiki Parkban, s azóta vegyiparunk (kiemelt ágazat!) gyors ütemben fejlődött. Ezért úgy döntöttek, hogy most csak azokat a vegyipari alapanyagokat, késztermékeket, vegyipari gépeket vonultatják fel, amelyek az igen erős nemzetközi mezőnyben is megállják a helyüket. Ezzel újabb lendületet adhatnak exportunknak. Másrészt demonstrálni kívánták a KGST-országokkal kiépített két- és sokoldalú szakosítást, a kooperációkat. Ezek igen nagy szerepet játszottak a magyar vegyipar fejlődésében; jó példa a Szovjetunióval létrehozott olefinprogram.

Négy esztendővel ezelőtt inkább csak vegyipari termékeket, elsősorban polimereket mutattunk be, most viszont számos vegyipari berendezést is kiállítottunk, s mindegyiket szállítani tudjuk. Mindenekelőtt a komplett lakkfestékipari berendezések (KGST-szakosítás értelmében magyar profilú), műgyantagyártó gépek, kiszerelő sorok kelthetik fel a szovjet importőrök, s reméljük, más szakemberek érdeklődését is. A vegyipari termékek közül különösen a műanyagablakok, valamint a növényvédő szerek érdemelnek említést. Lényeges, hogy az összes, az export szempontjából számításba vehető termék itt van Moszkvában.

Az első üzleti szerződést már hétfőn megkötötték: a CHEMOKOMPLEX 15 millió rubelért adott el vulkanizáló préseket a Tyehmasimportnak 1979—80-as szállításra (a gépeket a Csepeli Egyedi Gépgyár készíti). A két külkereskedelmi vállalat 4 darab, évente 15 ezer tonna festéket gyártó üzem szállításáról is tárgyal. A CHEMOLIMPEX növényvédő szereket — például proplacolort — szállíthat szovjet partnereinek. De megkezdődtek már az 1978-as export-import előkészítő tárgyalásai is.

F. A.

AZ ELSŐ MAGYAR SZÁMÍTÓGÉP JUGOSZLÁVIÁNAK

Tudósítónktól:

Megszületett az első megállapodás: Jugoszlávia magyar számítógépet vásárolt. Belgrádban augusztus 31-én a VIDEOTON Rt. képviselői és a jugoszláv *Ekonomiszki Biro* vállalat megbízottai aláírták a megállapodást, amely szerint a VIDEOTON 237 ezer dollár értékben komplett kisszámítógép-rendszert exportál a szomszéd országba.

Az üzletkötésről, előzményeiről *dr. Apró Piroska*, a VIDEOTON Rt. igazgatóhelyettese tájékoztatta munkatársunkat. A magyar vállalat még 1977 tavaszán az Ekonomszki Biro vállalattal képviseleti szerződést kötött. Ez a megállapodás igen széles körű: a forgalmazáson kívül a szervizmunkát és a szakemberképzést is tartalmazza. A most megkötött szerződés szerint a kisszámítógép-rendszert 1977 utolsó negyedében adják át a magyar szakemberek. A szállításon kívül az üzembe helyezést és a komplett műszaki szolgáltatást is magában foglalja a megállapodás. Ezt az első számítógépet várhatóan a jövőben több is követi majd, mivel Jugoszláviának szüksége van a kis számítógépekre. Egyébként éppen a magyar számítógépek jobb megismerése céljából a VIDEOTON Rt. októberben Zágrábban részt vesz az INTERBIRO Nemzetközi Számítástechnikai Szakkiállításon. Ennek keretében számos magyar előadás hangzik el a hazai fejlesztésről, az új típusú számítástechnikai termékekről.

Szó van róla, hogy a jövőben jugoszláviai elektronikai vállalatokkal együttműködve, elektronikus alkatrészek cserejére is sor kerül majd. Ennek részletes programjáról a közeljövőben kezdődnek meg a tárgyalások. Mindkét fél számára kedvező terület az alkatrészcsere és esetleg közös fejlesztése is.

Jugoszlávia jelentős piac a VIDEOTON számára — mondotta befejezésül dr. Apró Piroska. Ebben az évben 9 ezer darab Sztár-típusú rádiórekordert exportálunk ide. De arról is tárgyalunk, hogy még ebben az évben több ezer darab MK—27-es kazettás magnetofont szállítanának a szomszédos országba.

M. E.

Magyar—holland marketing-tanácskozás

Munkatársunktól:

Marketing-munka Hollandiában címmel 3 napos szimpozion kezdődött hétfőn a Magyar Kereskedelmi Kamara székházában. Az előadások és a konzultációk célja a gyakorlati marketing-módszerek megvitatása, amelyek révén elősegíthetik a magyar vállalatok sikeresebb exporttevékenységét a holland piacokon. A tegnapi nyitó plenáris ülésen *Kallós Ödön*, a Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke és *J. P. M. Wolfswinkel*, Hollandia magyarországi kereskedelmi tanácsosa megnyitója után *J. P. van der Reyden*, a Holland Nagykereskedők és Importőrök Szövetségének főtitkára, a holland kormány mellett működő gazdasági tanácsadó testület tagja ismertette a holland gazdaság helyzetét és perspektíváját, valamint a magyar—holland gazdasági kapcsolatok jelenlegi állását.

Délután a textileladási módszerekről, a textilipari kooperációk lehetőségéről és a bérmunka kérdéséről folyt a szó a szekcióülésen, amelyen *dr. Vályi Sándor*, a HUNGAROTEX igazgatója, a kamara holland tagozatának elnöke, valamint *J. D. Jongma*, a *Hobo/Faam* igazgatóságának tagja és szaktanácsadója vezette a vitát.

Ma élelmiszeripari és egészségügyi-műszeripari szekcióülés lesz, holnap pedig a magyar termékek hollandiai fogadtatásáról, valamint a magyar mezőgazdasági gépek eladási lehetőségeiről lesz szó.

Külkereskedelmi propagandafőnökök fóruma

Munkatársunktól:

Szeptember 30-án délelőtt 10 órakor a Magyar Kereskedelmi Kamara székházában tartja első ülését a Külkereskedelmi Propagandafőnökök Fóruma. Legelőbb is a fórum munkamódszerét és működésének kereteit határozzák meg. A fórumon jelen lesznek a kamara propaganda (film, nyomtatvány, pénzügyi, márka- és védjegy) bizottságainak titkárai is.

A kamara propaganda osztálya már áprilisban közzétette elgondolását: hogy támogathassa a külkereskedelmi vállalatokat propagandamunkájukban, s hogy koordinálhassa a szakemberképzést, még az idén létrehozza a külkereskedelmi propagandafőnökök fórumát. Itt mintegy 50 külkereskedelmi, illetőleg külkereskedelmi jogú vállalat propagandafőnöke évente 5—6 alkalommal konzultálhat egymással, illetve egy-egy téma elismert hazai, esetenként külföldi szakértőjével. Az érdekeltektől érkezett levelek alapján 1977—78-ban a következő témák kerülnek napirendre: a propagandamunka vállalati elismerése, a propagandafőnökök hatásköre az üzletpolitikában; a propagandaterv realizálásának személyi és anyagi feltételei; szakemberképzés és továbbképzés; magyar és külföldi reklámügynökségek szolgáltatási színvonala; reklámeszközök és módszerek (eszköztervezés, kivitelezés, kapacitás, határidő); kollektív exportösztönzés; reklámpiacok tanulmányozása; a propaganda hatékonyságának vizsgálati módszerei és eszközei.

Magyar kiállítók az Anugán

Tudósítónktól:

Európa legjelentősebb élelmiszeripari szakvására, a kölni Anuga szeptember 10-én nyitja kapuit. (Lásd VILÁGGAZDASÁG szeptember 1. szám, 7. oldal.)

A magyar vállalatok — a TERIMPEX, a MONIMPEX, a HUNGAROFRUCT, az AGRIMPEX, a Magyar Hűtőipar — a HUNGEXPO rendezésében hagyományos résztvevői a kiállításnak, s idén is gazdag árubemutatóval várják a látogató közönséget, amely elsősorban szakemberekből, élelmiszerimportőrökből áll.

A mindig nagy látogatottságnak örvendő magyar standon a TERIMPEX képviselője, a *Niederreuther* cég magyar szalámiból, kolbászból és borokból árusít is. A közönség a helyszínen győződhet meg ezenkívül néhány mélyhűtött étel gyors elkészítési módjáról.

A MAVAD — amely első ízben vesz részt a kiállításon — a helyszínen frissen készült fürjpecsenyével várja leendő üzletfeleit.

Megnyílt a plovdivi nemzetközi vásár

Kiküldött munkatársunktól:

Az őszi európai vásárprogram immár hagyományosan szeptember elején a Plovdivi Nemzetközi Vásárral kezdődik. Az idei, 33. plovdivi nemzetközi vásár szombaton nyílt meg 41 ország részvételével. S úgy tűnik, ehhez az összevont nemzetközi vásárhoz a kánikula is hagyományosan hozzátartozik: most a pavilonokban 35 fokot mutat a hőmérő.

A vásárt a bolgár külkereskedelmi miniszter, *Hriszto Hrisztov* nyitotta meg. Elmondta, hogy tavaly a bolgár külkereskedelmi forgalom 8,4 százalékkal volt nagyobb az 1975. évinél. Az idén a tervek szerint a forgalom értéke eléri a 12 milliárd devizalevát. Ez év első hat hónapjában az export-import szállítások értéke 12,1 százalékkal haladta meg a tavalyi azonos időszak összegét.

A bolgár külkereskedelmi forgalom megoszlása a következő: a szocialista országok aránya 79 százalékos, a nem szocialista országoké 21. A bolgár export szerkezetében a gépek és a berendezések aránya a teljes forgalomból tavaly elérte a 42 százalékot — hangsúlyozta a bolgár külkereskedelmi miniszter.

Ebben az ötéves tervben Bulgária árucsere-forgalma a szocialista országokkal összességében 70 százalékkal emelkedik. Ennél gyorsabban — 80 százalékkal — nő a bolgár—szovjet külkereskedelem, s öt év alatt eléri a 25 milliárd rubelt. A magyar—bolgár árucsere-forgalom értéke természetesen ennél jóval kisebb, a tervek szerint a forgalom értéke öt év alatt 750 millió rubel lesz, ez megközelítőleg 60 százalékkal haladja meg az 1971—75. évi árucsere nagyságát. Az idén Plovdivban 18 magyar vállalat állította ki a termékeit a HUNGEXPO szervezésében, 1200 négyzetméteres zárt és 500 négyzetméteres nyitott területen. A 18 külkereskedelmi vállalat egyébként 60 iparvállalatot képvisel. A teljesség igénye nélkül néhány kiállított terméket érdemes felsorolni: így a METRIMPEX mérő- és ellenőrző műszereit, a VIDEOTON számítástechnikai készülékeit, perifériáit, a GAMMA nukleáris műszereit, amelyek közül az izotópos analizátor nagy városmányosa a vásári aranyéremnek. (Az aranyérmeket egyébként szeptember 7-én adják át a külföldi kiállítóknak.)

A MOM laboratóriumi műszereket, a TRANSELEKTRO háztartási gépeket, köztük hűtőgépeket, például a Lehel—Bosch 200-as hűtőszekrényt hozta el a vásárra, a TECHNOIMPEX pedig szerszámgépeit. A nyitott kiállítási területen helyezték el az IKARUS 256-os panorámás autóbuszát.

A protokolláris jellegű események közé tartozik, *Todor Zsivkov* látogatása a magyar pavilonban a vásár nyitónapján, majd a bolgár külkereskedelmi miniszter vasárnapi megbeszélése a magyar pavilonban.

E. P.

TIZENKÉT KÜLKERESKEDELMI VÁLLALAT TEHERÁNBAN

Munkatársunktól:

Szeptember 19-től október 1-ig tartják az idén a *teheráni* nemzetközi vásárt, amelyen magyar részről a HUNGEXPO szervezésében 12 külkereskedelmi vállalat vesz részt.

Az olajmilliomos Irán kereskedelmi hatóságai 5 évvel ezelőtt kezdték meg az évi vásárok rendezését, abból a célból, hogy a fővárost az ország újonnan megnövekedett gazdasági jelentőségéhez méltó nemzetközi kereskedelmi központtá fejlesszék. A nagy olajgazdaságnak azóta mintha kezdene bealkonyulni, de a külföld érdeklődése továbbra is igen nagy. A vásáron az idén 50 ország képviseleti magát a tavalyi 44 résztvevővel szemben.

A magyar külkereskedelmi vállalatok közül most 12 jelentkezik Teheránban az összesen 1,3 millió négyzetméteres vásárterületből 640 négyzetmétert foglalva el. A CHEMOLIMPEX műbőrök, fotócikkek, írószerek, műszaki gumiáruk, különféle vegyi anyagok, növényvédő szerek, campingcikkek; a HUNGAROTEX női és férfi konfekció, méteráru, háztartási textíliák, a KULTÚRA könyvek, hanglemezek, zeneművek, szemléltető eszközök, a LAMPART ZIM fürdőszoba berendezések, tűzhelyek, a LEHELEX szellőzőberendezések, hűtőszekrények, a METRIMPEX laboratóriumi mérőműszerek, a MOGÜRT garázsberendezések, a PANNONIA fémkohászati termékek, konfekcióipari gépek, a TECHNOIMPEX szerszámgépek, cipőipari gépek, a TRANSELEKTRO támpatestek, generátorok, konyhai és vendéglátóipari berendezések bemutatását tervezi.

A magyar kiállítás rendezői arra törekszenek, hogy — elsősorban a szeptember 22-én esedékes „magyar nap" alkalmával — az iráni szakemberek minél teljesebb tájékoztatása útján használják ki a teheráni vásár kínálta lehetőségeket, annál is inkább, mert a tájékoztatás jó megszervezése, szakmai konferenciák, szimpozionok szervezése amúgy is már hagyományos kísérője a fiatal teheráni vásárnak. A magyar vállalatok élénk üzleti mozgásra és kedvező kereskedelmi eredményekre számítanak. Ha azonban a magyar bemutató kínálatát tanulmányozzuk, az az érzésünk, mintha lanyhult volna az érdeklődés. A széles áruskála nemigen tartalmaz olyan újszerű, érdeklődést keltő cikket, amire az iráni piacért folyó éles versenyben bizony szükség volna. Ilyen szempontból leginkább az érdemel figyelmet, hogy a TECHNOIMPEX, ezúttal először, számjegyvezérlésű szerszámgépekkel is jelentkezik.

A HUNGEXPO számára a vásár alkalmat szolgáltat arra is, hogy előkészítse a jövőre a nemzetközi vásártól függetlenül tervezett teheráni magyar kiállítást. Ennek témája a komplex szállítás lesz. Az iráni igényeknek megfelelően a tervezéstől a termelésig terjedő szolgáltatások és berendezések láncolatát fogják bemutatni beleértve a szervizt vagy a helyi munkaerők betanítását is.

RÖVIDEN

Juhász Ádám nehézipari államtitkár vezetésével magyar delegáció utazott a szaloniki vásárra, amelyen 10 magyar ipari és külkereskedelmi vállalat mutat be gépeket és fogyasztási cikkeket 430 négyzetméter kiállítási területen.

Az IBUSZ szervezésében szeptember 3—13. között több csoportban 705 magyar turista utazik a lipcsei őszi vásárra. Vásárlátogatáson kívül kirándulnak Drezdába és Meissenbe is.

Közös kereskedelmi iroda létesítéséről írt alá szerződést hétfőn a Borsodi Vegyikombinát és a CHEMOLIMPEX: ez a budapesti, úgynevezett PVC-iroda az 1978-ban üzembeálló új műanyaggyár termékeinek exportját bonyolítja le.

A Devecseri Állami Gazdaság az év első hét hónapjában összesen 9,9 millió tenyésztojást termelt, s ebből 7,6 millió darabot értékesített külföldön.

Kétnapos előadást tartott Budapesten, a HUNGAGENT-nél a dán Brüel and Kjaer műszergyártó cég, bemutatva legújabb készülékeit és ismertetve legkorszerűbb mérési eljárásait az elektroakusztika terén.

A Magyar Kereskedelmi Kamara a Külkereskedelmi Főiskolával együttműködve az 1977/78. évi oktatási időszakra megindította a külkereskedelmi továbbképző tanfolyamot.

Finn egészségügyi szakemberek érkeztek hazánkba szeptember 4-én az IBUSZ szervezésében. Nyolcnapos magyarországi tartózkodásuk alatt idegenforgalmi programokon vesznek részt, előadást hallgatnak meg a magyar egészségügyről és látogatást tesznek a ceglédi városi kórházban.

A Paksi Állami Gazdaságból új módon, kamionokkal szállítják az élő sertést Jugoszláviába: hetenként 400—500 hízott sertés kerül a megrendelőhöz.

Szudán gazdaságfejlesztési tervei

Handelsblatt
ARABISCHE WIRTSCHAFTSZEITUNG

A szudáni kormány saját fejlesztési terveinek, valamint az olajtermelő országok anyagi hozzájárulásának és a nyugati know-how felhasználásának koordinálása végett a pénzügyi, tervezési és gazdasági minisztérium felügyelete alatt létrehozta a *Projects Preparation Unitet*, a beruházások előkészítésére és szervezésére hivatott központi hatóságot.

A kormány továbbra is a lakosság 80 százalékát foglalkoztató mezőgazdaságot részesíti legnagyobb figyelemben. A korszerűbb üzemek részesedése a mezőgazdasági termelésben az utóbbi években 38-ról 29 százalékra csökkent. Jelenleg egy angol—francia konzorcium a Világbank és Kuvait anyagi támogatásával tanulmányt készít a Kék-Nílus vidékének jobb hasznosításáról. A kuvaiti *Arab Fund for Economic and Social Development* egy átfogó mezőgazdasági fejlesztési program megvalósításához három év alatt 510 millió dollár támogatást nyújt. A tervezett 100 új létesítmény az *Arab Institute for Investment in Agricultural Development* becslése szerint tíz év alatt 6,6 milliárd dollárba kerül. Ez az intézet hangolja össze és szervezi az egész nagyigényű fejlesztési programot. Az átmeneti hiányok áthidalása végett a Világbank anyagi segítséget nyújt a kisebb és a középnagyságú mezőgazdasági üzemek termelésének fokozásához.

A gazdaság gerincét alkotó gyapotszektor helyzetét is javítani kívánja *Nimeri* kormánya Az idei aratáshoz fűzött remények a hírek szerint nem teljesültek, a *Cotton Public Corporation* közlése szerint feddanonként (1 feddan = 4200 m²-rel) a hozam 4,0 kantar lesz (1 kantar = 44 928 kilogramm). A kormány középtávú terve, hogy a gyapottermés feddanonként elérje a 6 kantart.

A belföldi közlekedés fejlesztése végett nagy repülőteret építenek, amihez a Világbank és az IDA 29 millió dolláros hitelt nyújt. A 86,2 milliárd dolláros beruházáshoz a szaúd-arábiai pénzalap 17,7 millió dollárral, a szudáni kormány pedig 39,5 millió dollárral járul hozzá. A közlekedésfejlesztési terv keretében két körzeti repülőtér épül Port Sudanban és Wauban, helyreállítják a Malakal-repülőtér fel- és leszálló pályáját, Juba repülőtere pedig új poggyászkezelő épületet kap. A munkálatokba máris bekapcsolódott az angol *Brian-Colquhoun and Partners* cég.

A kormány folytatja a textilipar koncentrációját is. Még nemrégiben a nyersgyapot 93 százalékát exportálták és ez a tétel adta az exportbevételek 60 százalékát. A beviteli listán szintén első helyen áll a textil- és méteráru, 15 százalékos részesedéssel. A kormány először függetleníteni akarja az országot a textilimporttól, a fejlesztési terv végeredményeként pedig a gyapottermés 50 százalékát helyi üzemekben kívánja feldolgoztatni. A jelenlegi hányad mindössze 7 százalék. A már kész textilüzemek kínai segítséggel és japán tőkével épültek fel. Egy belga konzorcium további hat helyiségben épít textilgyárakat, amelyek 45 ezer embernek adnak munkát és évi exportbevételük eléri a 0,5 milliárd márkát. *(1977. augusztus 29.)*

A kelet-nyugati kereskedelem finanszírozása

A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Kelet—Nyugati Összekötőbizottsága 1977. májusában az ülés napirendjére a kelet—nyugati kereskedelem finanszírozásának problémáit, a bulvársajtó szóhasználatával: a szocialista országok „eladósodását" tűzte ki. Az összekötőbizottság működésének paritásos elve alapján (az egyik társelnöki tisztséget a szocialista kamarák bizalmából a Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke látja el), a bevezető előadás tartására két szakembert kértek fel: nyugati oldalról Portes professzort, a londoni egyetem tanárát, szocialista oldalról pedig dr. Mészáros Kálmánt, a Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatóját. Természetesen mindkét előadó csupán személyes nézeteit ismertette, nem pedig valamilyen „hivatalos véleményt". A két előadás szövegét az érdeklődésre való tekintettel a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara röviddel ezelőtt külön kiadványban jelentette meg. Ennek alapján az alábbiakban ismertetjük azokat.

Az europiaci hitelfelvételi tevékenység

A szocialista országok pénzügyi helyzetéről szóló (nyugati forrásból származó — A szerk.) számok nem pontosak, hibaszázalékuk igen nagy — ismerte el *Portes* professzor előadásának bevezetőjében. Ennek előrebocsátása után a hét KGST-tag európai szocialista ország és a KGST-bankok 1976. végén fennálló bruttó adósságállományát 46 milliárd dollárra becsülte, ebből számításai szerint 28 milliárd a nyugati kereskedelmi bankokkal szembeni tartozás. Az adósságszolgálat arányát a dollár viszonylatú exporthoz nem kívánta az előadó részletesen vizsgálni.

Portes professzor előadásában ehelyett az adósság keletkezésének okait, eredetét és várható jövőbeni helyzetet kívánta elemezni. Az adósságállomány struktúrájáról szólva kiemelte, hogy az elmúlt három év folyamán a leggyorsabb ütemben az europiacon eszközölt hitelfelvételek nőttek. A rendelkezésre álló adatok alapján megállapította, hogy a nyilvánosságra hozott úgynevezett szindikált hitelfelvételek lejárata 5—7 év, bár véleménye szerint a felvett hitelek többsége kisebb bankok között oszlik meg, melyek a szindikált hitelfelvételben nem vesznek részt. A kormányok által nyújtott hivatalos exporthitelek ugyancsak növekedtek, bár növekedési ütemük elmaradt az europiaci hitelfelvételekétől.

Arra a kérdésre válaszolva, miért növekedett ilyen gyorsan az europiaci hitelfelvételi tevékenység, az előadó több okot jelölt meg. 1974—76. között a szocialista országok jobban rá voltak szorulva arra, hogy fizetésimérleg-helyzetük javítása céljából kölcsönöket vegyenek fel, erre késztette őket többek között a külkereskedelmi cserearányok romlása, a nyers- és fűtőanyagimport emelkedő ára is. Mindazonáltal Portes sietett megjegyezni, hogy a szocialista országok kereskedelmi mérlegeiben 1972—1976. között jelentkező deficit nem az olaj drágulásának következménye, hisz a vizsgált kelet-európai térség nettó olajexportőr. Az import növekedésének két legfontosabb tényezője a gépberendezés-behozatal és a fogyasztási cikkek vásárlása volt. Az előbbit a termelékenység javításának követelménye, az utóbbit pedig a „fogyasztói elvárás" (mondanánk egyszerűbben: a javuló életszínvonal) motiválta. (Portes a kereskedelmi mérleg alakulásának szempontjából nem tulajdonított különösebb jelentőséget a vizsgált országokban felmerült mezőgazdasági problémáknak.)

Külgazdasági szempontok és kilátások

A szocialista országok kivitelét vizsgálva Portes professzor részletesebben a feldolgozott termékek piaci helyzetével foglalkozott. Megállapította, hogy az áruk minősége és a piaci igényekhez való alkalmazkodáson kívül további akadály lehet az export struktúrája. „Piaci ellenállás fejlődött ki bizonyos területeken" — mondta, ennek főként a recesszió és a bizonyos iparágakban jelentkező kihasználatlan kapacitás az oka. Példaként e téren az Egyesült Királyságot említette, mely a belső politikai nyomás miatt korlátozza a kelet-európai országokból származó ruházati importját. Ugyancsak említést tett az Európai Gazdasági Közösség mezőgazdasági politikájáról, ez károkat okoz azon kelet-európai országoknak, amelyek nagy mennyiségben és hagyományosan adtak el mezőgazdasági termékeket a Közös Piac tagországaiban.

Áttérve a folyó ötéves tervek elemzésére, az előadó valószínűtlennek tartotta, hogy a szocialista országok visszafogják majd a tőkejavak importját, hiszen a termelési kapacitások további modernizálására és a pótalkatrészek behozatalára szükségük lesz. Ugyancsak kételkedett Portes professzor abban, hogy a fogyasztási cikkek vásárlásának növekedési üteme másképp mint időlegesen, csökkenni fog.

Ami az export kilátásait illeti, az előadó véleménye szerint 1980-ig a növekményt legnagyobb részt a nyersanyagkivitel adja, a feldolgozott termékek kilátásait illetően kevésbé volt optimista. Mindezek következtében 1980-ig Portes a vizsgált országok adósságállományának további növekedését várta. Ennek alapján nyilvánvaló, hogy a kelet-európai országok a jövőben további hiteligénnyel lépnek fel. A professzor előadása befejező szakaszában ezt a problémakört vizsgálta.

Megállapította, hogy „jelenleg az europiac még meglehetősen likvid, a pénz ott van és ameddig a nyugati országok belső hiteligénye nem élénkül meg lényegesen, addig a helyzet ez marad és a bankok boldogan kölcsönzik ki tőkéjüket." A hivatalos hitelkeretek nagy részét sem használták még fel. Ilyen körülmények között Portes valószínűtlennek ítélte, hogy rövid távon a kelet-európai országok nehézségekkel találkozzanak. Az évtized fordulójára azonban elképzelhetőnek tartotta, hogy problémák jelentkezzenek, mivel az eddig felvett hitelek visszafizetési kötelezettségei 1980. körül sűrűsödnek meg.

Következtetéseit három pontban foglalta össze. Először is szükségesnek tűnik, hogy a kelet-európai országok több információt adjanak pénzügyi helyzetükről. Nem lesz lehetséges az eddig felvett hitelek visszafizetése és további finanszírozása akkor, ha a nyugati országok nem hajlandók lényegesen több feldolgozott termék vásárlására Kelet-Európából. Ebből a szempontból különösen kritikusan értékelte Portes a dömpingellenes törvények alkalmazását, amit csakis önkényesen lehet megtenni. „Azt hiszem, gyakorlatiasan beszélek, amikor azt mondom, hogy hajlandóaknak kell lennünk elfogadni ezeket (a kelet-európai) feldolgozott termékeket, realisztikus árakon, hogy eladhatók legyenek."

Végezetül az előadó hangsúlyozta: a kelet—nyugati pénzügyi kapcsolatok elérték azt a fokot, amikor túl kell lépni azon, hogy néhány szocialista ország bankszakembere csak esetlegesen vesz részt a bázeli Nemzetközi Fizetések Bankja találkozóin. „El kell jutnunk oda, amikor a kelet-európai szocialista országok teljes joggal vesznek részt a világ monetáris rendszerének időszerű megreformálásában, a jövőbeni kapcsolatok tervezésében, nemcsak Kelet és Nyugat, hanem Észak és Dél között is..."

Az adósságállomány nem okozhat gondot

Dr. Mészáros Kálmán előadásában utalt arra, hogy a szocialista országok kereskedelme a tőkés világgal 1970—75. között megnégyszereződött és mind a világkereskedelemnél, mind pedig a szocialista országok egymás közötti áru-csere-forgalmánál gyorsabban nőtt. Ugyanebben az időszakban a kooperációs megállapodások száma is emelkedett, a pénzügyi és hitelkapcsolatok kiszélesedtek. Megemlítette, hogy a fejlődést több ellentmondás is kísérte. Így azok a kereskedelmi korlátok, amelyek a szocialista országok exportját érintették, nem szűntek meg, sőt, különösen a recesszió éveiben, a korábban meglevőkhöz új protekcionista és adminisztratív szabályozások járultak.

Az érdeklődés középpontjában most a szocialista országok külföldi adósságállománya áll. Nyugati becslések ezt mintegy 40 milliárd dollárra teszik 1976 végén. Nyugaton az adósság szintjét túlságosan magasnak, a növekedést pedig túlságosan gyorsnak tartják. Az előadó a következőkben ezeket a kérdéseket kívánta részletesebben érinteni. Nem kívánt a számokon vitatkozni, elismerte, hogy egy adott elemzésen belül elfogadhatóak, ámde nem tükrözik a teljes igazságot. Így a nyugati becslések — az előadó mondanivalóját a magyar adatok alapján alakította ki — nem tartalmazzák a szocialista országok által nyújtott exporthiteleket, márpedig, ez a tétel valamint az aranytartalékok (az országcsoporthoz tartozik a világ második legnagyobb aranytermelője) azt jelentik, hogy a tényleges nettó adósságállomány nem kis mértékben alacsonyabb a tőkés becslésekben jelzett szintnél.

Ami az adósságállomány nagyságát illeti, dr. Mészáros Kálmán az IMF adatai alapján hasonlította össze a szocialista országok helyzetét a világ többi részével. Ezek szerint az 1973 óta eltelt négy évben a világ országai folyó fizetési mérlegeinek szufficitjei és deficitjei 235,9 milliárd dollárt tettek ki. A jelentősebb olajexportőr országok és öt tőkésország zárták mérlegüket aktívummal, míg másik oldalról a passzívum a fejlődő országok (197,4 milliárd dollár), a fejlett tőkésországok (96,5 milliárd dollár) és a szocialista országok (32 milliárd dollár) között oszlott meg. Ezzel az előadó nem kívánt állást foglalni abban a kérdésben, vajon „sok" vagy „kevés" a szocialista országok deficitje, mindössze az arányokat kívánta érzékeltetni. A statisztika fényében tehát a „keleti eladósodást" övező aggodalmak aránytalannak tűnnek. Ezt a következtetést erősítik meg az egy főre jutó adósságra vonatkozó számítások is, hiszen — a tőkés becslések alapján számított — mintegy 100 dolláros szint más régiókkal összehasonlítva aligha zavaró.

Ami a szocialista országok pénzügyi helyzetét illeti, dr. Mészáros Kálmán utalt arra, hogy az ötvenes és hatvanas években ezek az államok egyensúlyban levő fizetési mérleggel rendelkeztek miközben részarányuk a világ ipari termelésében 17 százalékról 30 százalék fölé emelkedett. Figyelembe véve továbbá a megvalósítás alatt levő fontos létesítményeket aligha lehet kétséges, hogy erősödött a pénzügyi helyzetünk.

Fontos azt is megvizsgálni, hogyan használták fel a szocialista országok a felvett hiteleket. A gyakorlat azt mutatja, hogy a hitelek fejlesztési programok finanszírozását szolgálták így a beruházások zöme közvetlenül teremtette meg a visszafizetés feltételeit kemény valutában. Ezzel összefüggésben dr. Mészáros Kálmán a Magyar Nemzeti Bank tapasztalatait is ismertette a 45 milliárd forintos belföldi hitelkeret felhasználásával kapcsolatban.

Az előadó ezután néhány, a kérdéshez látszólag nem szorosan kapcsolódó problémakört érintett. Első megjegyzése arra vonatkozott, hogy nyugati oldalról gyakran vetik a szocialista országok szemére, nem elég „rugalmasak". Mit jelent a „rugalmasság" a gyakorlatban — tette fel dr. Mészáros Kálmán a kérdést. Vajon azt-e, hogy recessziós években importáljunk többet, exportáljunk kevesebbet, a deficitet majd hitel finanszírozza? Amikor a deficit gondot okoz már, felkérnek bennünket, hogy csökkentsük azt. Ha pedig ennek érdekében növelni próbáljuk exportunkat, akkor dömpinggel, barterrel vádolnak. Ha viszont importunkat csökkentjük, ezt pedig barátságtalan magatartásként értékelik. Utalt végül arra is, hogy tapasztalata szerint az elmúlt 25 évben egyetlen tőkés cég vagy bank sem volt kénytelen szocialista ügyfelei miatt veszteségeket elszenvedni. Sajnos, jegyezte meg a hallgatóság derültsége közepette, fordítva ez nem mondható el. (Az ÖB ülése előtt néhány nappal került nyilvánosságra a svájci Credit Suisse botránya.)

Dr. Mészáros Kálmán azzal zárta előadását, hogy bízik a kelet—nyugati gazdasági kapcsolatok jövőjében, a szocialista országok komoly erőfeszítéseket tesznek kiviteli struktúrájuk javítására és a kooperációs megállapodások száma is növekedni fog, hiszen egész Európát érintő feladatokat kell sürgősen megoldani. A szocialista országok azonban tőkés oldalról kevesebb kereskedelmi korlátozást és akadályt, több hosszú lejáratú kooperációs megállapodást, modern technológiát és kielégítő finanszírozást várnak.

A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Összekötőbizottsága ülésén lezajlott eszmecsere minden bizonnyal hozzájárult ahhoz, hogy az üzleti körök képviselői objektívebb képet alkothassanak a megtárgyalt fontos kérdésről, amellyel kapcsolatban a véleményalkotást napjainkban tendenciózus sajtókampányok, elfogult nyilatkozatok befolyásolják.

G. Gy.—L. P.

A növekedéssel súlyosbodnak a Közös Piac feszültségei

DIE ZEIT
WOCHENZEITUNG FÜR POLITIK · WIRTSCHAFT · HANDEL UND KULTUR

Az eseményhez méltó környezetben, a római Kapitóliumon szándékoznak összegyűlni alig öt év múlva, 1982. március 22-én a Közös Piac állam- és kormányfői, hogy megünnepeljék a Római Szerződés aláírásának 25. évfordulóját. A résztvevők száma azonban ezúttal már nem kilenc, hanem tizenkettő lesz, a „történelme és kultúrája révén eleve Európához számító" Görögország, „a demokrácia és Nyugat-Európa mellett elkötelezett" Portugália és az „európai történelem több évszázadán át oly fontos szerepet betöltő" Spanyolország csatlakozása révén.

Az állam- és kormányfők az ünnepi alkalmat nyilván fel fogják használni az infláció és a munkanélküliség ellen folytatott harc eredményei értékelésére. Addig azonban Brüsszelben évről évre felújul a végeláthatatlan huzavona a mezőgazdasági árak körül — számolva ezúttal már itt is tizenkettes taglétszámmal. Kerek 144 óra elteltével — mint eredménytelent és reménytelent — befejezettnek nyilvánították a tárgyalásokat. A nyugatnémetek, hollandok és a dánok a kudarcért egyértelműen a spanyolokat, portugálokat és görögöket okolják, mert az általuk szállított bor, zöldség és gyümölcs után olyan magas prémiumokat követeltek, hogy ezzel lehetetlenné tették a Zöld Európa léte szempontjából elengedhetetlen kompromisszum kialakítását. Ezt követően az EGK-Bizottság tehetetlenségben marasztalja el az Európa Tanácsot, ez utóbbi pedig a Közös Piac eddigi legsúlyosabb válságának leküzdése érdekében az egyhangúság elvének feladását követeli.

Ezalatt Franciaország feldühödött szőlősgazdái a spanyol határon feltartóztatják és a földre ürítik az olcsó spanyol bort szállító tartálykocsikat, míg Nyugat-Németország nagyvárosaiban az olasz vendégmunkások tagadják meg a saját hazájuk termékeinek konkurrenciát támasztó olcsó görög zöldségszállítmányok kirakását. Az Európa Parlament holland és portugál delegátusai csaknem ölre mennek, amikor az EGK-Bizottság minden kárpótlás néikül törölni javasolja a melegházi paradicsom utáni szubvenciót.

Nagyjából ilyen belviszályokkal lesz terhes a 25 éves Közös Piac is 1982-ben, ha addig tényleg másodszor is kibővül, ami szinte biztosra vehető. Görögország már egy éve tárgyal a belépésről, Portugália és Spanyolország felvétele pedig már csak politikai okokból is elintézett ügynek tekinthető. Az EGK-Bizottság, a minisztertanács és a tagországok politikusai azonban szinte egyöntetűen attól tartanak, hogy ezáltal a közösség intézményei határozatképtelenné válnak, sőt, talán még a politikai unió dédelgetett tervétől is búcsút kell venni.

Már Anglia, Írország és Dánia csatlakozásával is távolabb kerültek a nagyigényű tervektől, ha pedig a „törzstagoktól" fejlettségben annyira lemaradt déliek belépése okából lehetetlenné válik a közös politika vitele, az EGK szimpla vámunióvá fokozódik le. Az első kibővítéstől még Közös Piac-szerte új impulzusokat reméltek a politikailag egy helyben topogó EGK számára. Csakhogy az eredetileg lehető leghamarabbra tervezett integráció eszméjén már de Gaulle nyomására véghez vitt csonkításokat azóta sem lehetett helyrehozni.

Az újabb három ország belépésével az EGK szélességben nyer talán, mélységben azonban feltétlenül veszít. Lehet, hogy szerényebb eredmények ezután is lesznek, az intézmények nehézkessége miatt azonban több mint kétséges, hogy egyértelmű és közmegelégedést keltő döntéseket hozhasson. A bevezetőben említett csaknem 150 órás agrártárgyalás semmiképpen sem túlzás, hiszen az agrárminiszterek már 1973-ban is 108 órát fecséreltek el a kompromisszumok kidolgozásával. A tizenkét tagot számláló közösség munkájának hatékonyságát csak kétféleképpen lehetne biztosítani: vagy vissza kellene térni az EG-szerződések által jelzett esetekben a többségi szavazáshoz, és ahol nem előírás a többségi döntés, ott lazítani kellene az egyhangúság elvén, vagy pedig el kell fogadni a két lépcsős fejlődés (az integráció magvát képező tagállamok integrációját gyorsabban hajtanák végre, míg a gyengébbek több időt kapnának a felkészüléshez) gyakorlatát. Ez utóbbit azonban Athén máris elvetette, mint ahogyan a büszke spanyolok sem fogják beérni másodosztályú tagsággal. Ami pedig a többségi szavazás elvét illeti, az máris kiváltotta a Kilencek ellenkezését. Attól tartanak ugyanis, hogy az Itália támogatásával megerősödő újakkal szemben nem juthatnak minősített többséghez, ami különösen az agrárpolitika terén ígérkezik költségesnek.

De nem is annyira szervezeti és adminisztrációs, mint inkább gazdasági problémák okoznak fejtörést az EGK fővárosaiban. A második kibővülés esetében ugyanis már nem arról van szó, hogy az új tagoknak a meg-megújuló válságtól szétzilált gazdasága a közös piaci verseny könyörtelen nyomása alatt több-kevesebb bajjal korszerűsödik, hanem arról, hogy a magasan fejlett törzstagokhoz az iparosodással még csak ismerkedő országok társulnak. Az újaknak hosszú alkalmazkodási időre van tehát szükségük, legalábbis akkor, ha el akarják kerülni, hogy zsenge iparukat „lemossa a pályáról" a régiek teljesítőképes és erőszakos ipara. De a piac megnyitása is csak akkor mehet végbe hamisítatlan versenyfeltételek mellett, ha a fejlesztési és struktúrpolitika legalább nyomokban létezik.

Az agrárpiacon végbement költségrobbanás máris erősen korlátozza a Közös Piac pénzügyi mozgásszabadságát, ami sok ígéretes és kívánatos terv feladását, vagy legalábbis elhalasztását okozta, a tizenkettek politikájára pedig még ennél is kevesebb pénz fog jutni. Az új tagok belépésének módozatait még meg sem tárgyalta az EGK, de Franciaország és Olaszország máris olyan követelésekkel áll elő, hogy a három ország csatlakozása révén a jelenlegi évi 3,6 milliárd márkás agrárköltségvetésre további terhek nehezülhetnek. Ez a két ország ugyanis azt követeli, hogy az árgaranciát terjesszék ki a gyümölcsökre, déli gyümölcsre, paradicsomra és a borra is.

Franciaország az emlékezetes 1969. évi Hágai Konferencián Anglia felvételét ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a Közös Piacot előbb tökéletesíteni és elmélyíteni kell, ami még egyértelműen közös érdek volt. Minél erősebb ugyanis az EGK, annál kevésbé ingathatják meg az újonnan belépők. Ezúttal azonban a leplezetlen önérdek szólalt meg, a spanyol narancs ugyanis jó harminc százalékkal olcsóbb az olasznál, a spanyol bor pedig negyvennel a franciánál. München piacán a görög gyümölcs és zöldség a szállítási költség ellenére is mázsánként 27 márkával olcsóbb az olasznál.

Az agrárrendtartás anyagi terheit viselő északi tagországok szinte megoldhatatlan dilemma előtt állnak; ha elutasítják a francia követeléseket, holtvágányra fut a második kibővülés, amit politikai szempontból nem szívesen vállalnának. Ha elfogadják, az új tagokat állítják kész tények elé és a csatlakozás után kezdhetik elölről a tárgyalásokat. A közösség intézményei azonban így is úgyis csak az új tagok belépése után kezdhetik el felmérni a kibővüléssel járó voltaképpeni gondokat. *(1977. évi 33. szám)*

A JAPÁN »ÖNKÉNTES« EXPORTKORLÁTOZÁS A GYAKORLATBAN

A vezető tőkésországok el akarják kerülni a kereskedelmi háborút egymás között és — legalábbis szóban — elítélik a protekcionizmust. A lendületes japán exporttal szemben azonban a partnerek kerülő úton mégis védekeznek. Az „önkéntes" exportkorlátozás ilyen kerülő út, de nem teljesen célra vezető. A japánok inkább csak ígérgetnek, megtorló rendszabályoknak vonakodva engednek, és a huzavonának csak kevés a gyakorlati eredménye.

Hamarosan tárgyalások kezdődnek Nagy-Britannia és az USA, valamint Japán autóiparának képviselői között az ázsiai ország személyautó-exportjának „önkéntes" korlátozásáról. Öt év óta — 1972-ben kezdődött meg a japán áruk özöne Nyugat-Európába és az Egyesült Államokba — szinte megszámlálhatatlan alkalommal kezdődtek tárgyalások és születtek megállapodások a kivitel visszafogásáról. Mind ez ideig azonban a japán vállalások inkább csak ígéretek maradtak. Annyi viszont megállapítható, hogy a legtöbb nyugat-európai ország valamiféle ellenőrzés alá vonta vagy vonja japán viszonylatú behozatalát.

Az „önkéntes" exportkorlátozás, illetve az arra való törekvés ötéves múltra tekint vissza. Japán exportőrök először 1972-ben vállalták, hogy korlátozzák a televíziós készülékek a golyóscsapágyak, valamint bizonyos textilszálak kivitelét Nagy-Britanniába. Ugyanebben az esztendőben még több országgal kötött Japán ilyen megállapodást. Mindezek ellenére 1973-ban tovább nőtt az aktívum Japán javára közös piaci kereskedelmében. Az ideigóráig betartott korlátozásokkal párhuzamosan az évek során egyre dagadt a japán szufficit Nyugat-Európával, majd az USA-val szemben is. Míg 1970-ben a japán aktívum a Közös Piaccal szemben 300 millió dollár volt, 1974-ben már 2 milliárdra emelkedett, tavaly pedig 4,2 milliárd dollárt ért el. Az idei év első hat hónapjának mérlegadatai arra engednek következtetni, hogy az év végére az aktívum jócskán meghaladja a 4 milliárd dollárt. Jelentősen növekedett az aktívum az USA-val szemben is; az első félévben a mérleg 3,3 milliárd dollárral billent Japán javára. Mindent összevetve, az előrebecslések szerint idén a japán külkereskedelem — az összes viszonylatot figyelembe véve — 14,3 milliárd dolláros többlettel zárhatja az évet.

Ezek után joggal merül fel a kérdés: származik-e Nyugat-Európának, vagy az USA-nak valamilyen haszna az „önkéntes" kiviteli korlátozásból. Előre kell bocsátani, hogy a hosszabb-rövidebb ideig tartó japán exportvisszafogások elsősorban az elektronikai-, a műszál-, az acél-, az autó- és közvetett módon a hajóipar egyes termékeire vonatkoznak, illetve kellene vonatkozniuk. Az érintett országok számára azonban vajmi kevés eredménnyel jártak a japán fogadkozások, amelyek cseppet sincsenek az ázsiai ipari hatalom exportőreinek ínyére. Tovább bonyolítja a helyzetet — és egyben késlelteti az átfogó rendezést — az a tény, hogy nincs egyértelműen tisztázva, ki illetékes Nyugat-Európában Japánnal a kiviteli korlátozásról tárgyalni. Egyes kérdésekben ugyanis Brüsszel a tárgyalópartner, más esetekben viszont a Kilencek külön-külön ülnek tárgyalóasztalhoz Japánnal. A brüsszeli bizottság minden esetre amellett kardoskodik, hogy a tárgyalás és a megállapodás tartozzon egyértelműen az ő hatáskörébe, mert az EGK-ban a külkereskedelmi politika nemzetek feletti kompetencia. Ezzel szemben különösen a Közös Piac kisebb tagállamai emelnek szót a „központosítás" ellen, ugyanis a japán áruk versenye nem egyformán érinti a kilenc ország nemzetgazdaságát.

Miután az exportkorlátozásra való felhívás nem párosul semmiféle hivatalos intézkedéssel, a japán exportőrök általában mindaddig nem csökkentik kivitelüket, amíg Nyugat-Európa, vagy az USA valamilyen szankciót el nem rendel az áruözön megállítására. Ekkor viszont az éles tiltakozásokat rövid ideig tartó „önkéntes" exportvisszafogás követi, a kereskedők saját jól felfogott érdekében.

Ami a gépkocsik kiviteli korlátozását illeti, itt is megállapítható, hogy az ígéret csak papíron maradt. Tavaly Japán 498 ezer személyautót exportált a nyugat-európai országokba, s különösen Franciaországban, valamint az NSZK-ban növekedett piaci részaránya. Jelenleg a japán autóipar 6,2 százalékos részaránnyal van képviselve a Közös Piac gépkocsipiacán. (Összehasonlításul: az ázsiai ország tavaly mindössze 25 ezer autót vitt be a közös piaci országokból.) Mivel a korlátozásra való felszólítás nem hozott eredményt, két ország — Nagy-Britannia és Olaszország — saját maga korlátozta az importot. Nagy-Britanniában ha az új autóbejegyzésekben a japán kocsik aránya meghaladja a 10 százalékot, a többletbevitelt ideiglenesen megszüntetik. Olaszország még ennél is szigorúbb: évente csak 2000 japán személyautó behozatalára ad ki engedélyt.

Hasonló a helyzet az acél esetében is. Az acéláradat nemrégiben az önkéntes korlátozás hatására csökkent a Közös Piacra, ám a japán acél még mindig neuralgikus pontja az EGK és Japán kapcsolatainak. A hat legnagyobb japán acélgyártó „ígéretet" tett, hogy a Közös Piacra irányuló exportja 1976-ban és az idén nem haladja meg az 1,22 millió tonnát. Tavaly a kivitelük 1 millió tonna volt, 1977 első félévében pedig 580 ezer tonna. A kisebb japán szállítók viszont nem hajlandók a korlátozásra. Ennek ellenére 1975-höz képest idén várhatóan 300 ezer tonnával esik vissza az export.

A nyugat-európai gazdasági integráción kívüli európai tőkés országokba viszont 2 millióról 2,75 millió tonnára növekedett a japán acél kivitele. Tavaly jelentősen emelkedett — 33 százalékkal — az 1975. évihez képest az USA-ba exportált japán acél mennyisége. Úgy tűnik, hogy a „felkelő nap országának" acélexportőrei, „önkéntes" korlátozás keretében nem szállítottak a Közös Piacra, „átdobták" az USA piacára. A nagyságrendre jellemző, hogy az egyharmados növekmény mintegy 2 millió tonna. Az Egyesült Államok már több ízben felszólította Japánt az acélkivitel korlátozására — eredmény nélkül. Megállapodás híján várható, hogy az USA a nem távoli jövőben intézkedéseket hoz a japán acél behozatalának visszaszorítására. Szakértők szerint a Közös Piac felé megnyilvánuló acélexport-korlátozás nem lesz hosszú életű, ahhoz azonban mindenesetre elegendő, hogy a japán exportőrök tanúságot tegyenek jószándékukról, s egy időre kifogják a támadások szelét a vitorlából.

Ugyancsak nem hoztak átütő eredményt a színestelevízió és egyéb szórakoztatóelektronikai cikkekkel kapcsolatos „önkéntes" exportkorlátozások. Sőt a golyóscsapágy már dömpingcikknek bizonyult, Brüsszel 20 százalékos dömpingvámot vetett ki erre a termékre. (Időközben a vámot 5 százalékkal csökkentették.)

Tokió szerint a szabadkereskedelem elveit minden áron fenn kell tartani, s ennek érdekében indirekt „önkéntes" kiviteli korlátozásokra tett intézkedéseket. A hajóépítő iparban csökkentették a munkaidőt, hogy ezzel is kevesebb megrendelést tudjanak kielégíteni. A termelésnek ilyen korlátozása, valamint az árak emelése (a japán hajógyárak árai sok esetben 30—40 százalékkal alacsonyabbak vetélytársaikénál) azonban nem enyhítettek lényegesen az OECD 12 országa és Japán ellentétein. Közvetett korlátozásnak tekinthető az a tokiói bejelentés is, miszerint a Nyugat-Európának és az USA-nak szánt exporttermékek egy részét átirányítják Délkelet-Ázsia piacaira. (Előbb-utóbb viszont majd ott keletkeznek feszültségek.)

A fenti példákból is megállapítható, hogy az „önkéntes" exportkorlátozás szórványos gyakorlata nem csillapította le a kedélyeket a Közös Piacon és az USA-ban. A kereskedelmi háborút azonban a felek el akarják kerülni, ráadásul — legalábbis szavakban — nem hívei a protekcionizmusnak. Így aztán Tokió számára előbb-utóbb nem marad más lehetőség, mint az „önkéntesről" a tényleges exportvisszafogásra rátérni. Importserkentő intézkedéseinek hatása valószínűleg még évekig nem hoz komoly változást, ezért az sincs kizárva, hogy a Közös Piac, vagy az USA — vagy akár mindketten összehangolva — megunván az ígéreteket, az eddigieknél hatásosabb sorompót állítanak a „made in Japan" termékek egy része elé. Egyes becslések szerint ugyanis a japán aktívum a Közös Piac irányába 1985-re elérheti akár a 10—12 milliárd dollárt is.

Gonda György—Lőrincze Péter

AZ ISZLÁM VILÁG ÁLMA: NEGYVENORSZÁGOS PIAC

FINANCIAL TIMES

Gyökeresen megváltoznának egyrészt az olajtermelő országok és az egész mohamedán világ, másrészt a tőkésországok gazdasági kapcsolatai, ha egy legutóbbi londoni konferencián felvetett gondolatok valóra válnának. A tanácskozáson, ahol az iszlám világ befolyásos személyiségei vettek részt, indítványt terjesztettek elő arról, hogy az OPEC termelésének nagy részét szolgáltató mohamedán vallású, olajjal rendelkező államok felesleges pénzalapjaikat a muzulmán világban használják fel. Ily módon a közel 700 milliós népességet és 40 országot tömörítő csoport előtt tágabb lehetőség nyílna a gazdasági önállóság kivívására. Az iszlám világ és a gazdasági rend jövőjével foglalkozó konferencián kialakult vélemények szerint erősen vitatható a harmadik világ számos országa által javasolt új nemzetközi gazdasági rend céljainak megvalósítása. Javaslat hangzott el az iszlám elveiben gyökeredző rend szükségességéről, beleértve azt is, hogy szigorúan tiltott dolog kamatot számítani pénzügyi tranzakciók esetében.

Ezen ideológiai kereten belül a konferencia fontolóra vette egy muzulmán közös piac létrehozását. Ennek határa Indonéziától az arab világon keresztül Afrika nyugati területéig húzódna, egy valóban összefüggő országcsoportot alkotva.

Egy szerényebb, s talán több realitással bíró törekvés gondolatát is mérlegelték, miszerint a mohamedán államok egymás között bővítenék a gazdasági együttműködést, lehetőséget teremtve ily módon a térség olajkincseinek és a mezőgazdaságban rejlő lehetőségeknek, valamint a pénzeszközöknek nagyobb fokú kiaknázására. A muzulmán gazdasági rend koncepciójának megvalósítása távolinak tűnhet, mégis a közlemény kiadásával záruló konferenciát az iszlám világ olyan neves személyiségei kísérték figyelemmel, mint Hisham Nazer Szaúd-Arábia tervezésügyi minisztere, vagy Ali Ahmed Attiga, az OPEC főtitkára, valamint Ahmed Izzeddin Hillal egyiptomi olajügyi miniszter.

Az 1973—74-es olajáremelés nemcsak hogy fokozta az arab államok önbizalmát, de az iszlám más országaival egyetemben ennek révén a térség gazdaságilag is jobban megerősödött, mintsem valaha is remélhették. Manapság sokan vitatják, vajon képesek lesznek-e a gazdaságok a lehetőségek kiaknázására. Az arab államok már tettek lépéseket ez irányban. Szaúd-Arábia felismerte szerepét úgy is mint a világ legnagyobb olajexportőre, de mint az iszlám pártfogója is. A szaúdi gazdaság nemzeti összterméken ek több mint 5 százalékát áldozza évente segélyekre, ennek egészét valóban az iszlám államok kapják. A segélyekből természetesen az arab térség élvezi a nagyobb részt, de a többi iszlám ország is, így Pakisztán, Malaysia és az afrikai államok kasszáiba is jut.

A konferencián elhangzott olyan vélemény is, hogy ezek a törekvések, bár dicséretre méltóak, mégis fogyatékosak. Tény ugyanis, hogy Szaúd-Arábia 50 milliárd dollárra rúgó tartalékainak majdnem egészét tőkésországok bankjaiban helyezi el, ez is jelzi, hogy az iparilag fejlett tőkésországokhoz szoros szálak fűzik, amely erős függőséget von maga után. A pénzfeleslegeket a londoni konferencia szerint egy iszlám pénzügyi rendszer megteremtésére kellene felhasználni, valamint egy dinárzóna kialakítására.

Felvetődött továbbá, hogy jóval nagyobb pénzösszeget kellene beáramoltatni olyan, potenciálisan gazdag mezőgazdasággal rendelkező országokba, mint Szudán és Pakisztán, ilyenformán a nagyarányú beruházások révén az iszlám világ tíz éven belül önellátóvá válhatna élelmiszerekből. Pakisztán és Egyiptom növelhetné ipari termelését, s gondoskodhatna a fejlődő muzulmán államok szükségletének kielégítéséről szerény technológiai háttér mellett is gyártható iparcikkekből. A kooperáció ezen szintjén a gazdaságilag megerősödött muzulmán világ egyengethetné az utat egy közös piac kialakítása felé. Az ilyen tömörülés sokkal önállóbb lehetne, mint jelenleg a harmadik világ.

A konferencia néhány hozzászólója burkolt célzást tett arra, hogy Szaúd-Arábia nem mutatta ki politikai szándékát a tőkés gazdasági rendszerrel való kapcsolatának gyengítése irányában. Bírálták ugyanakkor, hogy a királyság saját gazdasági fejlesztésére nem fordít kellő eszközöket, s ennek következménye a Nyugattól való függőség. A pénzfelesleggel rendelkező többi államhoz hasonlóan, Szaúd-Arábia úgy véli, hogy a beruházások finanszírozását célzó pénzösszegnek segélyezési szervezetek által intézett körültekintő így szükségszerűen lassú szétosztása a legjobb módja a deficites államok megsegítésének.

A konferencián egyértelmű jelek mutatták, hogy a pénzfelesleggel rendelkező Szaúd-Arábia, Kuvait, Katar és az Egyesült Arab Emirátusok kormányaira a jövőben egyre erősödő nyomás nehezedik az iszlám országok részéről avégett, hogy az olajvagyonból mind nagyobb arányban részesedjenek. Nem könnyű előre látni, hogy a gyakorlatban milyen formát ölt a mohamedán világ bárminemű együttműködése az alapvetően eltérő gazdasági rendszerek között. Néhol, nevezetesen Egyiptom, Pakisztán és az Arab-öböl államaiban újraéled az iszlám konzervatizmus, de nem tűnik ki világosan ennek gazdasági ügyekre való kihatása. Nazer kifejtette: a muzulmánok akkor tesznek eleget a Korán azon előírásának, hogy dolgozzanak keményebben, ha felszabadulnak a vallásuktól elidegenítő behatások alól. Korlátai vannak azonban annak, hogy a mohamedán térség mennyire tudja elszigetelni magát a külső befolyásoktól anélkül, hogy a szükséges, eddig könnyen hozzáférhető nyugati technológia és know-how beszerzésének lehetőségét elvesztené.

Egy iszlám gazdasági rendszer nagyobb felelősséget róna az egyénekre anélkül, hogy a muzulmán államokon belül nagyarányú eltéréseket vagy különböző gazdasági körülményeket idézne elő. A kamat tiltása ugyanakkor további nehézségét támaszt annak a kevés muzulmán kereskedelmi intézetnek, amely üzleti alapon működik és nehéz versenyt folytat azokkal, amelyek nem kérnek kamatot.

Annak ellenére, hogy a Dzsiddában tevékenykedő Iszlám Fejlesztési Banknak nincs közvetlen vetélytársa, alaptőkéjének megtérülésére szükség van, de mivel kamatot nem számíthat, jelentékeny energiát kell fordítani más utak-módok megtalálására. Energiát von ez el, amelyből egyébként a muzulmán világ ambiciózus terveire fordíthatnának többet. *(1977. július 20.)*

Bizalmas jelentés a francia gazdasági helyzetről

L'EXPRESS

Mintha Franciaország nem is állna sorsdöntő választások előtt, az Állami Tervbizottság bizalmas jelentésében csak jóval 1978. év után ígér gazdasági javulást. A tervbizottság szakértőinek elemzésével egyébként az OECD közgazdászai is egyetértenek.

A jelentésben foglaltak szerint a VII. terv első hét éve után a gazdasági növekedés üteme elmarad a terv előirányzatától, az inflációs spirál változatlanul aggasztó, a vállalatok jövedelmezősége alacsony, a munkanélküliség pedig még az idén is növekszik. A kereskedelmi mérleg szaldója javult ugyan, de az ország határai gyakorlatilag tárvanyitva állnak egy egész sereg külföldi fogyasztási cikk előtt.

A közeljövő kilátásai adnak ugyan okot némi derűlátásra, de a francia gazdaság talpraállítása sokkal inkább elhúzódik, mint a VII. terv készítői gondolták volna. A gazdaság ágazatai közül az ipar viselte legnehezebben a nemzetközi erőviszonyok módosulásának és az ország kényszerű alkalmazkodásának következményeit. A vállalatok jövedelmezősége olyan alacsony, hogy ettől aligha várható a beruházások fokozása, vagy a foglalkoztatottsági helyzet javulása. Az INSEE szerint jövedelmezőségi hányaduk 1960 és 1972 között 21 százalékos, 1976-ban már csak 18 százalékos volt.

A vállalatok diszponibilis bruttó jövedelme 1973 és 1975 között 36 százalékkal csökkent, amit a tavaly 19 százalékosra becsült javulás nem tehetett jóvá; másszóval nem keresnek annyit, hogy abból kockázat nélkül beruházhatnának. Pedig a VII. terv évi átlag 7 százalékos növekedést irányzott elő. Az 1975. évi 6,5 százalékos csökkenést azonban 1976-ban mindössze 5,6 százalékos, idén alig 1,4 százalékos követte, jövőre pedig legfeljebb 2,5 százalék várható.

A vállalatok anyagi helyzete még a Barre-terv sikere esetén is csak két feltétellel javulhat. Vállalatirányítási módszerüknek az eddiginél jóval átgondoltabbnak és szigorúbbnak, a béremelkedéseknek pedig az eddiginél jóval lassúbbnak kell lennie. Csupán ez teremthetné meg a beruházások fokozódásának alapját. Az iparra vonatkozó fejezet megállapítja, hogy a különböző ágazatokat nem egyformán sújtotta a recesszió. Az aktivitás csökkenését különösen a közbenső termékeket gyártó ágazatok — az acél- és a vegyipar egyes szektorai — sínylették meg. A fogyasztási cikkek ágazata viszont olyannyira fellendült, hogy a termelés meghaladja a válság előtti szintet is. A külgazdasági mutatók javulásából mennyiségben és értékben is a beruházási javak ágazata húzta a legtöbb hasznot. Egy-egy szektorra ugyan itt is roszszul hatott a beruházás stagnálása (szerszámgépek, speciális berendezések, hajóépítés, repülőgépgyártás), de a tartós beruházási cikkeket gyártó ágazatoknak kedvezett az export megélénkülése. Ide tartoztak az autót, a vasúti gördülőanyagot, elektromos készülékeket, valamint a gyógyszert és műanyagot gyártó ágazatok.

Az inflációs irányzat visszafogásánál a meglehetősen későn alkalmazott Barre-terv számos akadályba ütközik. A termelékenység javulása és a konkurrencia erősödése sem akadályozta meg a vállalatokat abban, hogy áremelésekkel vegyenek elégtételt az 1974-ben és 1975-ben elszenvedett veszteségekért. A háztartások vásárlóerejének javulása gyakorlatilag változatlan. A vállalatok magatartásán csak a kormány múlt év végi erélyes közbelépése módosított, amikor átmenetileg befagyasztotta az árakat és kivételesen maximálta a vásárlóerő növekedését. Csakhogy külső tényezők a vártnál inkább szűkítették a kormány konjunktúrapolitikai mozgásszabadságát.

A frank árfolyamának csökkenése javította a vállalatok külföldi versenyképességét, a kereskedelmi mérleg egyensúlyát azonban nem állíthatta helyre.

A frank árfolyamának stabilizálódása és az áremelkedés lassulása révén elképzelhető, hogy az idén javul a külgazdasági egyensúly, míg a nominális bérek emelkedésének lassulása hozzájárulhat a vállalatok rentabilitásának javulásához. A terv szakértői azonban intenek attól, hogy az expanzió éppen a gazdasági javulás előfeltételei fékezik, és hogy a vállalatok nyeresége is csak szerényen nőhet.

Külgazdasági vonatkozásban is szerények a kilátások, mert rosszul alakul a francia külkereskedelem földrajzi struktúrája is. Az ipari országokkal folytatott kereskedelemben növekedett a deficit, míg a harmadik világ országaival és a szocialista országokkal folytatott árucsere-forgalomban jelentős francia többlet halmozódott fel. Erősen deficites a kereskedelem az NSZK, USA és Japán viszonylatában. A fedezettségi arány kerek 20 százalékkal csökkent Olaszország, Anglia, és Spanyolország viszonylatában, a szocialista országokba irányuló export viszont 140 százalékban fedezi az ottani vásárlások értékét. A kőolajat nem termelő fejlődő országok esetében a fedezettségi arány megközelíti a 150 százalékot.

A terv készítői által javasolt gyógymód nagyjából ugyanaz, mint amit a kormány is tervez. A szakértők úgy vélik, hogy az egyenletes gazdasági növekedésnek előfeltétele az árak és jövedelmek emelkedésének tartós mérséklése, mint ahogyan ez a legjobb út a teljes foglalkoztatottság eléréséhez is. A szakértők azonban mindjárt fel is teszik a kérdést, hogy mindez elképzelhető-e az állami vezetés erélyesebb fellépése nélkül?

A tervbizottság a világgazdasági egyensúly helyreállítása érdekében feltétlenül kívánatosnak tartja az összehangolt nemzetközi fellépést, különösen ami az energiaügyet, a világpiaci versenyt, és a kőolajat nem termelő országok jövedelmének biztosítását illeti. Kevésbé egyértelműek a szakértők javaslatai a foglalkoztatottsággal kapcsolatban, azt azonban sejteni engedik, hogy a munkaerőpiacon uralkodó feszültség tovább tart. A közületi kiadások összetételét úi munkahelyek létesítése, a szociális méltánytalanságok enyhítése, a családpolitika, a vidékfejlesztés és az életfeltételek javára kell módosítani. *(1977. július 31.)*

6000 kiállító a lipcsei vásáron

A hagyományokhoz híven szeptember első vasárnapján nyílik és az azt követő hét végén, 11-én zárul az idei őszi lipcsei vásár, amelyen a múlt évekhez hasonlóan 50 ország mintegy 6000 kiállítója vesz részt — tájékoztatták tegnap az újságírókat az NDK budapesti nagykövetségén.

Az összesen 150 ezer négyzetméteres kiállítási területből 130 ezer négyzetméteren fogyasztási cikkeket mutatnak be. A belváros vásárházaiban lesz a konfekcionált felsőruházat, az üveg és a kerámia, a kemping- és sportcikkek kiállítása, valamint a tanszerek és az oktatási felszerelések bemutatója.

A vásár idején rendezik meg a „Vezérlő és szabályozó mechanizmusok a biológiai és ökológiai rendszerekben" című szimpóziumot, valamint a „Polimer-fóliák" című kollokviumot. Előadássorozatot rendeznek a korszerű textiltechnikáról, a nagy teljesítményű műanyagipari gépekről és az agrokémiai eljárásokról.

Az őszi lipcsei vásáron az NDK-t 2800 ipari és külkereskedelmi vállalat képviseli. A legnagyobb külföldi kiállító, a Szovjetunió 12 ezer négyzetméteres kiállítási területet kapott. Első ízben vesz részt hivatalosan a lipcsei vásáron Líbia — kőolajipari bemutatóval. A vásáron 26 fejlett tőkésország és Nyugat-Berlin összesen 1500 kiállítója igényelt területet.

A HUNGEXPO szervezésében részt vevő 24 magyar vállalat 2500 négyzetméteren mutatja be kínálatát, 1500 négyzetméteren a vásár területén, 1000 négyzetméteren pedig a belvárosi vásárházakban. Nagyobb kiállítással szerepel a MOGÜRT a járműipari ágazatban és a HUNGAROTEX a textília, valamint a konfekció ágazatban, illetve a TECHNOIMPEX. A magyar kiállítás hagyományos része az élelmiszeripari termékek, az élvezeti cikkek, a borok bemutatója. az AGRIMPEX, a HUNGAROFRUCT, a MONIMPEX illetve a TERIMPEX vállalatok révén. A MEDIMPEX gyógyszerkülönlegességekkel, a TANNIMPEX cipőkkel, a KONSUMEX játékokkal jelentkezik. Új kiállító a LIGNIMPEX papír és faipari termékekkel, a városi *Messehaus am Markt*ban. Ugyanitt állítja ki oktatási eszközeit a KULTÚRA. A CHEMOLIMPEX a vásár 18. pavilonjában mutatja be kempingcikkeit és sporteszközeit.

Az idei magyar részvétel egyébként valamivel szerényebb, mint a múlt években, elsősorban azért, mert a vásárral egy időben önálló kiállítást rendez *Karl-Marx-Stadt*ban a korábbi évek egyik legnagyobb kiállítója, a Csepel Művek.

A magyar vállalatok közül idén a HUNGAROTEX, a GAMMA és a MEDICOR pályázik aranyéremre.

A vásár kapcsán az NDK budapesti kereskedelmi tanácsosának helyettese, *Hans Karutz* röviden összegezte a magyar—NDK forgalom idei eredményeit és problémáit a legfrissebb adatok alapján. (Az első félévi forgalomról lásd berlini interjúnkat, VILÁGGAZDASÁG, aug. 16., 3. old.) Az éves megállapodásban előirányzott, a tavalyinál 11 százalékkal magasabb, összesen 1,1 milliárd rubeles forgalomból az NDK exportjára már teljes egészében megkötötték a szerződéseket, a kontingensekben szereplő magyar exportnak pedig 98 százalékára kötöttek üzletet. Néhány termék esetében kölcsönösen túlteljesítették az előirányzatot. Az 1977-re szóló üzletkötések sorát szeretnénk a lipcsei vásáron befejezni — hangsúlyozta Hans Karutz.

A jövő évre egyébként már a kontingensek 45—50 százalékát lekötötték, és remélhető, hogy az őszi lipcsei, illetve budapesti vásáron létrejövő újabb kötések alapján sikerül időben megkötni az éves megállapodást — mondotta befejezésül Hans Karutz.

R. P.

Válasz — megjegyzésekkel

Versenylótenyésztésünk a behozatal tükrében

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Tájékoztatási Főosztályának vezetője egy, a lapunkban megjelent cikkel kapcsolatban levelet juttatott el szerkesztőségünkhöz. A levelet teljes egészében közreadjuk az alábbiakban — szerkesztői megjegyzéseinkkel együtt.

»A Világgazdaság 1977. július 20-i számában „Régi dicsőségünk ... Versenylótenyésztésünk a behozatal tükrében" címmel *Schiffer Ferenc* tollából cikket közölt. Ennek nyomán a minisztérium illetékes szakfőosztálya megvizsgálta az egész kérdést.

A vizsgálat alapján a következő megállapításokat tesszük:

„A sport- és versenylovaknak szinte korlátlan piacuk van külföldön, értékük felső határa úgyszólván meg sem szabható" — írja a szerző. A megállapítás alapvetően téves. Sem a sportlovaknak, sem pedig a versenylovaknak — hasonlóan más termékekhez — nincs korlátlan piaca a világon. Ugyanígy nem igaz, hogy úgyszólván korlátlan áron lennének értékesíthetők. Ha a lónak a szerző által hangoztatott piaca lenne, akkor a magyar mezőgazdaság fejlesztésében a lótenyésztés — mint az export fokozásának fontos eszköze — a kiemelt ágazatok között szerepelne.

Téves adatot közöl a szerző, amikor kifejti, hogy „a 70-es évek elején az AGRÁRIA — Bábolna Külkereskedelmi Iroda évente közel 2000 sportlovat adott el nyugat-európai vevőknek, tavaly alig több, mint 300-at." A 10 év statisztikáit tükröző valós helyzet szerint a nyugatra eladott sport-, tenyész- és versenylovak száma évente 200—600 között mozgott, kivéve az 1972-es esztendőt, amikor ez a szám 1719 volt. Ezenkívül évente átlagosan 12 ezer vágólovat, vágócsikót és munkalovat adtunk el mintegy 7 millió dollár értékben.

A cikkíró élesen bírálja a lótenyésztésben alkalmazott importpolitikát, amikor kifejti: „a kapkodó, át nem gondolt importpolitika az okozója a tenyésztés hanyatlásának, ezzel összefüggésben az exportcsökkenésnek is."

E megállapítással ellentétben a tenyészállatok importja szigorúan ellenőrzött szervezetben és rendszerben, az előre kialakított koncepciók alapján folyik. Természetesen ez esetben is alapvetően figyelemmel vannak az illetékesek a népgazdaság teherbíró-képességére. Tudjuk, hogy van olyan tenyészmén a világon, amelynek értéke 22 millió dollár, s amellyel „egy-egy kancát 50 ezer dollárért fedeztetnek". Minden egyes import előtt hozzáértő szakembergárda vitatta meg, határozta és határozza meg, hogy milyen lovat és mennyit kell vásárolni lótenyésztésünk fejlesztéséhez.

Az illetékes szakvélemények szerint az utóbbi 10 esztendőben az import jól szolgálta a magyar verseny- és sportlótenyésztés fejlesztését.

A magyar fogatok Európa- és világbajnoki címeket nyertek, a fogatsportunk a világranglista élén áll. Ügetőtenyésztésünk és -versenyzésünk itthon és külföldön eredményesen szerepel. A magyar telivér versenylovak ugyancsak szép eredménnyel szerepelnek: 1972-től kezdve a moszkvai, a varsói, a prágai, a berlini, a bécsi stb. versenypályákon — öt év alatt összesen 11 európai városban — 36 győzelmet arattak.

Mindent összevetve, a cikkíró kizárólag az általa vélt negatívumokat és hiányosságokat sorakoztatta fel írásában, elhallgatva a jó eredményeket, amelyek a valós hangvételű cikkhez feltétlenül szükségesek lettek volna, így torz képet adott a magyar lótenyésztésről, a hazai és nemzetközi közvélemény helytelen informálásával hitelrontóan, súlyos károkat okozott ennek az ágazatnak«.

*

A fenti válaszhoz feltétlen idekívánkozik néhány szerkesztői megjegyzés. Július 20-i számunk harmadik oldalán megjelent cikkünk alapvető mondandója az volt, hogy az utóbbi években importált versenylovak és tenyészlovak kiválasztása nem volt megfelelő, és ez az importpolitika az okozója a tenyésztés hanyatlásának (és ezzel összefüggésben a kivitel csökkenésének). Ennek fényében aligha érdemes azon vitatkozni, hogy a versenylovak értékének mennyi a felső határa, s hogy a piac mennyiben korlátozott. A válaszban említett 22 millió dolláros tenyészmén egyébként nem létezik, a világrekordot az Egyesült Államokban épp e hónap 13-án jegyezték fel: a hároméves *The Minstrel* nevű mént 9 millió dollárért szindikalizálták, azaz tulajdonosa 36 részvényt adott ki erre a lóra egyenként 250 ezer dollár értékben.) Az nyilvánvaló viszont, hogy a világpiaci kereslet növekszik az eredményes telivérek iránt, amelyek átlagára az utóbbi 20 esztendő alatt több, mint 1000 százalékkal emelkedett.

Nem felel meg a tényeknek, hogy az utóbbi tíz évben a „Nyugatra eladott sport-, tenyész- és versenylovak száma évente 200—600 között mozgott, kivéve 1972-t". Az Országos Lótenyésztési Felügyelőség kiadványa szerint 1971-ben 934 ló kelt el, 1973-ban pedig 890. Az export mérséklődése pedig észlelhető tendencia: az 1972. évi maximális 1719-ről a tavalyi alig több, mint 300-ig. (Egyébként nem érthető, hogy miért történik említés a vágólóexportról, nem világos ugyanis, mi köze van a tenyészlovak, versenylovak minőségéhez a vágólónak, a vágócsikónak vagy éppen a sertésnek és a szarvasmarhának.)

A fenti válasz szerint a „tenyészállatok importja szigorúan ellenőrzött szervezetben és rendszerben, az előre kialakított koncepciók alapján folyik". Ezt készséggel el is hinnénk, ha néhány tény nem az ellenkezőjét mutatná. Mert vajon milyen konstruktív koncepcióba fér bele egy 25 éves kanca importja avagy a körülbelül 12 ezer font sterlingért vásárolt *Tacitus* teljes kudarcnak nevezhető tenyészeredménye? Továbbá mennyire lehet szigorúan ellenőrzött az a szervezet, ahol a hároméves *Brandy II* mént a megbízatással ellentétben tavaly nem árverésen vásárolták, noha ez hozzátartozik a koncepcióhoz. (A vételről szóló beszámoló szerint a lovat 15 ezer font sterlingért árverésen vették. A ló viszont 1976-ban nem volt egyetlen árverésen sem, csak korábban: félévesen 900 font sterlingért, másfélévesen pedig 1400 fontért cserélt gazdát.)

Különös a hivatkozás a fogatsport előkelő rangjára, hiszen az eredmények mindenekelőtt a kitűnő tehetségű és nagy szorgalmú mestereknek és nem a tenyészlovaknak tulajdoníthatók, már csak azért is, mert két világbajnokunk fogatában csak két tenyésző van, a többi hat — a tartalékkal együtt nyolc — az ország különböző helyeiről összevásárolt, úgynevezett népies tenyésztésű ló. Ami pedig a legutóbbi „5 év alatt összesen 11 európai városban 36 győzelmet" aratott magyar telivér versenylovakat illeti: a Magyar Lóverseny Vállalat versenyeredményei ennek csak kétharmadát mutatják ki. (Míg a hatvanas években és a hetvenes évek legelején a magyar tenyésztésű vagy importált telivérek számos igen rangos versenyt nyertek, az utóbbi 6 év eredményeiről ugyanez nem mondható el, hiszen a megnyert versenyek jelentősége általában jóval kisebb volt.)

Az eredeti cikkben és az előbbiekben felsoroltak nem „vélt" negatívumok, hanem adatok és tények, amelyek mellett a tenyésztés és a versenyzés területén tapasztalható néhány jó eredmény csak kis súllyal esik latba. Az „illetékes szakvélemények" pedig csak akkor fogadhatók el, ha azok — állításaik bizonyítására — támadhatatlan adatokat, cáfolhatatlan tényeket sorakoztatnak fel. A helytelen informálás — ezzel egyetértünk — valóban súlyos károkat okozhat.

V. M.

A Szovjetunió licenc-kivitele

Herald Tribune INTERNATIONAL

A Szovjetunió, amely eddig a nyugati technológia és know-how jelentős vásárlója volt, újabban exportőrként lép fel a világpiacon. Szovjet üzletemberek mintegy ezer találmányt és gyártási eljárást kínálnak eladásra az ipar, a mezőgazdaság, valamint a közlekedés témáiban. A szovjet licencek használatáért vagy a találmányok reprodukálásáért a külföldiek ugyanannyit fizetnek, mint a Szovjetunió a tőkés technológia megvételéért.

Szovjet licenc alapján sütik a rozskenyeret Finnországban, öntenek autóalkatrészeket Angliában, fúrják a föld alatti aknákat az USA-ban vagy gyártanak acélt Japánban. A szabadalmi ügyekkel foglalkozó *Licencintorg* külkereskedelmi vállalat közlése szerint a szovjet cég eladásait évente 30 százalékkal növeli, konkrét adatokat ugyanakkor nem hozott nyilvánosságra.

Nyugati szakértők feltevése szerint a Szovjetunió még mindig 12-szer annyi gyártási eljárás licencét vásárolja meg, mint amennyit értékesít, elismerik ugyanakkor, hogy a szovjet technológia exportjában állandó emelkedés tapasztalható. Tény — állapítja meg a szovjet kereskedelem alakulásával foglalkozó nyugati szakértő —, hogy számos remek találmányt és igen jól hasznosítható eljárást kínál eladásra a Szovjetunió. Országszerte nagyszabású kutatási és fejlesztési programon dolgoznak a szakemberek, miközben a tőkés gazdasági viszonyok között számos hasonló tevékenység folytatását visszafogják. A Szovjetunió 5500 kutatóintézetében 1,1 millióan dolgoznak. A Licencintorg vezetője egy moszkvai sajtóértekezleten közölte: a külföldi partnerek részéről állandóan élénkülő érdeklődés mutatkozik a szovjet ipar újdonságai iránt.

A Licencintorg eddigi legnagyobb ügyletei között tartják számon a *Kaiser* és a *Reynolds* amerikai alumíniumtársaságokkal alumíniumgyártási technológiáról, a japán *Nippon Steel* cégnek nagy acélolvasztóban használható elgőzölögtetési-hűtési eljárásról vagy az ugyancsak japán *Kobe* acéltársaságnak átadott öntési szabadalomról, valamint egy francia cégnek a pezsgő gyártásáról szóló licencmegállapodásokat.

A szovjet szabadalmak fő vásárlói a tőkés világban Olaszország, az Egyesült Államok, az NSZK, Franciaország és Japán. A Licencintorg eladási szabadalmai között szerepelnek a zárt csővezetékben árumozgatásnál használható pneumatikus hajtású futószerkezettel működő „transprogress" rendszer, a hajók és a repülőgépek jégtelenítésére szolgáló berendezés, a tömegárut szállító tankerek hatékonyságát javító új futófelületű abroncs, valamint tengervízpárló egység. A szovjet üzletemberek által eladott licencek egyik fizetési módja a jogdíj-fizetés egy-egy újítás vagy eljárás jövőbeni használatáért, másik módja a szovjet külkereskedelmi vállalatnak rendszeresen biztosított jogdíj-fizetés az új eljárás külföldön való alkalmazása esetén.

A tőkésországok üzletemberei a Licencintorg vállalatot igényes, de jó kereskedelmi partnernek tartják, mert teljesíti a szerződésben foglalt kötelezettségeit és a licencmegállapodás követelményei szerint harmadik országokkal szemben gondos őrzője az üzleti titkoknak. A nyugati partnerek fő kifogása ugyanakkor, hogy a szovjet licencek megszerzése másfél évet is igénybe vehet, így jóval hosszabb időbe telik, mint a tőkésországok esetén. Néhányan mindezt a csupán marketing tevékenységet folytató licencintorg, valamint a termékek felett rendelkező kutató és fejlesztési intézmények nem kellőképp koordinált tevékenységének tulajdonítják. *(1977. augusztus 16.)*

Ruhák Salgótarjánból

Tudósítónktól:

A Salgótarjáni Ruhagyár éves termelésének egynegyede külföldre kerül. A múlt évhez viszonyítva a szocialista export háromszorosára, a tőkés export pedig több, mint 10 százalékkal növekszik az idén. A gyár árui a külkereskedelem révén eljutnak többek között a Szovjetunióba, Svájcba, az NSZK-ba, Norvégiába, Svédországba, de még Irakba és Kuvaitba is.

A ruhagyár első félévi árbevétele 106 millió forint volt, és ebből külföldre 24 millió forint értékű női ruházati termék jutott.

Növekedett az idén mind a magyar alapanyagú termékek tőkés exportja, mind a bérmunka értéke. A tervezett 6,5 millió forint helyett 400 ezer forinttal többet gyártottak tőkés exportra. Főleg női háziruhákat, szoknyákat, valamint felsőruházati cikkeket és kismamablúzokat szállítottak tőkés cégeknek.

Gazdaságosabb nyúlexport

Tudósítónktól:

A magyar házinyúlexport — a TERIMPEX közvetítésével — 1975-re 33 800 tonnára emelkedett és értékben meghaladta a 30 millió dollárt. Az utóbbi időben felvetődött, milyen módon lehetne növelni a nyúlexport hatékonyságát. *Dr. Nagy László*, a Kalapgyár igazgatója szerint erre a nyúlbőr és -szőrme konfekcionált formában történő exportja volna a legalkalmasabb. Ez már évek óta folyik: a TANNIMPEX többek között az NSZK-ba, Ausztriába, és Franciaországba szállít, ahová nyúlbőr-bundákat, kabátokat, szafarikat küldenek. A Kalapgyárnak azonban problémát jelent, hogy kevés a nyúlbőr, mivel a nyulakat általában feldolgozatlan — élő és vágott — állapotban exportálják.

A gyár igazgatósága a közelmúltban tanulmányt készített a Könnyűipari Minisztérium részére, ebben arra igyekszik rámutatni, hogy a nyulak feldolgozása, a bőrök és a szőrme konfekcionált formában történő exportja jelentős devizaforrás lehet, sőt a kivitel gazdaságosabb, mint a feldolgozatlan nyulaké. A minisztérium szőrmebizottsága támogatja a Kalapgyár törekvését, egyelőre azonban nem tudtak előrelépni az ügyben.

A Kalapgyár jelenlegi nyúlbőr- és -szőrmekonfekció-exportja évi 1 millió dollár, s hogy ezt 1980-ra 5 millió dollárra lehessen növelni, szükség lenne a termelés, a technológia fejlesztésére is.

Műanyagfeldolgozó gépek Orosházáról

Tudósítónktól:

Az Orosházi Vas- és Műanyagipari Szövetkezet — a KGST-szakosodásnak megfelelően — 14 féle műanyagfeldolgozó gépet gyárt. Ezek a célgépek fóliából, lemezből különféle idomokat készítenek — a hűtőgéptartozéktól a különféle csomagolóanyagokig. Idén 120 gépet gyártanak, ennek 90 százalékát a szocialista piacokra, 10 százalékát pedig tőkés exportra szállítják.

RÖVIDEN

- *A KGST Mezőgazdasági Állandó Bizottságának zöldségnemesítéssel foglalkozó szekciója kedden Kecskeméten megkezdte munkáját. A négynapos tanácskozáson a zöldségnemesítésen kívül a gépesített nagyüzemi termesztésről lesz szó.*
- *Befejeződtek a magyar—jugoszláv határnál — Golánál — átvezető új Dráva-híd pilléreinek szerelési munkálatai. A hidat, amely 372 méter hosszú lesz, 1978 májusában adják át, s a tervek szerint az Adria kőolajvezeték ezen a hídon át érkezik Magyarországra.*
- *Vándorgyűlést rendez Szolnokon augusztus 25—27. között a Magyar Elektrotechnikai Egyesület. A háromnapos tanácskozáson a magyar villamosenergia rendszer gazdaságos fejlesztési lehetőségeivel foglalkoznak.*
- *A kisvárdai baromfifeldolgozóból az év első hat hónapjában 163 vagon vágott baromfit és 34 vagon nyulat exportáltak.*
- *67 millió forintos költséggel korszerűsítik a győri Cardo Bútorgyárat. A technológiai fejlesztés 1978 júniusára fejeződik be, és 1979-ben már 350 millió forintra emelkedik a gyár termelési értéke, amely jelenleg 220 millió forint.*
- *Laskagombát szállítanak minden második héten az NSZK-ba, Passauba a borotai termelőszövetkezetből. A hűtővagonokba minden alkalommal 3 tonna gomba kerül.*
- *A Mechanikai Művek marcali gyáregysége tőkés exportra évente 540 ezer darab szerszámosládát gyárt.*
- *A Körösvidéki Cipész Szövetkezet jövőre 300 ezer pár papucsot szállít az NSZK-ba.*
- *Ötven vagon lucerna granulátumot szállít az idén az NSZK-ba a Középtiszai Állami Gazdaság.*
- *A Kazincbarcikai Habselyem és Kötöttárugyárból az év első felében 43,6 millió forint értékű árut exportáltak.*

Eladó

egy Optima 525. típusú,

lyukszalagos íróautomata

Megtekinthető:

Komplex Külkereskedelmi Vállalat Budapest VI., Népköztársaság útja 10. fszt. 10.

KOMPLEX

Felvilágosítás:

Piukovicsné, 117-010/264-es mellék

MIT TAKAR A FOGYASZTÓI ÁRINDEX

Fogyasztói árindexeket csak a XIX. század utolsó évtizedeitől kezdtek számítani azért, hogy a bérek vásárlóerejét, a munkások életszínvonalát valamilyen módszerrel mérni lehessen. Kezdetben az index számítói csupán az élelmiszerárakat vették figyelembe a kalkulációnál, bonyolultabb metodika kidolgozására az I. világháború kényszerítette rá a statisztikusokat. Ekkor ugyanis a legtöbb hadviselő állam korlátozta a bérek emelkedését, a létfenntartási költségek növekedésének mértékében. Az intézkedés végrehajtásához viszont szükség volt a hivatalos létfenntartási költség-indexekre.

Az első világháború után általánossá vált, hogy az indexet fogyasztói árindexnek nevezik. Napjainkban kivételt például az NSZK képez, ahol pusztán kiskereskedelmi árindexet számítanak, s melynek tartalma természetesen korlátozottabb. Ez utóbbi index csak azt tartalmazhatja, amit a kiskereskedelemben adnak el. Így — amellett, hogy nem vehet figyelembe több fontos szolgáltatást, például a lakbért sem — további torzításhoz vezet az, hogy az NSZK-ban a lakosság fogyasztása egy részét közvetlenül a nagykereskedelmi lerakatokból szerzi be.

A fogyasztói árindex feladata kimutatni azon áruk és szolgáltatások árainak időbeni változását, amelyeket egy specifikus fogyasztói csoport vásárol. Napjainkban több, mint 100 országban számítják az indexet, gyakran eltérő metodika szerint, azonban mégis bizonyos közös vonásokkal. Így például a „specifikus fogyasztói csoportként" vizsgált népesség többségét mindig a családos, bérből és fizetésből élők adják, azonban egyes országokban az egyéb kategóriákat (egyedülállók, szabadfoglalkozásúak, önálló vállalkozók) eltérő súllyal veszik figyelembe. Az egyik végletet az Egyesült Államok képviseli, ahol az index kiszámításához alapul vett népesség kizárólag bérből és fizetésből élőket tartalmaz, családi állapotukra való tekintet nélkül. Az Egyesült Királyságban azokat a háztartásokat nem veszik figyelembe, ahol a jövedelem több, mint háromnegyede nyugdíjból származik. (A nyugdíjasokra külön indexet számítanak.) Ugyancsak figyelmen kívül hagyják azokat a családokat is, ahol a családfő jövedelme az országos átlagot kiugróan meghaladja.

A fogyasztói árindex általában a városi lakosságra vonatkozik. Az ausztrál adatsor például a hat szövetségi állam fővárosában végzett számításokat tükrözi. Az USA-ban 56 város lakosságát veszik figyelembe, míg Mexikó fogyasztói árindexe csak a fővárosban végzett mintavételen alapul. A városi lakosság előnyben részesítésének nyilvánvaló oka, hogy a mezőgazdaságban foglalkoztatottak önellátása miatt az őket is figyelembe vevő index erősen torzítana. Ezt támasztja alá a japán gyakorlat, bár az ottani statisztika számol földrajzi értelemben „vidéki" családokkal, a halászok és a mezőgazdasági dolgozók háztartásait az indexből ennek ellenére kizárja.

Azonos vonása a különböző országokban számított fogyasztói árindexeknek az, hogy általában havonta jelennek meg. A gazdagabb, jobb statisztikai apparátussal rendelkező országokban az index összeállításakor 600—700 terméket (komponenst) vizsgálnak, néhány államban azonban az adatsor 100-nál kevesebb terméket tartalmaz.

A fogyasztói árindex kiszámításánál használt leggyakoribb formula az árarányok súlyozott számtani átlaga, ahol a súlyok az adott termékek, vagy szolgáltatás relatív fontosságát képviselik az adott népesség fogyasztásában. Természetesen a súlyokat (és az úgynevezett „kosárban" levő termékek listáját) a fogyasztás változásának megfelelően időről időre módosítani kell, az Egyesült Államokban a Stigler-bizottság ajánlásai szerint az árindex metodikáját minden tíz évben általános revíziónak kell alávetni, néhány termék relatív súlyát pedig ötévenként felül kell vizsgálni.

Kétségtelen, hogy a fogyasztói kosár tartalmának, illetve az indexkomponensek súlyainak gyakori felülvizsgálata hozzájárulna az adatsor tudományos értékének növeléséhez. A gyakorlatban azonban a revíziót csak ritkán végzik el, és ennek csupán egyik oka az, hogy a munka (egy részletes háztartás-statisztika) igen sokba kerül. Szerepet játszik a változatlansághoz való ragaszkodásban az is, hogy a fogyasztói árindexhez ma már komoly társadalmi érdekek fűződnek. Így az Egyesült Államokban napjainkban több, mint 2,5 millió munkás (főként az autóiparban, kohászatban, csomagolásnál) dolgozik úgy, hogy a létfenntartási költségek emelkedéséért általában negyedévenként külön pótlékot kap. A pótlék kiszámításának alapja a hivatalos árindex. Ugyancsak szerepe van az indexnek lakbérek hosszú távra történő megállapításánál, a biztosítási díjak meghatározásánál sőt még a feleségtartásnál is. Ilyen körülmények között az index tartalmának megváltoztatása milliók életkörülményeit érintené. (Ugyanezen okból nem sikerült még a gyakorlatba átültetni a fogyasztói árindex teljes megreformálására vonatkozó elgondolásokat.)

A fentiekből következik, hogy az indexhez csak igen nyomós ok megléte esetén nyúlnak hozzá. Ez történ 1964-ben az Egyesült Államokban, amikor a kutatások jelezték, hogy a lakosság fogyasztási szerkezete lényegesen megváltozott, kevesebbet költenek élelmiszerre és többet lakásra, orvosi kezelésre és a szabad idő eltöltésére. Az arányok változtatása mellett a statisztikusok a fogyasztói kosarat is módosították. Kivették belőle a citromot (a lakosság inkább léformában fogyasztja), a varrógépet (nem varrtak már általában otthon) és a női hálóinget (divatba jött a bébidoll). Ezzel szemben, tükrözve az életet, az indexbe bekerültek a hotel- és motelszobák árai, a leszerelhető légkondíciónálók, a költözéssel összefüggő költségek, parkírozási és golfozási díjak, a taxiköltség, az egyetemi tandíj és a temetkezés is.

A fogyasztói árindex kritikusai az index használatának korlátait általában a következő példán szokták bemutatni: valaki 1959-ben évi 8000 dollárt keresett, 1969-re fizetése 10 000 dollárra emelkedik. Jobban él-e ma, ha tíz év alatt a fogyasztói árindex 27%-kal nőtt? A kézenfekvő válasz az lenne, hogy mivel az illető jövedelme csak 25%-kal javult, kicsit rosszabbul él ma, mint tíz évvel azelőtt. Ez azonban félrevezető. Kérdés, hogy ugyanazokat az árukat veszi-e az illető ma is, amelyeket tíz évvel korábban? Nyilvánvaló, hogy bizonyos mértékben módosította vásárlási struktúráját, azokat a termékeket, melyek ára az átlagost meghaladó ütemben emelkedett, felcserélte olyanokra, melyek ára kevésbé nőtt. Így tehát a 27%-os árindex-emelkedés még nem ad választ megbízhatóan. A kérdést — vallják a fogyasztói árindex megreformálását követelők — a következőképpen kell feltenni: menyibe kerül ma az a fogyasztói kosár, amely a vásárlónak ugyanazt a „fogyasztói kielégülést" képes nyújtani, mint tíz évvel ezelőtt. A „fogyasztói kielégülés állandó mértékét" mérő index elméletileg valószínűleg pontosabb, a gyakorlatban azonban sokkal nehezebben lenne összeállítható, mint a jelenleg használt adatsor.

Nézzük most meg közelebbről néhány ország fogyasztói árindexét. Az Egyesült Államokban használt adatsor 56 várost vesz figyelembe, a fogyasztói kosarat és az index kiszámításakor használatos arányokat az 1960—61-ben végzett háztartási-statisztikai vizsgálat alapján állították össze. A vizsgálat 5000 munkás és alkalmazott háztartására terjedt ki, az átlagos családnagyság 3.7, az átlagos adózás utáni jövedelem évi 6230 dollár volt. Az index 405 komponensből áll, a legnagyobb aránnyal (24.8, illetve 21.3%) az élelmiszer és a lakás szerepel. Az áradatokat 18 000 boltból és szolgáltató intézményből álló statisztikai mintából szerzik be. A lakbérre vonatkozó adatokat 40 000 bérlő szolgálfatia. Az élelmiszerárakra vonatkozó felmérést mind az 56 városban havonta elvégzik, a legtöbb egyéb cikkről havonta csak az öt legfontosabb metropolis körzetében szereznek be információt, a többi 51 városban a vizsgálatot csak negyedévenként ismétlik meg. Az Egyesült Államokban a fogyasztói árindex bázisa jelenleg 1967.

A fogyasztói árindex neve az Egyesült Királyságban „kiskereskedelmi árindex". A súlyokat évenként revideálják az évente megtartott, mintegy 7000 háztartást átfogó statisztikai felmérés alapján. Az arányoknál meglepő, hogy a kiadásokból az élelmiszer (a vendéglői étkezéssel együtt) 28%-ot tesz ki, jövedelmük 8.2%-át költik az angolok alkoholra, 4.6%-át dohányzásra. Az alkohol részaránya gyakorlatilag az öltözködésre fordított összeg arányával egyezik meg. A francia fogyasztói árindex súlyait is évente módosítják a háztartásstatisztikai vizsgálatok alapján. Az árinformációt 25 000 kiskereskedelmi és szolgáltatási egységből szerzik, havonta vagy negyedévenként. A friss árukról havonta két alkalommal szereznek be árinformációt. Az orvosi kezelés és a gyógyszerek árát bruttó formában veszik figyelembe, tehát elhanyagolják a társadalombiztosítás által visszatérített összeget. A felmérés 108 városra terjed ki, amelyek lakossága egyenként a 2000 főt meghaladja.

A fejlődő országokban a statisztikai adatszolgáltatás természetesen nem ilyen átfogó. Etiópiában például a fogyasztói árindex gyakorlatilag csak a fővárosra korlátozódik, a súlyokat egy 600 háztartást átfogó vizsgálattal állapították meg 1963-ban. Az információt kérdezőbiztosok útján szerzi a Központi Statisztikai Hivatal, minden hónap 15-én, 545 üzletből és szolgáltatóintézményből. Az index összesen 74 komponensből áll. A kiadások között legnagyobb arányban (49%) az élelmiszer és dohányáru szerepel.

Még ezt is meghaladja az élelmiszer részaránya Zaire fogyasztói árindexében. Az átlagos fogyasztó eszerint jövedelme 70,8%-át eszi meg, tanulásra és képzésre 1,8%-ot, orvosi elátásra 2,2%-ot fordít. A háztartással összefüggő áruk vásárlására 0,7% jut. Az index egyébként 76 komponensből áll, lényegében csak a fővárosra, Kinshasára vonatkozik.

G. Gy.—L. P.

Fekete számok Brüsszelből

Lehangoló adatokat tett közzé a Közös Piac központja. A munkanélküliek száma augusztus végére elérte az 5,8 milliót, egyetlen hónap leforgása alatt 100 ezerrel nőtt, és 14 százalékkal haladta meg a tavaly augusztusi létszámot. Az EGK munkanélküliségi aránya a múlt hónapban 5.5 százalék volt, júliusban 0,1 százalékkal kevesebb, tavaly augusztusban pedig még csak 4,9 százalék. Az emelkedés fő okai: az iskolát végzettek kiáramlása a munkaerőpiacra. A csaknem 6 millió munkanélkülinek több mint 40 százaléka 25 évnél fiatalabb. A nők között 20 százalékkal emelkedett a munkanélküliek száma tavalyhoz képest.

Augusztusban a francia munkanélküliek száma nőtt a legtekintélyesebben: 60 ezerrel, 1 millió fölé. Az NSZK-ban megcsappant szápárt támogatását élvezi a *LEGA* szágban pedig 3 ezerrel kevesebb munkanélkülit regisztráltak, 1,38 milliót.

A legmagasabb a munkanélküliek aránya Írországban (9,4 százalék), utána következik Belgium 8.5, Olaszország 7, Anglia 6,4 százalékkal.

Az ipari termelés a kilenc tagországban júniusban 1,1 százalékkal csökkent az előző hónaphoz képest, és mindössze 1.6 százalékkal haladta meg az 1976. júniusi értéket. *(Reuter)*

Madrid az árellenőrzés lazítását tervezi

Egy spanyol minisztériumközi bizottság rendeletet készített elő, amely — húsz alapvető cikktől és szolgáltatástól eltekintve — megszüntetné az árellenőrzést. A tervezetet még jóvá kell hagynia a kormánynak.

Értesülések szerint a bizottság úgy értékelte, hogy a kormány árellenőrzési politikája az előző négy évben alapjában kudarcot vallott, és új stratégiára van szükség, amely szerint csak a túlzott drágulás esetében avatkoznának be az árak alakulásába. A bizottság azt javasolta, hogy a régi helyébe hozzanak létre új árellenőrzési testületet, amely csak az alapvető élelmiszerek, az energia és a nyersanyagok árát szabályozhatja. Az árellenőrzéssel kapcsolatos legutóbbi rendeletet júliusban, a peseta 20 százalékos leértékelését követően hozták. *(Reuter)*

Az olasz szövetkezeti mozgalom és a magyar szövetkezetek kapcsolatai

Római tudósítónktól:

Olaszországban az elmúlt évek során a szövetkezeti mozgalom gazdasági, társadalmi és politikai ereje számottevő mértékben fokozódott és minden jel szerint a jövőben szerepük további növekedésével lehet számolni. *Magyarország* szempontjából a mozgalom jelentőségét az adja meg, hogy a magyar—olasz gazdasági kapcsolatok egyik ígéretes területe az olasz szövetkezetekkel kibontakozó együttműködés.

Olaszországban a szövetkezeti mozgalomnak komoly hagyományai vannak. Kezdetei az 1880-as évekre nyúlnak vissza, a mai szervezeti keretek azonban sokkal újabbak: alapjait a fasizmus összeomlását követő gyökeres újjászervezés teremtette meg. Ennek eredményeként alakult ki a jelenlegi mozgalom képét meghatározó három nagy tömörülés: a kereszténydemokrata befolyás alatt álló *Confederazinone Cooperative Italiana*, a republikánus párttal együttműködő *Associazione Generale Cooperative Italiana*, végül a szocialista és kommunista párt támogatását élvezi a *LEGA Nazionale delle Cooperative Mutue*. A pártokkal fenntartott kapcsolat azonban nem jelenti a szövetkezeti tömörülések függését, amit jól mutat, hogy egy-egy tömörüléshez különböző párt tagjai csatlakozhatnak és irányító funkciókat is betölthetnek. Így például a baloldal által támogatott LEGA vezető tisztségviselői között vannak demokraták, republikánusok és katolikusok is.

A három szövetkezeti szervezet bizonyos mértékig együttműködik egymással és a LEGA kezdeményezéseit követően közös akciókat is szerveztek. Ez az együttműködés viszonylag újkeletű, a korábbi ellentéteket az utóbbi években sikerült áthidalni és egyes kérdésekben közös álláspontot kialakítani.

A három tömörülés közül mind létszámát, mind befolyását tekintve a kommunista—szocialista irányítás alatt álló LEGA a legfontosabb (10 936 szövetkezet tartozik hozzá; a kereszténydemokrata 10 644, a republikánus szervezet pedig 3500 szövetkezetből áll). Az erőviszonyokat talán ennél jobban szemlélteti az a tény, hogy a LEGA az összes olasz szakszervezet tagságának mintegy 60 százalékát tömöríti.

A LEGA-hoz tartozó szervezetek közül a fogyasztási szövetkezetek fejlődtek a legdinamikusabban. E szervezet 768 szövetkezet több mint 730 ezer tagját fogja össze; 1976-os forgalma meghaladta a 420 milliárd lírát. Bevásárlórészlege a milánói székhellyel működő *Coopitalia*, amellyel Magyarországnak is vannak kapcsolatai. Igen fontosak a mezőgazdasági szövetkezetek, amelyek részben termelési céllal, részben a szükséges anyagok és eszközök közös beszerzésére alakultak. Gyorsan fejlődik az ipari termelők és háziipari szövetkezetek szövetsége. Ez a szervezet elsősorban északolaszországi háziipari, építőipari és egyéb — elsősorban könnyűipari — szövetkezeteket fog össze. A LEGA szervezetéhez ezenkívül házépítő, halász-, szolgáltató és kulturális szövetkezetek tartoznak. A LEGA néhány vállalattal is rendelkezik, egyebek között egy biztosító társaság *(UNIPOL)*, pénzintézet *(Fincooper)* és külkereskedelmi vállalat *(Intercoop)* tartozik hozzá.

Az olasz szövetkezetek belső erejének és tekintélyének növekedése nyomán nemzetközi kapcsolataik is erősödnek. A LEGA szorgalmazza a szocialista országokkal való együttműködést, emellett az utóbbi időben a fejlődő országokkal is igen jó kapcsolatokat sikerült kialakítania.

A magyar szövetkezeti mozgalom és a LEGA közötti kapcsolatok fejlődése fontos eseményének ígérkezik a jövő év eleji — több olasz városban megrendezendő — magyar szövetkezeti hét, amelynek során kiállításokon és rendezvényeken mutatják majd be a hazai szövetkezetek tevékenységét és eredményeit.

Visszakozik az argentin kormány

Az argentin kormány visszavonja érdekeltségeit 370 állami vállalatból, valamint 400 olyan cégből, amelyben kisebbségi részvény pakettje van. A most hozott új törvény teljesen megfordítja a korábbi folyamatot, a magánvállalatok államosítását. Továbbra is állami kézben maradnak a közüzemek, így a vasút és a vízművek, de minden más állami érdekeltséget eladnak az idei év végéig.

A veszteséges állami vállalatok pénzügyi támogatása több száz millió dollárjába került a kormánynak minden évben — közölte a kormány szóvivője —, és a tavalyi 8 milliárd dolláros külföldi tartozás 30 százaléka esett rájuk. A gyenge vezetés és a politikai megfontolások miatt az állami vállalatok mind jobban rászorultak az államkasszára. Az országos fejlesztési bank máris eladta érdekeltségét 24 vállalatban, s a következő másfél évben kisebb-nagyobb vállalatoknál levő több mint 300 millió dollár értékű részvényét értékesíti.

A beruházási projektumok némelyikének magánkézre adása párosul a közkiadások csökkentésével, s a kincstár adójövedelmeinek növekedésével. A költségvetési deficit csökkentése egyike a legfontosabb feladatoknak, hiszen jelenleg a deficit eléri a *GDP* 3 százalékát. A pillanatnyilag 120 százalékos inflációt jövőre 100 százalék alá szeretnék szorítani, az áremelkedések erélyesebb megakadályozásának csak azért nincs tere, mert az inflációs rátát beépítették a gazdaság fejlesztési terveibe.

Az ország arany- és devizatartaléka jelenleg körülbelül 2,2 milliárd dollár (a múlt év végén 1,6 milliárd volt). A tartalék gyarapodása elsősorban a külkereskedelem jó teljesítményéből adódik. Az árucsere-forgalmi mérleg idén várhatóan 1 milliárd dollár aktívummal zár — 1975-ben még 985 millió passzívuma volt. A fizetési mérleg is aktív lesz idén, a feltehető szufficit 3—500 millió dollár lesz. *(Reuter, AP—DJ)*

LATIN-AMERIKAI JELENTÉSEK

Kolumbia kereskedelmi mérlege az év első felében csekély aktívummal zárt — az import 1,24 milliárd dollár volt, az export pedig 1,25 milliárd. A múlt év első hat hónapjában a deficit még 180 millió dollár volt.

Venezuelában a belföldi összetermék (GDP) reálértékben 7,4 százalékkal emelkedett tavaly — 1975-ben 5,2 százalékkal. A tavalyi GDP folyó árakon számolva 133,07 milliárd bolivar volt (1 dollár = 4,2937 bolivar).

Ecuador múlt évi kereskedelmi mérlegének aktívuma 223 millió dollár volt. A bevitel 904 milliót, a kivitel 1,13 milliárdot ért el. Az olajexport első évében, 1972-ben Ecuador importja 318 millió dollár, exportja 326 millió volt, fő devizaszerző forrása a kakaó, a kávé és a banán. A múlt évben 564 millió dollárért szállítottak külföldre olajat, jóval kevesebbért, mint a legjobb évben, 1974-ben — akkor az olajkivitel 629 millió dollárt eredményezett.

Peru igen szigorú feltételek mellett kap készenléti hitelt a *Nemzetközi Valuta Alaptól*. A kormány hajlandó további gazdasági megszorításokra, csakhogy megkaphassa a mintegy 100 millió dollárra becsült hitelt, noha hivatalos helyről még nem hangzott el, valóban aláírták-e a megállapodást a múlt héten Limában járt *IMF* küldöttséggel. *(Reuter)*

Japán segélyek a fejlődőknek

Japán tavaly 4 milliárd dollárra bővítette a fejlődő országoknak nyújtott pénzügyi támogatását — tűnik ki az OECD nemrég nyilvánosságra hozott adataiból. A teljes összegből 1.15 milliárd dollárra rúgtak az állami kölcsönök és segélyek, ez a japán GNP 0.2 százaléka. Ami az állami segélyeket illeti, Japán a negyedik helyen áll az OECD fejlesztési segélybizottsága (DAC) által vizsgált 17 tagország közül. E tekintetben az USA, Franciaország és az NSZK előzi meg. Ha azonban az állami segélyek összegét a GNP-hez viszonyítjuk, csupán a 13. helyet foglalja el, s a 0.2 százalékos arány elmarad a vizsgált országok átlagos 0,33 százalékos mutatójától.

A térítésmentes segélyek 74,9 százalékkal részesedtek a tavalyi hivatalos japán támogatásból, ez a legalacsonyabb arány a DAC tagállamai között, ezekben 89 százalék volt az átlagos ráta. A viszonylag gyenge eredmények ellenére Japánt nem érte különösebb bírálat a DAC mostani ülésén, a tagországok többségét elsősorban az foglalkoztatja, hogyan fog eleget tenni Tokió annak a különböző nemzetközi konferenciákon tett ígéretének, hogy a következő öt évben több mint kétszeresére emeli segélyeinek összegét. *(Kyodo)*

EGB-tanulmány a gépipari termékek világkereskedelméről II.

A híradástechnikai berendezések piacának kilátásai

A gépipari termékek világkereskedelmének és termelésének fő irányzatait igyekszik felvázolni az Európai Gazdasági Bizottság mintatanulmánya és ezt két árucsoportnak — az energetikai gépeknek és a híradástechnikai berendezéseknek — a részletesebb elemzésén keresztül próbálja elérni. A tanulmány első felét egy héttel ezelőtt, szeptember 21-i számunk 6. oldalán ismertettük: a mai második rész a híradástechnikai berendezések piacát vizsgálja és néhány általános következtetést igyekszik levonni a gépipar egészére vonatkozóan a két árucsoport helyzete alapján.

Az 1965—74 közötti időszakban az energetikai berendezések mellett a híradástechnikai berendezések képezték azt a termékcsoportot, amelynek világkereskedelme a legnagyobb ütemben nőtt. A teljes gépipari export átlagos évi 18 százalékos növekedésével szemben ezeknek a berendezéseknek az exportja 20 százalékkal nőtt, ezen belül a tv-készülékeké 26, és a rádiókészülékeké 22 százalékkal. 1975-ben a híradástechnikai termékek világkereskedelme meghaladta a 12 milliárd dollárt.

A híradástechnikai berendezések piacának ez a gyors bővülése nem meglepő, mert a hírközlő rendszerek minden mai gazdaságnak, legyen az iparilag fejlett, vagy nem, életbevágóan fontos infrastrukturális részét alkotják.

A híradástechnikai berendezések termelése a legutóbbi évekig úgyszólván a fejlett ipari országokra koncentrálódott, az utóbbi időben azonban a fejlődő országok is komoly erőfeszítéseket tettek a termelés bővítésére. Az alábbi táblázat szemlélteti a híradástechnikai berendezések termelésének megoszlását a világ részei között (ezer darabban):

Termelő övezet		*rádiók*	*tv-vevők*	*telefonok*
Afrika	1965	313	57	2
	1974	883	141	200
Latin-Amerika	1965	2 025	774	209
	1974	2 522	2 804	720
Ázsia (Japán nélkül)	1965	1 264	32	249
	1974	7 418	1 723	785
Észak-Amerika	1965	24 517	10 445	12 270
	1974	18 211	11 299	14 511
Japán és Dél-Afrika	1965	23 668	4 643	1 652
	1974	19 697	13 960	4 657
Nyugat-Európa	1965	13 245	8 621	—
	1974	15 812	14 776	—
KGST-országok	1965	8 534	6 168	2 078
	1974	13 023	11 971	4 922

A híradástechnikai berendezések termékcsoportja nem homogén, beruházási termékeket és fogyasztási cikkeket egyaránt tartalmaz. Az utóbbiakhoz a háztartási rádióvevő- és tv-készülékek, az előbbiekhez többek között a távbeszélő és távíró berendezések tartoznak.

RÁDIÓ- ÉS TV-KÉSZÜLÉKEK

A rádiókészülékek piacán a fejlődést elsősorban az motiválta, hogy a félvezetőtechnika, az integrált áramkörök nagy fokú fejlődésével a készülékek rendkívül könnyen kezelhetőkké és széles körben alkalmazhatókká váltak. Fokozták a piaci igényeket az új technológiai lehetőségek, mint például a hordozható magnetofonnal kombinált rádiók.

A tv-készülékek esetében a fejlődés motorja a hordozható kivitel, a kis méretek elérése mellett a színes készülékek megjelenése volt. Igaz, hogy a színes tv-átvitel különféle normái (az amerikai *NTSC*, a nyugatnémet *PAL*, a francia *SECAM*) némileg széttördelték a piacot, mert a gyártó országok nagy többsége csak olyan rendszerű készüléket gyárt, amely saját országában felhasználható és így exportlehetőségei korlátozottak. Kivétel Japán, amely az NTSC készülékeket saját felhasználásra és amerikai exportra is gyártja, de ugyanakkor gyártja a PAL-rendszerű készülékeket is.

TÁVBESZÉLŐ- ÉS TÁVÍRÓBERENDEZÉSEK

A legtöbb országban, különösen az európai országokban a távbeszélő és távírórendszereket állami cég üzemelteti és így a beruházáspolitikát ezen a téren az állami költségvetés helyzete is befolyásolja.

Figyelemre méltó, hogy a legfejlettebb ipari országok nemzeti összteméküknek jóval nagyobb százalékát fordítják híradástechnikai beruházásokra, mint a kevésbé fejlett országok. Svájc 1974-ben a nemzeti összetermék 12,5, Kanada 10,75, Anglia 10,5, az USA 9,1 százalékát fordította erre a célra, míg más országoknál ez az arány sokkal kisebb volt, Csehszlovákiánál 5, Argentínánál 3,1 százalék.

Az elmúlt évtizedekben erőteljes tevékenység kezdődött a hírközlő rendszerek gépesítésére és automatizálására a nagy munkaerőigény csökkentése érdekében. Így például a nemzetközi távhívó rendszer létrejötte és egyre több előfizető bekapcsolása azt eredményezte, hogy a hagyományos, munkaigényes táviratok száma csökkent. A legutóbbi években azonban növekedett az igény a telex-állomások létesítése iránt, ami a távirat korszerű formájának tekinthető. A telex azonban hagyományos távbeszélő-átviteli csatornákat használ fel és így a telexállomások iránti igény növekedése ösztönzőleg hat további távbeszélőcsatornák lefektetésére.

Újabban előrelépés történt az elektronikus telefonközpontok kifejlesztése terén. Ezek, bár gyártásuk bonyolultabb, azzal az előnnyel rendelkeznek, hogy gyakorlatilag semmi karbantartást nem igényelnek, mert nincs bennük mozgó alkatrész. A fejlesztés először kis kapacitású központokra (alközpontokra és vidéki nyilvános központokra) irányult. A nagyvárosi központok elektronikus változatainak kidolgozása során sok nehézség merült fel. Ezeket azonban ma már nagyrészt megoldották.

Sok iparilag fejlett országban, ahol annak idején élenjártak az elektromechanikai rendszerek létrehozásában, visszahúzó erőt jelent, hogy igen nagy összegeket fektettek az elektromechanikus rendszerek gyártásába és üzembe helyezésébe: a kiépített telefonközpont-rendszerek elektronikus rendszerekkel való kiváltása viszont rendkívül drága. Az állami távbeszélő igazgatóságok vonakodnak a teljes elektronikus rendszerekhez szükséges nagy beruházásokba belevágni. Így valószínű, hogy a fejlett országokban jónéhány évig vegyes (elektromechanikus és elektronikus) rendszerek lesznek üzemben.

A fejlődő országokban másfelől, különösen az olajtermelő országokban, ahol a költségek nem játszanak túl nagy szerepet, nyilván korszerű elektronikus telefonközpontokat igyekeznek majd beszerezni. Így a nagy telefonközpont-gyártó vállalatoknak azon kívül, hogy saját országuk részére továbbra is gyártják a crossbar-rendszereket, be kell vezetniük az elektronikus központok gyártását is, ha versenyképesek akarnak maradni a világpiacon. Komoly a valószínűsége annak, hogy olyan fejlődő országok, mint például Irán, hamarosan korszerűbb telefonközpont-rendszerekkel fognak rendelkezni, mint egyes fejlett ipari országok.

A híradástechnikai berendezések (tv- és rádióvevők nélkül) exportja világszinten 1966-ban 1,6 milliárd dollárt tett ki, melyből Nyugat-Európa 0,7 milliárddal, Kelet-Európa 0,12 milliárddal, Észak-Amerika pedig 0,4 milliárddal vett részt. 1974-re az adatok: egész világ: 6,5 milliárd dollár, ebből Nyugat-Európa 3,6 milliárd, Kelet-Európa 0,35 milliárd és Észak-Amerika 1,42 milliárd. (A tanulmány egy másik táblázatából kitűnik, hogy a kelet-európai országok teljes híradástechnikai exportjának több, mint egyharmadát *Magyarország* szolgáltatta 1974-ben.)

NÉHÁNY ÁLTALÁNOS KÖVETKEZTETÉS

A gépiparnak a technikai fejlődésben kiemelkedő szerepe van. A gépipari termékek piaci perspektíváira vonatkozó elemzések számos ország teljes kereskedelmét igen közelről érintik. Nagyon nehéz általános érvényű következtetéseket levonni, még akkor is, ha vizsgálatunkat az energetikai berendezések és a híradástechnikai berendezések két csoportjára szűkítjük. Nem vitás azonban, hogy az inflatorikus és a válságirányzatok ellenére a gépipari termékek világkereskedelme a jövőben fokozódó ütemben fog nőni. Ezen belül a korszerű energetikai berendezések (atomerőművek, gázturbinák), a szénbányászati berendezések, valamint a professzionális híradástechnikai berendezések exportja az átlagnál jobban növekszik.

Új vonások is megfigyelhetők a gépipari világkereskedelemben. Egyre gyakoribb egyfelől a komplett üzemek (kulcsrakész üzemek) szállítása, másfelől növekszik a speciális alkatrészek, részegységek aránya a világpiacon. Egyre több kooperációs szerződést kötnek nemzetközi viszonylatban, ami a munkamegosztásnak a késztermékek árucseréjénél jóval magasabb rendű formája. A multinacionális világcégek különböző alkatrészgyártó és összeszerelő üzemeket hoznak létre tengerentúlon, hogy az ottani olcsó munkaerőt kihasználják, ugyanakkor az ilyen üzemek létesítését a fejlődő országok is szívesen veszik, mert így saját gyártással országuk nagy költségeket igénylő gépiparitermék-szükségleteit részben fedezni tudják.

Mint említettük az EGB tanulmánya mintaként készült, elsőként egy esetleges sorozatban, amelyben a gépipari termékek különböző csoportjainak piaci perspektíváival lehetne foglalkozni. Sokat kell még tenni annak érdekében, hogy a termelési tevékenységekről alaposabb elemzések készülhessenek, mert egyelőre még nagyon kevés a nemzetközileg összehasonlítható statisztikai adat. A tanulmány készítésében részt vett szakértőknek az a véleménye, hogy az Európai Gazdasági Bizottság keretében végzendő további ilyen kutatások hasznos eredményeket hozhatnak.

Nádory István

Az Ericsson sikerei az AXE-rendszerrel

A canberrai kormány a svéd *L. M. Ericssont* bízta meg azzal, hogy a 80-as években építse ki Ausztrália korszerű, számítógépesített távközlési rendszerét — jelenti a *Financial Times*. A félmilliárd ausztrál dollár értékű üzletért csaknem az összes élenjáró hírközlő berendezéseket gyártó konszern versenyben állt: az Egyesült Államokból az *International Telephone and Telegraph*, a *Western Electric* (az *American Telephone and Telegraph* leányvállalata) és a *General Telephone and Electronics*, Kanadából a *Northern Telecom*, Japánból a *Nippon Electric*, továbbá a nyugatnémet *Siemens* és a holland *Philips*.

A svéd cégnek adott megbízás a legnagyobb csalódást az ITT-nek okozta, amelynek ausztráliai leányvállalata, a *Standard Telephones and Cables Pty Ltd.* (STC) évekig kilincselt az üzletért. Az STC mellesleg azt is kilátásba helyezte, hogy kénytelen bezárni sidney-i gyárát és kutatóintézetét, ha nem ő kapja meg a megrendelést. Az Ericsson viszont vállalta, hogy legalább ugyanannyi embernek munkát biztosít, amennyit az STC elbocsát. A termékek jelentős részét, idővel 80 százalékát Ausztráliában fogják svéd licenc alapján gyártani.

Az ausztráliai távközlési bizottság (*ATC*) alapos összehasonlító vizsgálatok után határozta el, hogy az Ericsson *AXE* típusú elektronikus telefonközpontjait vásárolja meg. Becslése szerint a telefonhálózat komputerizálása a bevezetés évtizedében 100 millió ausztrál dollár megtakarítást fog eredményezni, ha nem a jelenlegi crossbar berendezéseket használnák.

Björn Svedberg, az Ericsson vezérigazgatója „fontos stratégiai győzelemnek és valóságos áttörésnek" nevezte Canberra döntését. Állítása szerint az AXE-rendszer 3—4 évvel megelőzi technikailag a riválisberendezéseket. Számos ország az ausztráliai összehasonlító vizsgálatoktól tette függővé, hogy kit bíz meg távközlési hálózatának korszerűsítésével, s így ez az üzlet nemcsak Ausztráliát jelenti, hanem sok milliárd dolláros piachoz nyitja meg a kaput az Ericsson előtt.

Szaúd-Arábiában szeptember 27-ig kell beadni a versenyajánlatokat egy legalább 200 millió dolláros megbízáshoz. Mivel a királyságban nem a hálózat korszerűsítéséről, hanem kialakításáról van szó, sok múlik a gyorsaságon. A szállítónak mindössze 3 év áll rendelkezésére, hogy kiépítse a hálózatot. Ezért az Ericsson nem egyedül, hanem a holland Philipssel együtt indul a versenytárgyaláson. Hollandiában viszont éppen a Philips a fő vetélytársa a svéd cégnek. Valószínű azonban, hogy megosztoznak az ott várható megrendeléseken. Brazíliában az ITT, valamint a japán Nippon Electric konkurrenciájával kell megküzdenie.

Az Ericsson még nem veszített el versenytárgyalást új AXE-rendszerével. Ebben közrejátszhat, hogy az egyszerűbb alkatrészek gyártását mindenhol helyi üzemeknek adják ki. Korábban Finnország (lásd VILÁGGAZDASÁG, 1977. július 21., 6. oldal), Franciaország (Marseille), Kuvait és Jugoszlávia választotta az AXE szisztémát.

Az *Electronique Actualités* című lap szerint jugoszláv részről a *Nikola Tesla* gyár kapta meg az AXE-központok gyártási engedélyét. A licenc kiterjed az AXB—20-as telexkészülékre is. Kuvait 7 millió dollár értékben vásárolt 3 darab AXE-központot. A berendezés — az *Electronics* szakfolyóirat szerint — annyiban tér el az általános típustól, hogy digitális csoportválasztóval látják el a hálózat kapcsolási részén. A szállítási határidő két év.

Az Ericsson folytatja ugyanakkor a hagyományos crossbar típusú telefonközpontok eladását is. A venezuelai állami telefonvállalattól, a *CANTV*-étől 55,7 millió dolláros megrendelést kapott 21 távolsági telefonközpont bővítésére — írja a *Reuter*. A bővítés által másfélszer annyi interurbán beszélgetést lehet 1980-tól Venezuelában lefolytatni, mint jelenleg. Egyes alkatrészeket venezuelai üzemek szállítanak. Nigéria 32,5 millió dollárért három crossbar központot rendelt, hat meglevő központot pedig bővíttet a svéd céggel.

A Szovjetunió híradástechnikai vásárlásai

Három francia vállalat, a *CIT-Alcatel*, az *LTT* és a *Cables de Lyon* szállítja a távközlési berendezéseket mintegy 50 millió francia frank értékben a Szovjetunió egyik csővezetékéhez, amelyik Togliattiból szállít Ogyesszába folyékony ammóniát. A 2400 kilométer hosszú vezeték a műtrágyagyártás fontos anyagát szállítja majd a Szovjetunió vegyipari minisztériuma által felállítandó műtrágyagyárba.

A CIT-Alcatel fogja szállítani a 360 csatornás monokoaxiális átviteli rendszert, az LTT a multiplexer berendezéseket és a Cables de Lyon a kábelt. Az átviteli lánc tervezésénél fő szempont volt az üzembiztonság, az automatikus betáplálási és kivételi lehetőségek. Az átviteli rendszer mintegy 100 állomást fog ellátni, ahol a *VHF (very high frequency)* rádió és telemetrikus (távmérési) csatornákat megcsapolják a szivattyúzó állomásokon. A 16 végberendezés ellátása mellett működteti a 400 távvezérléses szelepet és a konténerkocsitöltőállomást. A CIT-Alcatel rendszer egyik fő előnye, hogy mindezeken kívül még 300 csatornát a távközlési minisztérium rendelkezésére is tud bocsátani, az átszelt terület általános igényének fedezésére.

A *Hindustan Cables Ltd. (HCL)* 4 millió rúpiáért szállít november végéig telefonkábeleket a Szovjetuniónak. A *Metal Bulletin* című szaklap bombayi tudósítójának értesülései szerint az indiai vállalat 1978—79-re további 20 millió rúpia értékű telefonkábel-megrendelést vár a Szovjetuniótól. Az üzlet a Szovjetunió és India közötti kereskedelmi egyezmény keretében jött létre.

Az *International Telephone and Telegraph* szállítja a moszkvai világkereskedelmi központ elektronikus telefonközpontját — közölte New Yorkban egy *ITT*-szóvivő. A szerződés, amelyet még jóvá kell hagyatni a washingtoni kormánnyal is egy 2650 állomásos automatikus központ szállítására szól. A „TCS—2 programtárolós elektronikus PABX" elnevezésű berendezést 1980 elejéig szerelik fel. A *Prommasimporttal* kötött üzlet értékét az ITT-szóvivő nem említette.

A *Maspriborintorg* a liverpooli *Plessey-től* vásárolt egy *Pentex TXE—2* elektronikus telefonközpontot. A Plessey 22 országnak adta már el ezt a típust. A hírből nem derül ki, hogy milyen kapacitású a központ és mekkora az ára, de egy 2000 alállomás Pentex-központ mintegy 2 millió font sterlingbe kerül. A Plessey bejelentése szerint a központ a legújabb nyomógombos technológiára épül, de bele fog illeni a szovjet távközlési rendszerbe. A szovjet távközlési szakemberek Liverpoolban ismerkedtek meg a Pentex-rendszer készítésével és azzal, hogyan csomagolható egyetlen tengeri konténerbe. Összeszerelése 2—3 nap alatt megtörténhet — tették hozzá a Plessey vezetői. *(AP—DJ, Eastwest Markets, (Communications International)*

Kanadai alközpontlicenc Angliának

Digitális kapcsolástechnikájú PBX telefonalközpont gyártási licencét vásárolta meg az angol *General Electric Company Limited (GEC)* a kanadai *Northern Electric Limitedtől*. A szerződésben megállapodtak, hogy az angliai vállalat gyártja a Northern *Telcom SL—1* típusú digitális rendszerű alközpontját, az átadott dokumentáció alapján. Az Angliában készülő alközpontokat a General Electric Company nemcsak belföldön, hanem a szerződésben rögzített más tengerentúli piacokon is értékesítheti.

Az SL—1 egyike a legnagyobb kapacitású alközpontoknak, amelyben 100 vonaltól 7000 vonalig építhető ki mellékállomás. Az SL—1 különböző speciális szolgáltatásokat is biztosít, mint például konferencia-hívásokat, hívás-továbbkapcsolást, hívásátadást, ismételt hívást, gyorstárcsázást.

A General Electric Company a második európai vállalat, amely megvásárolta a Northern Electrictől ezt az alközpontlicencet. Az első a svéd posta gyártóüzeme volt, a *Televerket*, amely a belföldi alközpontigények kielégítése céljából vette meg a gyártási jogot. *(Telecommunication Journal)*

Francia elektronikus telefonközpont Csehszlovákiában

Les Echos

Legalább 8000 csehszlovák állampolgár 1979 júliusától francia technológia alapján Lengyelországban épített telefonközpont közvetítésével beszélhet egymással. Ez az E 10 típusú központ, amelyet a francia CNET (a telekommunikációs kutatás országos központja) és a CGE csoport közösen fejlesztett ki. Lengyelország — amely a központot licenc alapján gyártja — most először szállít telefonközpontot más szocialista országnak.

Így a CGE közvetve jelen van Csehszlovákiában. A lengyel híradástechnikai ipar ugyanis 1972-ben megnyitotta az ajtót a francia ipar előtt. A CGE, továbbá az *ITT*-csoport két leányvállalata két szerződést is kötött összesen 200 millió frank értékben két telefonközpontgyártó üzem létesítésére Varsóban, illetve Poznanban. Két évvel később két újabb francia vállalat kapott 335 millió frankos rendelést kulcsrakész telefonkábel-egység szállítására.

A CGE és a lengyel *Tenetra* vállalat között annak idején megkötött szerződés alapján a Tenetra jogot kapott a szocialista országokba történő exportra. Ezzel a jogával élt most a lengyel vállalat.

Függőben van még egy nagy jelentőségű szerződéskötése a Szovjetunióval. Könnyen lehetséges azonban, hogy a rendelést végül is nem a lengyelek, s nem a franciák nyerik el, hanem amerikai vagy japán cégek; ez utóbbiak azonban műszakilag eltérő megoldású berendezéseket gyártanak. *(1977. szeptember 2.)*